

ANNOTATA
 IN G. BVDAEI EPISTOLAS,
 priores cum Indice.

IACOBVS TVSANVS CANDIDO
LECTORI SALVTEM.

Vum haud ita pridē mihi Budeus ipse, quæ est eius luculenta erga me benevolentia & familiaritas, enarrando strictim percurrisset Græcas suas epistolas, et meritas ob id gratias agenti magnoq; præterea studio uehementer cupere me significanti Latinas quoq; ab eodem conscriptas itidem intelligere, liberaliter ille subdidisset prima quaq; statim occasione id sibi, quæ uellem, curæ futurum: paulo mox tum ego mecum in secessu per ocium eas omnem animo gestienti atq; oculis attentioribus relegi, singula etiam uerba atq; adeo tropos quibus scitissimis præstat eximie, singulos diligenter obseruans: quæq; mediocribus ingenijs abstrusa iudicarem, notis interim suis insigniens & distinguens: ne in consulendo identidem autore, ac notioribus minimeq; dignos tali quidem uindice nodos habentibus locis detinendo, scrijs eius ciuilibusq; studijs negocium diutius facerem. Deniq; captatis sæpius temporum articulis, meq; uelut passim rogitante & illo ad manū toties alacriter responsitante factum est, iustum ut in commertariū hoc modo exceptæ adnotationes euaserint. Quæ deinde iterū atq; iterum legendo repetitæ, non doctæ modo & illis quæ nuper in libros de Contemptu rerum fortuitarum consimili forte exierunt prorsus germanæ, sed ad ueterum etiam scriptorum intellectum mihi uisæ sunt quàm plurimis usui magno futuræ, ne dicam necessariæ, ideoque quo nocturnis simul ac diurnis studiosorum manibus uersari quirent, ab illis quàm primum edendæ. Verti ad hæc ipse quidē, ne quis alterius dialecti aut præferat aut excuset ignorationē, Græca duntaxat Latinis interserta, stylo familiari explanationis potius quàm phaleratæ cuiusdā & uēdibilis interpretationis ratione habita. Nam in totū Atticas illas eiusdem epistolas melleq; perfusas hymettio publica præelectione breui σὺν θεῶν sumus enarraturi, rem profecto Græcæ lingue candidatis mire profuturā. Hæc amice & candide lector æqui boni fecisse si te senserimus, ab eodē (quod dicitur) capite ut flumina uel magna atq; ubera tibi posthac deducendo accersantur, sedulo faciemus. Vale & Budeum nostrum ama. Lutetiæ in ædisbus Ascensianis pridie Idus Februarij. Anno M. D. XXVI.

IN BVDAEI EPIST. ANNOT. INDEX.

Annotatorum in Bu		Actor.	72.	erat in Aede Saturni,
dai Epistolas Index in		Actus summus rerum,		pagina 6.45.
quo Græca ubiq; Lati-		pagina eadem.		Aere nō suo negociari,
no ordini respondent.		Actus multifaria signi-		pagina 34.
A		ficatio ibidem.		Aes alienum. 21.
A	B equitatu fir-	Adalligo. 105.		Aes suū cuiuscq; ibidem
	mus pagi. 23.	Adamullim. 51.		Aetatis cuiuscq; tria mo-
Ab exercitu paratus,		Ad Clepsydram dicere,		menta. 87.
pagina 23.		pagina 110.		Affecta fides. 22.
Ab expectatione pu-		Adiectum plurale neu-		Affecta ualetudo ibid.
blica. 19.		trum. 53.		Affectum corpus ibid.
Abiectis animi. 75.		Adigere in uerba. 86.		Affinis. 82.
Abuti fame. 94.		Adijciales cœnæ. 94.		Affinis culpæ, suspicio,
A cæteris silentium est,		Ad incitos redire. 76.		nis, sceleris. 14.
pagina 23.		Adiurare. 85.		Agmina. 95.
Accensus interioris au-		Admittere equū. 15. 51.		ἀγοραῖος Mercurius,
læ. 98.		Ad murmuraciones se-		pagina. 90.
Accensi. 97.		cundæ. 8.		Aiacis clypeo tectus,
Accessiones. 3. 97.		Adobruo. 105.		pagina 37.
ἀχθος. 39.		Ad summam peruenire,		ἀτιολογηθῆς. 27.
Accidere. 22.		pagina 73.		ἀκμάζωρ. 88.
Accisum corpus. ibi.		Attollere fastigiū. 12.		ἀκρατής. 21.
Acquiescere. 13.		Aduentus. 113.		ἀκριβῆ σάθμρ. 51.
Acrimoniam officina, pa-		Adultus autumnus, pa-		ἀκριβῆς πρὶ τῆρ διαταρ.
gina 92.		gina 88.		pagina 67.
Actio pro socio. 67.		Adumbrare 61.		ἀκριβῶς διατώμλωρ. ibi.
Actionem dare. 114.		Adumbratio ibidem		ALenone amare. 41.
Actiones inanes. 10.		Adumbratum. 61.		Alica saccharata. 97.
Actiones olim peten-		Ad uulgus. 13. 115.		Alienū factum promit-
di duæ. 35.		Aequanimitas. 81.		tere. 114.
Actiones in rem. 68.		Aequum & bonū. 67.		Alites. 121.
Actiones prosequuto-		Aeramentum. 99.		Alligare se furti. 11.
ria. ibi.		Acrarium Romanum		ἄλοχος. 90.

IN BVDAEI EPISTOLAS

Alternate.	94.	ἀντιπολλῶν ἔη.	14.	Aquam cuiusdam infun-
Altrinsecus seffores ad		ἀντιπεύθωρος.	70.	dere, ibidem
hibere.	109	ἀπαίσιος.	24.	Aquam perdere. ibidē
Amatre pulli.	40.	ἀπεριλίπτος.	71.	Aqua hæret. 119.
ἀμαυροῦσθ.	55.	ἀπεριόριστος.	71.	Aquas pluuias collige-
ἀμείβειν.	94.	ἀπεσκιρωμένα.	96.	re, pagina 117.
Amuffis.	51.	ἀφορμή.	2.	Arbitratores. 2.
ἀμώεσθ περὶ κεφαλῆς.		Apicius.	95.	Architectōic, ocl's. 59.
pagina	103.	Apollo apotropæus,		ἀρχιτεκτων et architecto-
ἀμφισβητεῖν.	42.	pagina	24.	nice ibidem.
ἀναθεβιωκός.	58.	ἀποκρύπτειν.	55.	Architectonicae artes.
Anagogice.	1.24.	ἀπόμαχοι.	55.	ibidem.
Anagogica philoso-		A pontifice, à cæteris à		ἀρχιτεκτων.
phia, ibidem.		se, pag.	62.63.	ἀρχοειδῆ.
ἀναγορεύσεις.	120.	ἀποσειεσθ τὸ ἄχθος.	39.	Arcturus prætorij præ-
ἀναοδητήτως ἔχειν.	95.	ἀποσεσημειωμένα.	115.	fectus. 98.
ἀναπίπτειν.	60.	ἀποσκειυάσεσθ τὸ ἀποσκή-		ἀρεισκεισθ.
ἀναρπάσουσ ποιῆειν.	23.	ασμα.	61.	Argumenta. 97.
Anatocismus.	34.	ἀποτεθεμένα.	116.	Argumētosum, ibidem
Anaxagoras nigrā ni-		ἀποδεῶσαι.	5.	Aristarchi. 118.
uem dixit.	33.	ἀποτρόπαι θεοί.	24.	Aristides pictor. 25.
ἀναζυγαὶ σημαίνειν.	65.	ἀπώσασθ ἀπὸ τῆσ κεφα-		ἀρεισοκρατία.
ἀνδράποδοσ.	68.	λῆς.	103.	Aristoteles Alexandri
ἀνελημμένα.	82.	Apparitor.	25.88.	M. præceptor. 73.
ἀναλεῖν.	23.	Apparitura	ibidem	Aromatites. 100.
ἀνεπισκεύασος.	23.	Appellare.	29.	ἀρεμεις.
Animæ potestates.	25.	Appetere.	118.	Artocreas. 100.
Annuli.	85.	Arponere.	56.	Asclepiadae. 80.
ἀντεπηχῆειν.	121.	A quæstore numerare		Asclepiades, ibidem.
ἀντιβολῶ.	86.	& reliqua id genus,		ἀσκληπιαδῶν παῖδες ibi.
Anticipatio.	89.	pagina	40.	A secretis. 4.
ἀντικρούειν.	54.	A quæ ad modum dice-		Assertor. 37.
ἀντιλαβαί.	93.	bant oratores.	110.	ἀσκήειν
				ἀσφασε

ANNOTATORVM INDEX.

ἀσφάλισμα. 71. 93.	Bonæ literæ philoso-	Capitis imminutiones
Astringere se furti. 11.	phiae affinia studia,	tres. 124.
A te delatus. 40.	pagina 82.	Caput. 103.
Atheniensium ciuitas in	Bubula. 95.	Cassius. 61.
populos diuisa. 38.	Buccarum folles. 89.	Cassiani iudices. ibidē.
ἄθυμειν. 60.	Budæus libellorum ma-	Cassius reorum scopu-
A trapezita soluere, pa-	gister. 4.	lus. ibidem.
gina 40.	βουλευτικός. 69.	Casus. 8.
Attribuere. 75.	βουλή κακὴ τῶν βουλευσάντων	Catechesis. 96.
Auctiones. 21.	τι κακίστη. 69.	Catechumeni. 96. 122
Augere numerum, ci-		Catini interiecti. 97.
uitatem. 42.		Caueo mihi abs te. 19.
Auicinis. 22. 23.	C	Cauere. 44.
Auis inauspicata. 24.	C Adere causa, pa-	Causa. 45.
Aula impostorum diuer-	gina 70. 84.	Causam presentaneam
sorium. 93.	Cadere persecutione,	habere. 45.
Auspicijs saluis aliquid	pagina 70.	Causa liberalis. 37.
facere. 120.	Caduca bona. 28.	Causari. ibidem.
Auspiciū liquidū. 120.	Caducæ literæ ibidem.	Causam dicere ibidem.
Autem. 84.	Caducæ uices. 27.	Causam sequi. 38.
αὐτίκα δὴ. 87.	Caducum legatum. ib.	Causarij milites. 54.
αὐτίκα γέ τοι. 87.	Caduca hæreditas. 28.	Causaria missio. 54.
αὐτοῦ γε ἕνεκα. 63.	Caduceatores. 1.	Causificari. 27
ἄξια. 12. 54.	Cætera doctus, & simi-	Cautionem cum satis-
ἄξιόπιστον. 93.	lia. pag. 78.	datiōe exposcere. pa-
ἄξιοπρέπεια. 54.	Calculus. 74.	gina 44.
ἄξιωμα. 53.	Calculū subducere. ib.	Cedere. 83.
ἄξιωματικόν. ibi.	Calendarium. 7.	Cedere gratiæ, honori,
	Callimachus pictor in-	autoritati, famæ. 15.
	signis. 24.	Censere. 10.
	Capita. 3. 101.	Cæseri inter inquilinos.
B	Capita conferre. 10.	pagina 22.
B Allade. 82.	Capitalis noxa. 81.	Census tres apud Græ-
βασκαίνειν. 60. 73	Capitalis homo. ibidē.	
βίος ἐπικεκλωσμένος. 57	Capite censi. 19.	
Bona imaginaria. 122.		

IN BVDAEI EPISTOLAS.

cos.	18.	Compactum.	19.	Contrectare.	100.
Centuriari.	41.	Compater.	83.	Contribuere.	75.
Centuriatim.	ibi.	Comperendinare.	42.	Controuersia figuratae	
Cernere.	46.	Complacita familiaris		pagina	8.
χαλᾶσαι.	45.103.	tas, pagina	14.	Corollarium.	94.
Charisteria.	100.	Cōcipere actionem in		Crede.	83.
χαριζεσθαι βουλόμενος.		bonum.	61.	Credo fuisse fidelis, &	
pagina	107.	Concipere ferias.	79.	similia.	92.
χεῶν αποκοπαι.	31.32.	Concipere scelus.	64.	Critici.	16.
Cineralia.	45.	Conclamata uasa.	65.	Crustula.	100.
Circunducere.	3.84.	Concoquere.	13.	Cubiculū geniale.	17.
Circumscribere.	3.84.	Condicere. pag.	72.	Cubiculū sanctius.	98.
Ciuiles epulae.	112.	107.115.		Cubiculū saluatoriū,	
Ciuiliter coenare.	112.	Conduplicatio post pa		pagina	98.
Ciuitas.	124.	renthesim.	68.	Cubiculū uestiariū ibi.	
Classes quinque apud		Conflare.	14.	Cum & tum.	91.
Romanos.	18.	Conflatae sententiae.	10.	Curare ex.	84.
Classici ibidem.		Consciscere.	64.	Curat sacerdotes.	4.
Cogere in ordinē.	70.	Cōsciscere facinus, ibid		Curia.	4.26.
Cognatio.	124.	Conscientiae.	15.	Curiales.	106.
Cohors Christi.	101.	Consectari.	123.	Curiones.	4.
Colere.	52.	Consignatum.	74.		
Colere officium, studia		Cōstituere pecuniam,		D	
deum.	3.52.	pagina	30.	αἰδάλμα.	99.
Colophonē imponere,		Cōstituere. 30.49.112		△	
pagina	59.	Constituta.	30.49.	Damnatus.	11.
Comitatus interior ue-		Constitutum.	112.	Dare nomē sodalitati,	
stiarium.	61.	Construere.	ibid.	pagina	122.
Commentata.	47.	Consultus.	69.	Dare obnoxam.	50.
Commentatio ibidem.		Consultor ibidem.		Dare sese.	107.
Commentari ibidem.		Contestari.	74.	Dare se in fugam ibidē.	
Commonefactorium,		Contestatum, ibidem.		Dare se in disciplinam,	
pagina	85.	Contrahere sinum.	119	pagina	107.
				Debere.	67.
				Decedere de more suo	
				pagis	

ANNOTATORVM INDEX.

pagina 66.	Depositaríus.	79.	Dignitas.	ibi.
Decedere instituto, ibi.	Descendere ad causam		διίστανα.	111.
Decidere, 31.	& in causam.	37.	Dij tutelares.	24.
Decisio uersurarum fa-	Deserto,	2. 26.	δικαίω χηρῶν.	66.
ctarum, 31.	Desertio.	82.	διώκεται.	123.
Decimus fluctus, 60.	Desiderare.	89.	Diploma.	76.
Decoquere, 83.	Desipere mentis.	75.	Diræ.	50.
De cœlo detrahi. 6.	Deuorare.	13.	Diras imprecari.	ibid.
Decretū circūductile,	δι' αὐτίασ' ἐχῆται.	1.	Dirimere.	111.
pagina 3.	Diabolus.	123.	Dirimere auspicia.	ibi.
Decumanum. 59.	διαχῆρος ἐστίν.	17.	Dirimere controuersā,	
Decumanū ouum ibi.	διαγινώσκεται.	64.	pag.	69. 111.
Decumana parta, ibidē	διακόπεται.	70. 111.	Dirimere litem.	69.
Decuma accipēser, ibi.	διακορεῖται.	47.	Dirimere societatem.	
Decuriare, 41.	διαλογισμός.	25.	pag.	69. 111.
Dedisset. 80.	δικλύεται.	70. 111.	Dis.	123.
Deferre causam. 108.	διαλυθεῖται.	31.	Disceptare.	42.
Defungi, 72.	διανόημα.	25.	Disceptā controuersiā,	
δασιδαμονία.	διάνοια.	25. 121.	pagina	42.
Deliniare, 125.	διαφείσεται.	47.	Disceptator.	ibi.
Demōstratiuo p̄ relati	διαπρεπῆ.	5.	Discruciari animi.	75.
uo Græci utunt̄, 62.	διατάσσεται.	41.	Diuitiæ.	123.
δκμότης.	δικεῖται.	70. 111.	Domitius mulierē dote	
δκμοτικός.	Diem nominū cedere		mulctauit q̄ uinū in-	
Denumerare, 12.	& abire,	7.	sciēte marito biberat.	
Denūciare inimicitias,	Dies iusti,	123.	pagina	25.
pagina 12. (ibi,	διεξυνηκώς.	28.	Domī meæ urbanae, pa-	
Denūciare seruitutem,	διεξυνηκώς.	111.	gina	113. 114.
Denunciare offensio-	Diffindere diem.	111.	δόξασμα.	29.
nem, 89.	Diffundere diem.	ibi.	Dubia cœna.	94.
Denunciati, ibidem,	Digitum tollere,	58.	δυσάνκτητος.	24.
Deponere, 19.	Digito liceri, ibidem.		E γκαλεῖται.	44.
Deponere spiritus, 39.	Dignatio,	53.		

IN EPISTOLAS BVDAEI

ἔγκλημα.	44.	ἔμπολαῖος Mercuius.	ἔπιχειρήμα.	61.
ἔγκατάλεγμα τοῖσ πολ-		pagina	ἔπιλαμφάνεα.	65.
λοῖς.	70.	ἔναλλάγμα.	ἔπιλεκτος.	99.
ἔγκατοκίζαμ.	27.	ἔναπομάγμα.	ἔπι μείζονι τοκῶ δανείζεα.	
ἔνκολπίζαμ.	72.	ἔνασμενίζαμ.	pagina	34.
ἔγκρίναμ τοῖς τοχοῦσιμ.		ἔνδιδόνα.	Erimythion.	82.
pagina	70.	ἔνδιδόνα ἑαυτοῦ.	ἔπινονητικός.	69.
ἔγκριτος.	70.	ἔνεχεα κολπῆς.	ἔπιφάνης.	51.
ἔγκύκλιον πριῆμ.	70.	ἔνέχυρα.	ἔπιπρεπή.	5.
ἔικαῖος.	115.	Enimvero.	ἔπιρῥυσις.	3.
ἔικαμ.	15.	ἔνοικιον.	ἔπισάγμα.	57.
εἰς ἐνοίκους τελεῖμ.	22.	ἔνοικος.	ἔπισκευασόμ.	40.
εἰς πράγμα.	7.	ἔντυγχάναμ.	ἔπισκέυασος.	23.
εἰς τῶν πολλῶν.	70.	ἔνθύμημα.	ἔπισκοπή.	42.
ἐκβιάζεα.	23.	ἐρτῶ παραχρημα.	Epistolæ apostolicæ.	
ἐκδικεῖμ.	68.	ἐρτῶ παραιτικά.	pagina	102.
ἔκκριτοι.	70.	ἐρτῶ παρόντι.	Epistolæ non semper	
ἐκπονεῖμ.	52.	ἐπάδαμ.	brevitatem amant, pa-	
ἐκπρόθεσμος τοῦ ὀφλήμα		ἐπαγγέλλεα.	gina	78.
τος.	27.	ἐπαγγέλλαμ.	Epistominum.	118.
ἐκθορεῖμ.	50.	ἐπάγγελμα.	ἔπιτεταγμένιοι.	44.
ἐκτρυχώσαμ.	22.	ἐπαναπάνεα.	ἔπιτρέπαμ.	107.
ἐλατῆοῦμ.	47.	ἐπανορθοῦεα.	ἐπομόσαεα.	86.
ἐλευρία.	124.	ἐπαρῶεα τὰς παλαμναιο	Epodion.	82.
ἐλλείπεα.	15.	τάτας, & aras.	Equo admisso.	51.
Emanfitare.	81.	ἔπειτα.	Erasmii elogion.	20.
Emanfores.	26.81.	ἔπεξινεα.	ἐργάζεα χρονοϊκήμ.	58.
Emanfio.	82.	ἔφεδρεῖοντες.	ἔργολάβος.	20.57.
Emerita stipēdia.	50.	ἔφισαεα.	Errones.	26.82.
Emerita præmia.	ibidē	ἔφορῶμ.	Esse tolerāda abstinē-	
Emeritus miles.	ibid.	Ephymnion.	tia, & similia.	96.
Emissarium.	118.	ἔπι αὐτῶ εἶνεα.	Esse inficiando.	ibidē.
ἐμφορεῖεα.	13.	ἐπίθιδμ.	Esse soluendo.	ibidem.

ANNOTATORVM INDEX.

ἔσκευωρημένον.	10.	pagina	37.	Facere præconiū.	85.	
ἔσθ' ὄπου.	104.	Exemplū prodere, pa-		Facere rem.	22.	
ἔς τὸν δῆμον.	115.	gina	5.	Facere uersurā.	33.34.	
Ethe.	25.	Exemptus numero, pa-		Facere, ut, &c.	7.71.	
Ethicae imagines.	24.	gina	99.	Famigeratores.	105.	
Ethici pictores. ibidē.		Exigere.	7.	Fascinare.	73.	
Ethica harmonia.	25.	Exilium iustum.	79.	Fascinatō.	60.	
ἔτυμολογία & etymolo-		Eximij.	70.	Fastigium.	12.	
gi, pag.	29.	ἐξίσαθα τοῦ προαρέμα-		Fauus mellis compos-		
ἔτυμον.	29.	τος.	66.	sita uerba, prou.	103.	
Euictio.	57.	ἐξορκίζω.	85.	Febris desinens & res-		
Euincere.	ibi.	ἐξορκῶσαι.	85.	petens.	116.	
ἔυδοξοί ἐγένεσθαι.	12.	Exotica.	2.	Feriae cōceptiuae.	79.	
ἔυγνωμοσύνη.	81.	Ex pacto postulare.	19.	Feriae statiuæ & impe-		
ἔυκατάπλωτος.	28.	Expressam et exprime-		ratiuæ ibidem.		
ἔυφημῆν.	43.	re, pag.	61.	Ferramentum.	99.	
ἔυφροσινες.	120.	Exprimere.	22.33.	Ferre.	121.	
ἔυπόρισμα.	99.	Expromissor.	30.	Ferre ætatem.	101.	
ἔυσηβία.	95.	Expromittere.	30.	Fide accepta uenire, pa-		
ἔυθαλής.	67.	Ex stipulatu actio.	6.	gina	77.	
ἔξάδην.	81.	Extorquere.	33.	Fide bona agere.	58.	
ἔξαιρετος.	99.	Extruere.	112.	Fidei retinacula.	102.	
ἔξασιος.	24.	Extundere.	33.	Fide sua esse.	57.	
ἔξυλλάγη.	94.	F			Fides.	ibidem.
Excantare.	81.	Facere argentariā,		Fides publica.	77.	
Excudere.	33.	pagina	85.	Fides zygestatica, pa-		
Excutere.	118.	Facere auctiones.	21.	gina	109.	
Excutere pondus.	39.	Facere delicias.	19.	Figura dicēdi per sub-		
ἔξυγαῖθα.	46.	Facere furtū.	34.104	iunctiuum honesta,		
ἔξυκτης.	69.	Facere iudicatum, pa-		pag.	117.	
ἔξυψώμενος.	30.	gina	19.67.	Facescere.	44.103.	
Exemplum.	88.100.	Facere literariā.	85.	Flagrare gratia, inui-		
Exemplum æmulari,		Facere nomina.	31.	dia, infamia, studio,		

IN EPISTOLAS BVDÆI

cupiditate, stupris, flagitijs & similia, pa- gina 1.	γνώμη. 25.121.	ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. 18.
Flexiloqua oracula, pa- gina 98.	γνωρίσματα. 52.	ὡσγε. 21.40.
Flexus, 93.	γνωρίσματα ἐπισεσάμας μύχ. 52.	οὕτω πῆφουκα. 94.
Flexus ætatis. 121.	γνωρίσματα τῆς βασι- λείας. 52.	οὕτως ἔχω. 94.
Flexus curriculum, stadij ibidem.	Grammatici olim Cri- tici. 16.	ὑπεγνώως. 56.
Fœnerato reddere. 5.	Grauedo. 17.18.	ὑπέικαρ. 15.
Forum, 44.	H	ὑπερακτινοβολεῖσθαι. 55.
Fraus, 62.	H Aerere i salebra, pagina 123.	ὑπερ ἀνθρώπινον μέτρον εὐδοκῆτε. 12.
Fraudi esse. 19.62.	Hærerere in luto, ibi.	ὑπερήμερος. 27.
Frigere ad populū. 13.	ἄλις δριός. 53.	ὑπερευλοκμηῖν. 5.
Frōs pudoris sedes. 66	Haud erat. 80.	ὑπερλάμπειν. 55.
Frugi. 67.	Haurire. 13.	ὑπεξάγαρ. 50.
Frustra esse. 106.	Haurire calamitatem, ibidem	ὑπεξαρεῖσθαι. 50.
Frustra habere. ibidē.	ἢ δὴ μάλλον. 35.	ὑπεξερεῖν. 23.
Fugitiui, 82.	ἢ καὶ ἢ πῶρ. 35.	ὑπεξίστασθαι. 15.
Fugitiuarij. ibidem.	ἢ καὶ μάλλον. 35.	ὑπόλογος. 99.
Funestare. 119.	Helluatio. 99.	ὑπομύναρ. 63.
Furtis & noxis esse so- lutam. 64.	Halluari. ibi.	ὑπομνήματα. 36.
Futurum infinitiui. 63.	ἢ πῶρ. 15.	ὑποχέσθαι. 56.
G	ἢ πῶρ τῆς χάριτος. 15.	ὑποτύπτειν. 125.
Azophylacium, pagina 18.	ἢ πῶρ τῆς χάριτος. 15.	ὑποτύπῃσθαι. 125.
γεδῆ. 66.	ἢ κέτευω. 86.	I
Genitura philosophica pagina 12.	Hilaria. 45.46.	I Acere. 60.
Gerere negocia. 100.	ἢ ππομανία. 2.	I lactatio. 105.
Gerere res. ibidem.	ἢ μοενης. 38.	Iactari pro uexari. ibi.
γνώσκων. 64.109.	ἢ μοιοπῆωτα. 99.	Iconicæ imagines. 24.
	ἢ μοιοτέλευτα. 99.	Ignem eodē & aqua uti, pagina 97.
	ἢ πλομανία. 2.	Ignorantia nostrorum maiorum. 32.
	ἢ σκος. 85.	ἢ λιας κακῶν. 24.
		Imagis

ANNOTATORVM INDEX.

Imagines Iconicæ Ethicæ.	24.	pagina	44.	Institor.	36. 123.
Imminuere.	46.	In gratiam secum reducere.	10.	Institoria actio.	36.
Imminuere uirginem, pagina	47.	Ingens uectigal parsimonia.	81.	In suis nummis esse, pagina	21.
Imitari.	3.	Initiationis arbiter.	83.	In suis summis uersari, pagina	ibi.
Impotens.	21.	In manibus habere.	17.	In summam proficere, pagina	73.
Impos ibidem.		In manibus esse ibidē.		Inferre se.	45.
Impræsentiarum.	9.	In mora esse.	27.	Intemperix.	76.
Impræsens ibidem.		In numerato eē seu habere.	115.	Intercalares uersus, pagina	82.
Impræsentia ibidem.		In oculos icurrere.	38.	Intrita.	97.
In ære suo esse.	21.	In Palatinum ergastulum ascribi.	81.	Inungere.	56.
In ære esse.	21. 66.	In præsentī.	9.	Irreduuius pons.	23.
In album referri.	41.	Insanus.	2.	Ipse dixit, prouerb.	9.
Inciti.	76.	Insigne.	51.	Iudex æquus.	114.
Incitæ ibidem.		Insignia.	5.	Iudicare pecuniæ.	11.
In cœlo esse.	5.	Insignia animi.	51. 91.	Iudicatus.	ibi.
In cœlum ferre.	ibi.	Insignia fori.	51.	Iudicium dare.	114.
Incumbere in spem, in causam.	14.	Insignia ingeniorū, pagina	52.	Iuno.	90.
Incumbere possessioni, pagina.	108.	Insignia gentilitia	ibi.	Iupiter philius.	11.
Incumbere animo, corpore, ibidem.		Insignia imperij & magistratum.	52.	Iupiter Heterus.	ibi.
Incurrere.	54.	Insignita nota	51.	Iusta hospitalitia.	103.
Indicare minoris.	2.	In sinu.	4.	Iusta implere ibidem.	
Indicere funus.	120.	Insinuare.	72.	Iusta legatio.	11.
Inducere.	3.	Insistere.	78. 122.		
Informare.	125.	In speciem.	59.		
Informatio.	124.	Inspicere.	42.		
Informatum.	74.	Inspicere ædes, agrum, prædiū, hominē, ibi.			
In foro.	7.				
In foro tuo res agitur,					

IN BVDAEI EPISTOLAS

καλαμάδι.	116.	κρησφύγετα.	2.	Liquidū auspicīū.	120.
καλλιερῆρ.	104.	κρίνεσθαι. τῆς ἐπιτροπῆς.		Litare.	104.
καλλοπίσματα.	5.	pagina	11.	Litem suam facere, pa-	
καμπαι.	93.	κῆμα καὶ κῆσις.	68.	gina	56.
καταβάλλεσθαι.	60.	L		Locare faciendum.	19.
καταγράφει.	41.	Λαβαί.	93.	λοχεία.	90.
καταθεσηκότα.	49.	Actes.	97.	Locus secundarius, pa-	
καταλοχίζει.	41.	Lampadem tradere, pa-		gina	105.
κατανάλισκον.	22.	gina	28.	Locus superior & infe-	
κατανέμεσθαι.	41.	Lances.	96.	rior.	100.
καταπίνει.	99.	λαφύσει.	99.	Logodædali.	95.
καταφύγια.	2.	Lapidatio.	23.	λόγος.	99.
κατασκευασμῶνα.	49.	Laudare modo fasci-		λόγιος Mercurius.	90.
κατατάξεσθαι.	30.	nantium.	73.	λόγοι ἐλευτέριοι.	106.
κατατάπτεσθαι.	41.	Laurentij Vallensis er-		λόγοι.	106.
καταχῆσαι.	95.	ror.	91. 96. 114.	Lucina.	90.
κατορθωτικὸς τῆς οἰκονο-		Lectio sacrarum litera-		Luna.	ibi.
μίας.	67.	rum.	102.	Lustricus dies.	83.
κατήχησις.	96.	Legatio libera & iusta,		Luto eodem factus, pa-	
κεφάλαιον.	73.	pagina	11. 70.	gina	55.
κερῶνος Mercurius.	90.	Leges trāslatitiæ.	78.	Luxum.	81.
κηρία μέλιτος λόγοι κάλοι		Lex Licinia.	94.	λογισμοί.	93.
prouer.	103.	Libera legatio.	70.	M	
κλητῆρες.	88.	Liberalia.	46.	M Aia filius.	90.
κοινολογεῖσθαι.	29.	Liberalis causa.	37.	Malū cōsiliū	
κολούθει.	47.	Liberalis manus.	38.	consultori pessimum	
κομίζεσθαι τὸ ἑαυτοῦ δι-		Libertas.	124.	prouerb.	69.
καίον.	66.	λίχμασθαι.	99.	Manceps futrinæ, man-	
κόμφευμα.	99.	λιχνέει.	99.	ceps operarum.	20.
κοπούδι.	105.	Licitatio quomō amit-		Mancipes.	20. 57.
κότμια.	52.	ratur.	57.	Mancipes opsodædalo-	
κόσμικα ὄρακτικὰ.	52.	Ligurire.	99.	rum.	97.
κόσμος γυναικῆος.	107.	Limis intueri.	124.	Mancipium.	68.
				Mango	

ANNOTATORVM INDEX.

Mangones.	48.	Mūdus muliebris, 106,	bus.	6.
Mangonium.	ibi.	Municipes.	ibi.	Nomina prouincialia.
μανία.	48.	Mutuare.	34.	pagina
Manum iniicere.	65.	Mutuuum reddere, ibi.		10.
μαραινέω.	103.			Nomina inania, ibidē.
Marcescere.	ibi.	N		
Marita philologia.	12.	Natales alteri, 103		Nomina suprimere, 13.
Maritæ arbores.	16.	Natalib, restitui,		νομίζόμενα.
Marita Venus, ibidē.		eadem pagina.		103.
Maritare, ibidem.		Natalis resurrectionis,		Non ita me experti, pa-
μαθήματα.	106.	pagina	45.	gina
Maxime.	18.	Natalis reditus.	46.	33.
Mendicantes.	122.	Natura consultrix.	69.	Non quire.
Mercurij cognomina.		Ne, geminata negatio		64.
pagina	90.	nis uim habet.	33.	Noxam capere.
Meta.	121.	Negotiari per prouin-		81.
μεταρμότηρ.	49.	cias.	34.	Noxam concipere,
μετὰ χεῖρας ἐστὶ.	17.	Negotiorū gestor, pa-		eadem pagina.
μεταγραφή τοῦ δανείου.		gina	109.	Noxam contrahere,
pagina	34.	Ne sic quidē male. pro		pagina
Migrare ex ingenio,		uerb.	24.	81.
pagina	66.	Nexu solutus.	64.	Noxia, seu noxa soluti,
Miltiades pictor.	24.	Nexus.	93.	pagina
Minimum.	18.	Nihil libentius quān,		64.
Minuere.	47.	pagina	88.	Nullusdum, nihil dū,
Mirum quantum.	11.	νικᾶν τῶν δικῆν.	57.	pagina
Missio honesta & cau-		Nimius animi.	75.	2.
saria.	54.	νόημα.	25.	Numeratur sententiæ,
Moram intercedere.		Nomē expungere, pa-		non ponderantur, pa-
pagina	27.	gina.	57.	gina.
Morbus repetens.	116.	Nomina.	88.	9.
Morus oxymorus.	8.	Nomina dare.	13, 122.	Numerū augere.
Mulctare dote.	25.	Nomina facere.	31, 32.	41.
		Nomina pro debitori-		Numerum esse.
				42.
				Numerus.
				98.
				Numerus adamussim,
				pagina
				51.
				Nunciare.
				110.
				Nunciatio ibidem.
				Numina.
				55.
				O
				Obherere ad Lo-
				tophagos.
				63.
				Obire,
				72.

ANNOTATORVM INDEX.

gina	29.	πιστ᾽ ἔχειν.	77.	ποδῆρ.	81.
Perscribere.	36.	πίσις.	71.	Præceps adolescentia,	
Persequi.	67.	πισῶσα.	56.	pagina	87.
Persequutio.	ibi.	Plinius Demosthenē		Præcipitare ibidem.	
Persequutoria actio-		κατὰ μέδισ imitata-		Præceps senectus ibid.	
nes, pag.	68.	tus, pagina	37.	Prædiceres.	56.
Personam abijcere, pa-		Plurimum, & ut pluri-		Præire.	48.
gina	54.	mum.	18.	Præiudicata opinio, pa-	
Persona.	ibi.	Plus petere.	84.	gina	9.
Personā imponere, pa-		πλοῦτος 23, 123.		Præiudicium.	26.
gina	ibi.	Pluuias aquas collige-		Præliares dies.	123.
φανιάζειν.	125.	re, pagina	117.	Præpetes.	121.
φασί.	81.	Poculum erroris propi-		Præradiare.	56.
Phellos.	104.	nare.	101.	Prærogatiua.	39. 43.
φέρειν.	121.	Pœnitentium uita, pa-		Præsentarium.	6.
φέρειν μιθόρ.	121.	gina	122.	Præstatio solennis, pa-	
Philocalia.	52.	Pœnitere.	75.	gina	19.
Philologia.	106.	πολιτεία.	124.	Præ ut.	40.
Philosophia anagogi-		Pollicitatio.	6.	Præcium operæ.	6.
ca, pag.	124.	Polygnotos pictor, pa-		Prehensiones.	93.
Philosophia mœrens,		gina	25.	πρεσβεία.	50.
pagina	122.	Pondo elogiorū.	7.	Primogenia noxa.	50.
φιλοσοφήματα.	47.	Ponere animos.	39.	Primogenius ibidem.	
φιλοσοφῆμ.	47.	Pontificales cœnæ, pa-		Primogenius filius ibi.	
φίλτατα.	53.	gina	94.	Primogenia ibidem.	
Philtia.	52.	Populares.	106.	Primo quoq; tempore,	
φροντίσματα.	47.	Popularis.	38.	pagina	6.
φροντίσαι.	47.	πόριμον.	99.	Prima quæq; die, ibidē.	
Pignus.	71.	πορισμός.	81.	Prima quaque occasio-	
Pignus imperij.	ibi.	πορίζεσθ.	84.	ne, ibidem.	
Pignus.	93. 100.	Possessio anni spacio		προαγωγέυειν.	77.
πιστ᾽ διδόναι.	77.	amittitur.	198.	Probari in uulgo.	13.
πίσις διδόναι.	77.	Postulatus.	11.	Prodeambulare.	104.

IN EPISTOLAS BVDAEI

Producere reos. ibidē.	Profubigere.	105.	tatem.	418		
Producere.	77.	πρώτον.	87.	Redire ad īgeniū.	66.	
Productores. ibidem.	Pro ueris cedere.	14.	Rediuuius.	58.		
προκγείως.	48.	Prouinciales.	10.	Rediuuius lapis.	23. 58	
προκγούμενα.	50.	Prudentia communis.	pagina	47.	Referre.	121.
Proferre.	84.	Prudentū responsa ibi.	Prudentū responsa ibi.		Referre inter supos.	5.
Proferre se.	77.	Pultes.	97.	Refractus.	82.	
Programmata.	21.	Pulticulæ ibidem.		Regerere.	36.	
πρόκριτοι.	70.	Pythagoræ apud suos		Regesta.	36. 115.	
Proletarij.	19.	autoritas.	9.	Registra secundū uul-		
πρόληψις.	89.			gus.	36.	
Prolusio.	42.			Rei peregrinitatis.	41.	
Promethei fabula.	55.			Religionis īplere.	95.	
προδοποιείρ.	48.			Religione obstringere		
προφασίζεως.	27.			ibidem.		
Propinare.	101.			Reliqua.	91.	
Propius nihil factum.	pagina			Reliqua trahere ibidē.		
	2. 3.			Reliquari ibidem.		
Propulsare.	103.			Renunciare.	58.	
Proripere se.	50.			Repetēs morbus.	116.	
Proritare.	104.			Repetita obsonia.	116.	
προσαγωγή.	3.			Repetitus reus ibidē.		
προσάπτηρ.	75.			Reponere.	115.	
προσβάλλερ.	54.			Repositi cibi.	ibi.	
Proscriptiones.	21.			Reposita.	117.	
Proscribere. ibidem.				Repositorium.	85.	
πρόσεισι.	16.			Reprehendere fugiti-		
προσέχεται.	17.			uos.	82.	
προσκατάβλημα.	5.			Reprehensio ibidem.		
προσνεμείρ.	75.			Repromissio.	30.	
πρόσοδοι.	17.			Repromittere.	30. 150	
πρόσοδος.	81.			Res ad Triarios redijt		
προστάπτηρ.	75.			proverb.	44.	
				Rescripta		

ANNOTATORVM INDEX.

Rescripta.	4.	Saturni in aede arariū	Solennem esse. 19. 20.
Resistere.	122.	Ro. continebatur. 6.	Solitudo est ab oratore
Res natae.	3.	χήματα.	pagina 19.
Respondere ad nomi-		Scientia.	Solœcismus. 113.
na, pag.	14.	Sciscere.	σολοικία. 113.
Retracti.	82.	Scita sodalitat. 122.	Soluendo esse. 92.
Reus.	11.	Scitamentum.	Solutus. 64.
Rhapsodia & Rhapso-		Scitum.	Sontica causa. 65.
di, pagina	25.	χολάζαρ δρασηίως καὶ νε	Sonticus morb. ibidē.
ῥαθίμως ἐχῆρ.	60.	ανικῶς.	σοφία. 90.
Rhythmicae lusiūculae,		Secluforium.	σόφισματα. 99.
pagina	82.	Secretarij.	Sorbere. 104.
Roma Vrbs in Tribus		σεισάχθεια.	Soteria. 46. 110.
diuisa.	38.	σεμνο προσωπια.	Spicilegium. 116.
Rudus rediuiuum. 23.		Sensa.	Sponsio. 79.
S (58.)		Sensum.	σαχυλογία. 116.
Sacramentum indi-		Sensus. 25. 118. 121.	Stadij flexus. 121.
cium.	35.	Sensus cōmunis. 47.	Statua. 49.
Sacra opertanea.	98.	Sententiae cōflatae. 10.	Statio. 26.
Saliares coenae.	94.	Sententiarū numerus,	Statores. 88.
Saluis auspicijs.	120.	pagina	Statumina. 12.
Sapiēs quis sit Stoicis,		σκήπτωδ.	Status uulgo pro fasti-
pagina	48.	Seruare suum.	gio. 12.
Sartae tectae fortunae,		Sic sum.	Statuere. 109.
pagina	14.	Sinus.	Stipulari. 33.
Sartum & tectum pro-		σκέμματα.	Stipulatio. 6. 33.
uerb.	18.	σκήπτωδ.	Stipulationum uerba,
Satin salue.	1.	σκέψις.	pagina 79.
Satisfactio.	30.	σκιαγραφία.	Stupere. 96.
Satisdato promittere,		σκιαγράφαρ.	Stupide ibidem.
pagina	56.	Socius.	Stuprum offerre. 46.
Satis quercu, puer.	53.	Sodalitia legib. uetita.	Suadae flexaminae fa-
Saturnia signa.	60.	pagina	uus. 102.

ANNOTATORVM INDEX.

Vero.	55.103.	Vincere licitationem.	Vnigenia.	50.
Verfare scripta.	9.	ibidem.	Vfuræ erāt menstruæ,	
Verficuli.	82.	Vincere litrem iudicio.	pagina	7.
Versus intercalares, pa-		ibidem.	Vfurpare ul.	66.
gina	82.	Vindex.	Vt.	21.
Vertere uitio.	1.	Vinditiæ.	Vtropiana instituta.	12.
Vertere in crimen, ibi.		Vinditiarum lex.	Vulgo.	19.
Vertere in uitium, ibi.		Virginitatē imminue-		
ὄδεν πω.	2.	re, pag.	X	
Veruecina.	95.	Vitium addere.	X Enagogi.	113.
Vestiarium.	98.	Vitium afferre.	ξενια ὑδεχόμενα,	
Viatores.	88.	Vitium obuenuisse, pa-	pagina	103.
Videre.	46.	gina	ξενιας διοκόμωσι.	41.
Vidua statumina, pa-		Vitium offerre.	ξενιας φεύγοντες.	41.
gina	12.	Vitulina,	Z	
Vidua ulmi ibidem.		Vlysses gustato Loto	Z Eno naturā mun-	
Villa urbana.	17.	ad socios reuerti no-	di artificē dixit	
Vincere redempturā		luit,	pagina	69.
operis.	57.	Vnde tibi frontē?	Zygotatica fides, pa-	
			gina	109.

INDICIS FINIS.

CATALOGVS AVTORVM QVI VEL VT OB

scutiores ipsorum loci declararentur, uel declarandi gratia,
ipsi in medium sunt adducti.

Theologi.	Quintilianus.	Lampridius.
Salomon.	Alconius Pædianus.	Aelianus.
Esaías.	Plinius Iunior.	Poëtae.
Matthæus.	Cælius.	Homerus.
Lactantius.	Asinius pollio.	Hesiodus.
Erasmus.	Iure consulti.	Pindarus.
Philosophi.	Pomponius.	Plautus.
Plato.	Paulus.	Terentius.
Aristoteles.	Vlpianus.	Lucretius.
Xenophon.	Marcellus.	Vergilius.
Themistius.	Modestinus.	Ouidius.
Cicero.	Papinianus.	Horatius.
Seneca.	Africanus.	Lucanus.
Rerum scriptores.	Iustinianus.	Persius.
Cato.	Budæus.	Martialis.
Varro.	Alciatus.	Iuuenalis.
Plinius.	Historici.	Catullus.
Columella.	Herodotus.	Grammatici.
Victruius.	Liuius.	Calistratus.
Medici.	Salustius.	Dion.
Galenus.	Cæsar.	A. Gellius.
Celsus.	Curtius.	Macrobius.
Oratores & Rhe-	Plutarchus.	Fest. Pompeius.
tores.	Tranquillus.	Porphyrius.
Isocrates.	Iustinus.	Seruius.
Demosthenes.	Eusebius.	Donatus.
Aelchines.	Valerius.	Diomedes.
Lucianus.	Athenæus.	Laur. Valla.

ANNOTATA IN

EXPOSITIONEM PRIORVM EPI

stolarum Gulielmi Budæi Parisiensis à Secretis
Regis Franciæ: cum Chartarum & uer
siculorū indice in hunc modum.

Pagina 3. uersu. 4.

Itio uerti posset.] Liuius, neminē id Fabio poe
nam deprecanti suam uitio uersurum. Dicitur &
in crimen uertere, uel in uitium. Idem Romanos
mihī obijcis, & ea quæ gloriæ esse debent, in cri
men uertis. *δὲ ἀτιμία ἐχεις.*

*In 1570 exemplo
Luiano significat
quod nos vulgo
dicimus fuisse*

Regius caduceator.] Caduceatores à prouincijs appella
tiones accipiunt. *Versu. 18.*

Satin salue ageret.] Liuius libro primo de Lucretia lo
quens. Quærenti quæ uiro, satin salue? minime, inquit. Quid
em salue est mulieri amissa pudicitia? Alibi. Vix enim salu
te mutua reddita quum obuiam egressus esset: Satin salue,
inquit, Luci uolumni? ut sese res in Samnio habent? *Versu. 19.*

Pagina 4. uersu. 1.

Quanta gratia apud regē flagrares.] Flagrare gratia sic
dicitur, ut flagrare inuidia. Tacitus. Flagrantissima tum gra
tia Pallas, & Appianæ cædis molitor Narcissus, agitauere,
num Messalinam secretis minis depellerent amore Sillij.
Cicero in Ver. Graui diuturnoq; iam flagramus infamia.
Idem; Syraculis flagrabat domus tota prætoria studio ho
minum atq; cupiditate. Nec mirum, omnibus comitijs tot
ciuitatum, unam in domū reuocatis, id est celebris erat, in
ore omnium erat. Alibi. In conuiuijs quæ domesticis stu
pris flagitijsq; flagrabant, Id est, celebrabantur. *Versu. 4.*

Ob oculos obtrudēs.] Inuitis & auersantibus ostētans,
ut inquit Donatus in Ecyram.

b

- Versu 10.** Minoris iudicare.] Iudicare aestimare. Videbis latius in Annotationibus.
- Versu 11.** Arbitratoribus.] Est in glos. de cōtemptu rerum fort.
- Versu 13.** Tabularum mearum.] Tabularum mearū. Vide in pri. Annotationibus.
- Versu 15.** Nullam dum pagellam.] Nullam dum: nullam ad hunc diem. Cicero ad Planc. At ego ei literas tuas dedi, nihil dū enim sciebat οὐδ'ένπω. Liuius. Nullo dum certamine inclis natis uiribus.
- Versu 21.** Subsidiū afferre.] Subsidiū est ultima acies, quæ ad extremum discrimen succenturiata est. Id quod Græci ἐπίε ταγμα dicunt. Vnde fit, ut subsidiū sit auxilium & opitu latio penè ad extremū casum seruata. Cæs. Cæsar subsidia ad omnes casus parabat. Plin. lib. xxxi. Quia sæpe nauigan tes defectu aquæ dulcis laborāt, hæc quoq; subsidia demon strabimus. καταφυγία, κρησφυγία. Tacitus. Subsidiū rei fa miliari oraret deprecabundus, ἀφορμῶ.
- Versu 22.** Ad rem factitandam.] Ad patrimonium augēdum. Te rentius. Nunq̄ rem facies. Sic Cicero uti solet.
- Versu 24.** Insani literarum amoris.] Est in gloss. de contemptu re rum for.
- Versu 25.** Væcordē esse putāt.] Insanus est, immodicus, immēsus. Cicero pro Milone. Quo in fundo ppter insanas illas suba structiones facile hominum mille uersabatur. Et insanæ uis tes Plinio, id est triferæ. Vnde natū prouerbium. Optimū est aliena insania frui. Cuius idem meminit lib. xvij. Id im modicis ædificijs aliorū. Vnde apud græcos ἰππομανία, ὁ πλομανία, pro insano studio equorum & armorum, & mul ta alia. Hunc autem immodicum amorem literarū non mo do insanum multi, sed etiam furiosum putant esse.
- Versu 28.** Exoticas.] Peregrinas, lōge petitas, ut exotica unguen ta Plauto, quæ Cic. de Orat. aduentitia latine uocat.
- Versu 29.** Propius factum.] Cicero ad Quintū fratrem: Propius
nihil

nihil factum quàm ut ille occideretur. Et itidem pro Clu-
entio. Sic nunc propius nihil factum est. Id est paulum ab-
fuit quin exoscularet. *καὶ οὐδὲν ἤλθοι πλὴν βίβλοι πλὴν ἐμὴ καὶ
ταφιλφρ.*

Accessione.] Accessione, id est incremēto & additamēto *Versu 32.*
to. Accessiones etiam sunt quæ capiti accedunt, id est prin-
cipali, ut uulgo loquimur. Cice. in Ver. act. quarta. Ad sin-
gula medimna multi sestertios duos, multi quinque acces-
sionis cogebant dare. Idem. Nec nummorum accessionē
cogebatur arator dare, nec ternas quinquagesimas frumen-
ti addere. Id est *προσκατάβλημα*, hoc ipse postea corollarium
uocat. Accessio etiam est *προσαγογή καὶ ἐπίρυστις προσθήκη*,
id est, quod sensim accrescit, ut quum dicimus accedit his,
id est, cumulum auget, *ἐπιγίνεται τοῦτοις.*

Pagina 5. uersu 5.

Si quādo res ita nata fuerit.] Si unquam occasio fuerit e-
rerum euentu. *διὲρ τυχοὶ ἀφορμῶ.*

Fixo nec circumductili decreto.] Circumductile decretū *Versu 32.*
dicitur, antiquabile, delebile. Circumducere eñ delere est,
& abrogare. Paulus de re iudicata. Acta apud se habita, si
partes consentiant, potest iubere iudex ea die circumduci,
nisi uel negocium uel lis terminata est. Ulpia. de Iudicijs.
Quod si is qui edictum peremptorium impetrauit, absit die
cognitionis, tunc circumducendum erit edictum perempto-
rium. Circumducere etiam inducere dicit L. i. lib. ix. de bell.
Maced. Vectigalium locationes quum Senatus precibus &
lachrymis publicanorum uictus, induci, & de integro lo-
cari iussisset, Censores omnia eadem paulum imminutis pre-
cis locauerunt, Id Cicerō circūscribere uocat in præ. urba-
na: quamobrem omni tempore Syllano ex accusatione cir-
cūscripto legationē præclaram cognoscite. Et in Finibus:
Circunscriptis igitur his sententijs quas modo posui, relin-
quitur &c. Id est sublatis inductis, obliteratedis.

Pagina 6. uersu 5.

Curionum aliquis.] Curionum aliquis, id est, eorū qui in curia ordines ducunt, hoc est in Aula, ubi summa est curia, quæ de rerū summa statuere potest, pro potestate & imperio. Maximus Curio Romæ dicebatur, cuius autoritate curiæ, omnesq; Curiones regaban, fuit autor est Festus. Livi lib. septi. Secundi bel. Punic. Inter maiorum rerum curas, comitia maximi Curionis uetus excitauerūt certamē. Qui nunc Curati sacerdotes uocantur, Curiones latine melius dicerētur. Et Curia sunt uicinitates sub eodem Curione constitutæ, quæ uerbo græco parœciæ uocantur, quasi accolatus & curiales sunt, qui uulgo parochiani dicuntur.

Versu 22.

Nō à Secretis.] A Secretis sunt, qui ab ore principis imperia accipiūt diplomatum subscribendorū, edictorumq;, quæ in concilio selecto decerni solent. Secretarij ueluti scribarum uice funguntur in rescriptis subsignandis, quæ iure & æquitate nituntur; quæq; ex bono & æquo postulanti- bus conceduntur sine conscientia principis; necq; id modo in aulico fit comitatu, sed etiam Parisijs, propter curiam centenariam, eam partem Reip, pro potestate adminstrant secundum Cancellarium Octouiri prætoriani libellorū magistri, in quorum collegium Budæus postea adoptatus est principis beneficio. Quare ab urbe in comitatum commen- andi necessitate alligatus est. Vtrobicq; em̄ munere suo fun- gitur, licet nomen id munus habeat à prætorio principis.

Versu 30.

Functus sum.] Rege tum Ludouico scilicet superstitite.

Pagina 7. uersu 4.

Belli pacisq; munia.] Nō alia, inquit, munia mea sunt in bello quàm in pace, quia urbanam uitam ago.

Versu 11.

Superfuimus.] ἐπεβιώσαμεν περιγενομεθα, superstites fuimus.

Versu 16.

In sinu tuo.] Quasi arcanis uerbis & quæ à paucis exau- diantur. Pauci enim græce intelligunt.

Pagina

EPISTOLAS PRIORES

Pagina 8. uersu 20.

Vel fœnerato reddas.] Fœnerato reddere est *σὺρ ἐπὶ κέρει* *πὶ ἀμείβεσθαι*, Plaut. in Menech. Næ illam mecastor fœnerato abstulisti. Id est, hoc furtum cum fœnore reddes.

Perscribe.] Est in annotationibus secundis.

Versu 22.

Pagina 9. uersu 16.

Per tuam facilitatē.] Id est, tanta est tua facilitas, uel quæ tua est facilitas. Livi. Quietum inde uidebatur fore reliquū ætatis, fuisse t̄ per Pœnum hostem. Persius: Per me equidem sint omnia protinus alba.

Pagina 10. uersu 10.

Insignibus.] Insignia in unaquaq̄ re dicuntur quæ maxime conspicua sunt. Cice. in Orat. de translationibus loquēs: Hæc & reliqua ex collocatione uerborū quæ sumuntur, quasi lumina magnū afferunt ornāmētum orationi. Sūt enim similia illis quæ in amplo ornatu scenæ aut fori appellantur insignia, non quod sola ornent, sed quod excellant. Eadem est ratio horū quæ sunt lumina, & quodam modo insignia. Idem in pri. de natu. deorū. Solem & lumina stellasq̄ insignia mundi uocat. *καλλωπίσματα* & ad uerbum *πρασήματα*, ut sunt insignia magistratuum *τὰ ἐπιπρεπῆ*, τὰ διαπρεπῆ.

Exemplo in seipso prodito.] Edito exemplo in persona regia, quod alij æmulari contenderēt, reges. s. & magni potentatus. Tacitus. Non tamē adeo sterile uirtutum seculū, ut non & bona exempla prodiderit.

Versu 27.

Inter superos referat.] Ut referre inter diuos dicunt *τὸ ἀρεθεῶσαι*, & hic significat eloquentiam posse reges in cœlum laudibus ferre, aut ad infimam plebeiōrum sortem deprimere. Cice. Philip. quarta. Quid expectas Marce Antoni iudicia grauiora? Cæsar fertur in cœlum, qui cōtra te exercitum cōparauit. Id est summis laudibus celebratur. Unde in cœlo esse pro *ὑπερδοκιμῆν* idem dicere solet. Et de

Versu 29.

cœlo detrahi, pro de summis laudibus deturbari. In Philip.
ij. Collegam tuum de cœlo detraxisti.

versu 32.

Præsentaria.] Ex tempore repræsentata, ut præsentariū
argentum Plauto, pro in numerato existenti.

Pagina 11. versu 14.

Nunquam constitit operæ precium.] Curtius. Inopem
consilij Regē senior quidā adiit, si precium operæ esset, aditū
se monstraturū promittens. Id est si præmium dignū opera.

Pagina 12. versu 9.

In æde Saturni.] In æde Saturni erat ærarium Romanū
tanquam in loco tutissimo. Saturno em̄ regnante in terris
nullū unquam fuisse furtum cōmissum aiunt, ut inquit Ma
crobius lib. 1. Satur. Aedem autem Palladis hic intelligere
oportet, officinas chalcotyporū, quarum præsidio ingenio
rum monumenta posteritati asseruantur in alia aliāq; secu
la. Sanctiores autem rationes ut sanctius ærarium dixit, de
quo ipse in primis annotationibus loquutus Budæus.

versu 11.

Quid enim futurum est, si te non ex stipulatu.] Actio ex
stipulatu oritur quū uno paciscentiū percunctante ecquid
hoc uel illud se daturum, alter aut facturum spondeat, ipse
spondere se & promittere dicit. Pollicitatio uero est ultro
promittentis, καὶ ἀυδαιρέτως ἐπαγγελῶν. Vlpia. Pactum
est duorum consensus atq; conuentio: Pollicitatio uero of
ferentis solius promissum.

versu 27.

Ac ne id quidē primo quoq; tēpore] Nec id exigam quū
dabitur occasio, quod & prima quaq; die dicitur à Plinio in
epist. Et prima quaq; occasione. Idem. Proinde prima qua
que occasione mitte. ὅταν τάχιστα ἐγγωρῆ. καὶ τὸν εὐδεχόμενον
καὶ ὁρ. ἐπεὶ δ' ἂν ἢ πρώτη ἐγγωρῆ ἀφορμῆ.

versu 28.

Antiquiora nomina exegero.] Nomina pro debitoribus
ponuntur, uel pro fyngraphis creditarū pecuniarum. Inde
illud prouerbiale apud Columel. In pri. Vel optima nomi
na non appellando fieri mala foenerator Alphius dixisse fer
tur, id

tur, id est quamuis locupletes habeas debitores, tamē si diu iudicium ipsis nō dictaueris, usuras que non petieris, mala tandem fieri, id est, ipsos tandem nō soluendo tanto æri alieno fieri, sicq; inanem tandem persecutionē, & nomina ipsa cassa factum iri. Sic Seneca. Segnes & tardi, lenta nomina non mala hos ego nō appellabo, sed commonefaciam. Exigere autem est ad dissolutionem cogere. Cic. Nomina sua exegisse, pecunias sumpsisse mutuas, prædia uendidisse dicitur. Sic Tranq. Votum exegit ab eo qui pro salute sua gladiatoria operam promiserat. εἰσεπράξατο. Quid sit autē diem nominum cedere & uenire, uidebis in glos. de contemptu rerum fort. Calendarium pars est tabularum domesticarū ad nomina facienda instituta, id est, ad fœnus exercēdum, ex eo dictum, quia usuræ erant menstruæ. Calendis enim usuræ exigebantur. Vide in pri. annotationibus.

In meo foro possim.] Ied est patria.

Syngraphas.] Epistolas ab eis ad me scriptas.

Pagina 14. uersu 9.

Et pro Moro Oxymorū te uocem.] Oxymoron est sententia ex periculo petita, ut utar uerbis Quintiliani, hoc est ita acute & affectate enunciata, ut fatua uideatur, ut apud Vergiliū in Aeneid. vij. Num capti potuere capi. Quod ὀξύμωρον Seruius esse ait. Cice. in Diuinat. Si tacent factis dicunt. Vbi Asconius: Tale est, inquit, quū tacent clamant, & ut uictoriam ipsam uicisse uidearis. Et philosophandum est, etiam si non est philosophandum. Hæc in loco nec Oxymora nec Cacozele iudicanda sunt. Aut em̄ inferioribus dictis, aut suprapositis leniunt. Vt est illud: Vereor ut hoc quod dicam perinde intelligi possit auditu, atq; ego ipse cogitans sentio. Quæ uerba Asconius ex Cicerone retulit in oratione pro Marcello: Sequitur enim post ipsa: Victoriā ipsam uicisse uideris. Sic apud Hora. in Epist. Sreua nos exercet inertia, ut inquit Porphy.

b 4.

Versu 28.

Versu 31.

ANNOTATA IN G. BUDÆI

§ Quoniã uero Oxymoron ex acuto & fatuo nomẽ est compositum. Ideo Morum amicum suũ Budæus appellat Oxymorum, hoc est nomine quidem fatuum, reuera autem acri ingenio hominem, & ex eo genere hominum stemma suũ habentẽ, quos Erasmus in Moriaẽ encomio laudasse uideť.

Versu 14. Qui tot mihi pondo elogiorũ grauiss.] Pondo elogiorũ libras significat, & alludit ad grauitatem testimoniorum. Pondo enim quasi pondera dixit, quũ pondo pro libra ponatur, nõ pro pondere, & præterea congruit libro de Affectio dictio ipsa pondo.

Versu 22. Mea semper fuit ratio.] Ratio interdum consiliũ & propositum significat. Cice. In Ver. Act. iij. Fecerunt etiam ut me propè de uitæ meæ statu dolore ac lachrymis deducerent, ut ego istum accusarem, à quo mea longissime ratio uoluntasq; abhorrebat. Idem act. secund. id est in præter. urb. Mea quidẽ ratio cum in præteritis rebus est cognita, tum in reliquis explorata atq; prouisa est. Lingua uernacula casum uocat, τὸ ἐμὸν Græce dicunt, & τὸ καὶ ἐμὲ.

Versu 23. Panegyricis] Panegyrici, oratiões sunt q̄si theatrales theatraçq; fiducia præditæ. Figurati autẽ ideo dicunt, quod nõ simpliciter indicãt, quod intelligi uolũt, sed quibusdã in locis allegorice & subobscurè scripti sunt. Inde figuratæ controversiæ Quintiliano lib. nono quũ aut palam dicere parũ tutum est, aut etiam parũ decet, aut quum uenustatis gratia figura quæsitã est: quæ omnia in digressionibus Budæi figuratam locutionem poposcisse uidentur.

Versu 27. Ad murmurationem secundam.] Intelligit rumorem trivialium lectorũ huiuscemodi scriptionibus non fauentem. Cice. ad Quintum fratrem; Claudiũ accusauĩ tanquam reum multis & secundis ad murmurationibus. Translatio est à populari corona cõcionibus murmure applaudẽte, ut pro lege Manilia: Vestra admurmuratio facit Quirites, ut cognoscere uideamini, qui hæc fecerunt. Impresentiãrum
autem

autem significat, ἐν τῷ παρρησιαῖ ἐν τῷ παρρησιαῖ, & de tempore alio quam praesenti melius dicitur. Cato, de lege oleae legendae. Extra quam si quem socium impraesentiarum dixerit. Ulpia, de tab. exhibend. Quid enim si occultatae tabulae postea prolatae sunt, cur noceat ei qui responderit quod impraesentiarum ei uidebatur? Idem tempus enim ei dandum est si non potest impraesentiarum exhibere. Dicitur & impraesens. Liuius: Id modo esse salutare etiam impraesens credebatur, cedere inde quantum posset. Caesar in praesentia dixit. Quoniam obsidibus in praesentia cauere inter se non possent. Plinius tamen in Panegy. de tempore praesenti dixit: In praesenti etiam. Cicero de tempore quo loquebatur dixit: Haec ad te in praesenti scripsi, ut graeci ἐν τῷ παρρησιαῖ.

Vt sententiarum numero emerendo.] Alludit ad illud Plinij Iunioris de quodam Senatusconsulto improbabili: Sed hoc pluribus, inquit, uisum est. Numerantur enim sententiae, non ponderantur: nec aliud in publico consilio potest fieri, in quo nihil tam inaequale est quam aequalitas ipsa. Sensus est igitur Budaeum pluris eruditorum paucissimorum iudicium facere, quam plurimorum qui iudicio carent in rebus huiuscemodi. Aristocratia est Resp. optimatum imperio administrata, in qua uulgi nullum est arbitrium.

Pagina 15. uersu 1.

Præiudicata opinione.] Sic Cice. de nat. deorum: De Pythagoricis enim accepimus, quum ex ijs quaereretur, quum ita esset, respondere solitos, ipse dixit. Ipse autem erat Pythagoras. Tantum opinio præiudicata poterat, ut etiam sine ratione ualeret autoritas.

Uersare scripta mea uidear.] Uersare scripta per translationem dictum est, ducta metaphora à fabricis super incude ferrum uersantibus quum incanduit, sicque formatibus, ut Verg. lib. iij. Georg. Illi inter sese magna uir brachia tollunt, In numerum, uersantque tenaci forcipe ferrum, Sic Horat. Et ma

Idem in 5. Sabinus, quos in praesentia tribunos militum circa se habebat, & primorum ordinum reuersiones, se sequi iubet. Et Terent. in Heaut. si scriptura spreuisset in praesentia. Et C. C. li. am. lib. 8. in praesentia peritibus illi propter ex oib. optima, et tradenda eadem in praesentia que plurimorum reuersione refutandi cetera mora. Terent. in Adel. Nulli adeo astutus fuit, qui quicquid posse, mallo auferre in praesentia.

Uersu 28.

le tornatos incudi reddere uersus. Pagina 16. uersu 8.

Nihil me magis mecum in gratiam reducit.] Id est, quū mecum ipse indignari solitus sim, mibiq; , ut dicitur, succensere ob id solitus sim, quod mihi me non approbo, nec quauis industria satisfacio, tamen in futurum iam commodius de me spero, sicq; placabilius iam mecū agere & benignius cœpi, postquam, & cætera.

Versu 11.

Quas etiam conflatas esse.] Conflatas sententias appellat, quæ ex composito idem censent, & quasi compacto in idem iudiciū coeunt, id quod fieri non potest, nisi ab ijs qui capita cōferunt, ut fieri uidemus in curia Centenaria, in ijs quidē controuersijs quæ post causidicorū altercationes, aut plane dijudicant, aut aliàs interlocutione curiæ cōstituunt. Solet em̄ is qui præsidis tum officio fungit, circulatim dextrum sinistrumq; confessum consulere, atque ita de consilij sententia pronunciare. Liuius de Decemuiris lib. iij. Iudicia domi cōflabant, pronunciabāt in foro. Cic. in Verrem act. tertia: Accusatorū et quadruplatorū quicquid erat habebat in potestate: quod cuiq; negocij conflari uolebat, nullo labore faciebat. Alibi: unde hoc totū ductū & conflatum mendaciū est, id est, coitione & cōsensu multorum ad ornatū *συνεσκευασμένον, ἐσκευωρημένον, συγκεκροτημένον*. Censere uero est iudicium in confesso sententiam dicentium.

Versu 21

Quum rationes meas calendatim recognosco.] Rationes calendatim recognoscere, est per singulos menses per scripta nomina recensere, ut sciatur quid nominum quoq; mense factum sit. Prouincialia nomina hic appellat externa, nō domestica, nec patria. Olim enim prouinciales ab Italicis distinguebantur, quasi externi. Inania autem nomina sunt quorum inutilis est persecutio: ut debitorum, qui quū iudicati sunt, iudicatum facere nequeunt. Sic enim inanes actiones appellant Iurisconsulti. Cicero in Verrē, act. iij. Multorum testimonium audistis antea, uicerunt Agrigen-
tinen

tinenses fratres, ita ut egentes inanesq; discederent. Id est, pecunia exhausti à Verre.

Qui mihi sese obstringere amicitia.] Amicitia se obstringere sic dicitur, ut Plaut. in Penulo. Iuratus quidē homo furti se astringet. Et alligare se furti, & similia, quæ apud auctores leguntur, ut apud Græcos ἐνέχεσθαι κλοπῆς. In his enim locutionibus ablativus, actione uel iudicio subauditur, ut damnatus, iudicatus, reus, postulatus crimine scilicet, ut κρινομένου τῆς ἐπιτροπῆς ἄφοβος Demostheni. Neratius: Nā & ipsius rei quæ petebatur si tutor indicatus fuerit, & eorū quid acciderit, non esse dandam in eum actionem. Liuius libro sexto, ab Vrbe condita. Centurionem nobilem militibus factis iudicatum pecuniæ quā duci uidisset, medio foro occurrit. Alioquin obstringo ablatiuo iungitur. Cic. Postest, ne cuiquam esse utile foedissimum parricidium patriæ, quamuis is qui se eo obstrinxerit ab oppressis ciuibus parēs nominet? & Liuius. Nulla sum tibi uerecundia obstrictus.

Iuppiter cognomēto Philius.] Iuppiter Philius est deus disceptator amicitia & ditæ, ut Hetæreus sodalitatis, de quibus & alijs Iouis cognominibus uidebis in secundis Budæi annotationibus.

Versu 30.

Vel iusta uel libera legatione.] Iusta legatio est, quā legationis causa prouincias externas adimus; Libera, quā prouinciæ gratia adeundæ legationem impetramus. id est legati personam assumimus ad prætextum aut ornatum, ut in istis dem annotationibus ipse docuit.

Versu 33.

Pagina 17. uersu 6.

Mirum quantum me totum.] Mirum quantū, pro maxime positum est. Liuius lib. 1. Mirum quantū illi uiro hæc nūciantī fides fuerit, & à Græcis tractū, qui θαυμασὸν ὄσον dicūt, & θαυμάσιον ἤλικον. Demosthenes: ταῦτα ἢ θαυμάσια, ἤλικα, καὶ συμφέροντ' ἐδόκει τῇ πόλει.

Vt tanquam genituram philosophicam.] Genituram

Versu 12.

Philosophicam dixit fatalem affectionem et syderalem. Genitura enim est genesis id est, sydus natalitiū. Vtopiana autē instituta sunt, qualia à Moro in Vtopia descripta sunt. & rursus inferius.

Versu 20.

Maritam hanc nostram tolerandā Philologiam.] Maritam philologiam amoris studiū cum re uxoriā cultū. Casto, Arbores, inquit, uti bene maritæ sint: & uidua statumina Columellæ. Statumina sunt, quibus palmes nullus applicatus est. Sic Iuuenali: Stratus humi palmes uiduas desiderat ulmos. Marita igitur philologia est, quæ uirum sibi coniugem assumpsit, ut arbores maritæ uocantur quibus uites copulant. Sic Venus marita Ouidio in epistola Paridis. An pudet & metuis Venerem temerare maritam, Casta quæ legitimi fallere iura thori. Et maritare uerbū Plinio, Varroni, & Tranquillo.

Pagina 18. uersu 6.

Corporis infirmitatem prædicentiū atque denūciantiū.] Denunciare est minari. Cic. pro domo sua: Quū equitibus Romanis mortem, proscriptionemque minaretur, meterrerent minis, & mihi cædem & dimicationem denunciarent. Et in Philip. denunciare inimicitias. Alibi, denunciare seruitutem. Sic Cæsar: Quum neque pollicitationibus neque denunciatione periculi permouere posset, oppugnare institit.

Versu 8.

Et fastigij familiaris attollendi.] Attollere fastigium familiare, est augere nomen existimationemque gentis suæ. Fastigium enim est dignitas & maiestas & amplitudo. Curtius lib. viij. Per uos gloriamque uestram, quæ humanum fastigium exceditis, oro quasocumque, id est, ὑπὲρ ἀνδρώπινου μέτρος εὐδοκιμῆτε uel εὐδοξοὶ ἐγένεσθε, μείζονες ἢ κατ' ἀνδρώπους γέγονατε. Vulgus statum uocat id quod fastigium Romani uocauerunt, ut Liuius quodam loco eiusdem fastigij ciues uocat, ἴσους πλὴν ἀξίαν.

In

In spe et cogitatione acquiescerē.] Acquiescere interdū *Versu 19.*
 est affectum animi sistere & oblectari. Cicero in Lælio: Vi-
 cissim autem senes in adolescentiū charitate acquiescimus.
 Et pro Deiot. In tuo ore, in tuis oculis uultuq; acquiesco.
 Te unum intueor, ad te unum omnis mea spectat oratio.
 Sic Curtius: Parum est enim tot modo liberorū parentem,
 in unico filio acquiescentem, eo quoq; orbari: *ἐνὶ μόνῳ ἄρε-
 σκόμῳ, ἀνασμενίζοντα, ἐπαπαυόμην.*

Bonaq; in idem spe in æternū hausta.] Haurire, est sen- *Versu 26.*
 sibus uehementer apprehendere, & percipere, intusq; con-
 cipere. Cice. pro domo sua. Si utile Reipu. fuit haurire me
 unum pro omnibus illam indignissimam calamitatē, id est,
 deuorare & cōcoquere, hoc est perferre. Et pro Cælio: Vi-
 di enim uidi, & illum hausi dolorem uel acerbissimū in uita
 quā. Q. Metellus abstraheretur è sinu gremioq; patriæ. Li-
 uius: Tunc enim uero omnis ætas currere obuī, primus quis
 que oculis auribusq; tantum gaudium haurire cupientes.
τοσάυτης χαρᾶς ἐμφορεῖσθαι ἐφιέμενοι.

Quæ in uulgus non probantur.] In uulgus probari, po- *Versu 30.*
 pulare est & plausibile. Cic. in Parad. Et ea sentit, quæ non
 sanè probantur in uulgus. Idem: Sed tamen hoc euenit, ut
 in uulgus insipientiū opinio ualeat honestatis. Idem, ad po-
 pulum, hoc est apud populū. Idem in Bru. Quare tibicen
 dixerit discipulo sane frigenti ad populū, mihi cane & Mu-
 sis. Liuius etiam ad uulgus dicere solet.

Página 19. uersu 13.

Nomina de nomine Gallico supprimūt.] Nomina sup-
 primere, est hominum famam silentio obruere, hominesq;
 ipsos præterire. Tractum est ab ijs, qui nomina dant in mili-
 tiam, uel ad aliquod incœptum, quū eorum nomina frau-
 de supprimuntur. Cice. in Philipp. Rem et ueritatem nobis
 milites sine ulla recusatione, summo etiam cum studio no-
 mina dant, id est, se perscribi uolunt. Arria. Qui post deser-

tionem in aliam militiam nomen dederunt, legi'ue se passi sunt. Imperator ut noster rescripsit hos militariter puniendos. Sic Tacitus dare nomen in coniuratione dixit, & respondere ad nomina. Liuius de militibus; qui ad delectum præstò sunt.

Versu 20. Homines huius culpæ uel autores uel affines.] Affinis culpæ est confors et conscius delicti. Cic. pro Sylla. Hic ita quieuit, ut eo omni tempore Neapoli fuerit, ubi neq; homines fuisse putantur, huius affines suspicionis. Alibi in eadē: Circumspicite paulisper mētibus uestris homines, qui huic affines sceleri fuerint. τούτους τούς ἀνδρώπους οἷς τι προσήκε τοῦδε τοῦ κακουργήματος.

Versu 32. Et sartas tectasq; eorum fortunas.] Sartas tectasq; fortunas, id est, illæsas in tactasq;, ut in annotationibus docuit ipse. Pagina 20, uersu 6.

Vtriq; nostrum familiaritate complacita.] Id est, quæ nobis placuit, placitum est, licitum est, coeptum est, libitū est, Cic. dicere solet. Gel. consiliū quod dabat, acceptū ab uniuersis & conplacitum est.

Versu 9. Imaginaria pro ueris cedūt.] Id est, uicem præbēt, χρείων πρέχουσι, χρείων ἀποπληροῦσι. Paulus de excus. tutorū. Putarē recte facturum Prætorem, si etiam unam tutelam sufficere crediderit. Si tam diffusa & negtiosa sit, ut pro pluribus cedat, id est loco & numero plurium sit, ἀντὶ πολλῶν ἔη.

Versu 26 Expeditionem quandā conflatura.] Id est cōsensu principis coactura atq; cōparatura, Cice. pro P. Sylla. Quū exercitus perditorum ciuium clandestino scelere cōflatus, crudelissimum ac luçtuosissimum patriæ exitum comparasset. & pro Cluen. Maxime eius opera, quū quæstor esset, in exercitu seditionem esse conflata, σωεσκένοι.

Versu 28. In eandem spem incumbam.] Id est totopore nitari, & omni ope pariter assequi coner. Cice. ad Atticū. Atq; utinā ipse Varro incumbat in causam. Quod profectò quū sua sponte

sponte, tum te instante faciet. Idem alibi. Facis tu id quidē,
& eò maxime incumbis.

Pagina 21. uersu 25.

Mox equum admissurus. Id est ascēsurus. Cice. in secundo de finibus. Publ. Decius princeps in ea familia consulatus, quum se deuoueret, & equo admisso in mediam aciem Latinorū irruebat, aliquid de uoluptatibus suis cogitabat. Valerius lib. iij. Nocte admisso equo Teanam contendit. Liuius lib. ij. Superbus in Posthumium equum infestus admisit. Id est ascendit & incitauit ad cursum.

Pagina 22. uersu 6.

Gratiæ cessurū etiam me uidebam.] Cedere gratiæ est æquare non posse gratiam. Plin. in epist. Nec cedit gratiæ marmoris ramos, insidentesq; ramis aues imitata pictura, id est non minor est gratia picturæ, *οὐχ ἡτῶται τῆς χάριτος.* Paulo superius, cedere honori, munificentiæ, est non posse paria facere, *οὐχ οἰόντε εἶναι τῆς ἰσοις ἀμείβεσθαι.* Sic cedere auctoritati Plin. de sorbis loquens. Ab ijs locum amplitudine uendicauerunt (quæ cessere auctoritati) nuces iuglandes, id est cum amplitudine præstant, gratia tamē inferiores sunt, *ἐλλείπονται. εἰκουσι.* Cedere famæ. Cicero ad Marium. Pudori tamen malui, famæq; cedere, quàm salutis meæ rationē ducere, id est, ueritus sum si ad Pompeium non transissem, ne existimationem meam læderem & minuerem. *ἐνδιδόναι, ὑπεξίστασθαι.* Sic infra, cedere cōscientiæ, est imparem esse ferendæ conscientiæ, *ὑπείκεσθαι, ἡτῶσθαι.*

Per me licet, in aliam quamuis paginam tabularum tuarum, ut transcribas.] In rationibus paginæ sunt multiplices, ut acceptorum pagina & expensorum, & paginæ eorum quæ gratis accipiuntur, & eorum quæ pretio, aut legato, aut hæreditate, aut fide commisso, aut alia causa. Sensus est ergo, si tu ita ratiocinatus es, quasi donum id fuerit gratuitum, me autore tu poteris mutare

uersu penult.

sententiam, & ita apud te habere, quasi pignus suffragij tui, mihi eo munere auctorati & obstricti, etiam si reposcitoris munerum appellationem auerfer: Sed tamen hac contestatione uolui te intelligere quid eo munere ageretur. Transcribere autem proprie est ab uno capite in aliud transferre, aut ab uno nomine in aliud, ut apud Vergi. Et tua Dardanij transcribi rura colonis. Seneca: Philosophia te in uirum transcripsit.

Pagina 23. uersu 17.

Sycophanticam obseruationem.] Sycophantice obseruare est delatoris, quadruplatoris que more obseruare, hoc est diligentissime; propterea quod huiuscemodi homines miluinis oculis omnia lustrent ut præde inhiantes. Vlpia. de iuris & facti igno. Vt neque negligentia crassa aut nimia securitas satis expedita sit, neque delatoria curiositas exigat.

Versu 22.

Vt citra prouocationem iudicatum.] Si enim, inquit, ea quæ ego notanda utcunque censui, in exemplaris tui marginibus adnotassem, ibique quod mutabam ascripsissem. Officium atque autoritatem mihi assumpsissem criticam: quæ enim Critici iudicant tanquam pro potestate iudicant & tanquam ab ipsis prouocatio non sit: sed semel iudicatum sit, quicquid pronunciarint: de quibus Quintil. in pri. Quo quidem iudicio ita sunt seuerè usi ueteres Grammatici, ut non uersus modo, censoria quadam uirgula notare, & libros qui falso uiderentur inscripti, tanquam subdititios summouere familia permiserint sibi, sed autores alios in ordinem redegerint, alios omnino exemerint numero. Critici olim uocabantur: qui postea Grammatici dicti sunt, utraq; autem professio ab Aristotele coepit, ut Dion tradit.

Pagina 25. uersu 2.

Et mihi prouincia obuenisset.] Nisi cum ad me delatus est liber tuus ut eum mandato tuo legerem, animum uarijs curis districtum habuissem, obuenit annuus redditus.

πεσόσδ.
σι, πσο*

σι, προσέχεται. Obuenit etiam hæreditas, quo Cice. utitur, Et obuenientia bona dicuntur quæ aliunde deferuntur ad quempiam. Obuenit hæreditas homini, philosophia homini non obuenit, sed eam sibi quærere debet, inquit Seneca. Plin. in epist. Domus mihi hæreditate obuenit. Vlpianus. An pecuniam pupillus habeat uel in numerato, uel in nominibus quæ conueniri possunt, uel in fructibus conditis, uel in reddituum spe atq; obuentionum, προσόδων.

obuenientia
bona

Intra cubiculum geniale.] Significat se curas familiares solitum esse uxori mandare, ipsumq; se omnium operum patris familiæ immunitate donare, præterquã in lecto geniali, id est coniugali. Interim enim ex uxore liberos non paucos sustulisse.

Versu 12.

Pagina 28. uersu penultimo.

Nec sub manu tabellarios habere.] Id est in promptu & in proximo. Plancus ad Cice. Vocant ij sub manu ut essent, per, quorum loca fideliter mihi pateret iter. Sub manus significat faciliter, non ægre, apposite. Plaut. Si quam rem accures sobrie & frugaliter, solet illa recte sub manus succedere. Idem alibi. Lepide hoc succedit sub manus negocium. In manu esse, est penes aliquem esse, & ἐπ' αὐτῶ ἐιναι. Liuius: Suam cuiq; fortunã in manu esse, & in manibus. Idem. Quicq; toties penè uictoriam in manibus habui. Lucanus. In manibus uestris quantus sit Cæsar habetis. Cice. aliter in libro de senect. In manibus est laudatio. Idem, hodierno tempore legitur & circumfertur. διὰ χροῖας ἐσι. Idem. Septimus mihi Originum liber est in manibus, id est, nunc à me scribitur. μετὰ χεῖρας ἐσι. Ibidem. Villa urbana est uilla elegantior, mihi non colono ædificata. Videbis in annotationibus.

Idem ibid. tam senectute
in sub manu. quæ pateret
mihi uictoriam

Pagina 29, uersu 3.

Ad capitis grauedinem.] Grauedo non modo destillationem grauem significat, ut est apud Celsum, sed etiam dolorem capitis et grauitatē. Plin. lib. xxi. de uiolis purpureis.

d

Crapulam & grauedines capitis impositis coronis discutunt. Et lib. xxiiij. de uuis recentibus. Grauedinem enim capiti, morbumque lethargicum faciunt. Cicero ad Atticum: Pro languore & marcore, qui à febre uel morbo alio manet. Tu quoniam quartana cares, & nedum morbum remouisti, sed etiam grauedinem, te uegetum nobis in Græcia siste.

Versu 7.

Quod iam quater minimum sub prela missum fuit.] Minimum est, τὸ ὑλάχιςον hoc est ut minimum, seu non minus quam quater. Var. de re rust: Harum singula genera minimum in duas species diuidi possunt. more Græcorum dixit. Plin. ut, addidit lib. xxxiiij. Ergo ut maxime duo tantum milia pondo quum capta est Roma fuere. Sic Columel. lib. tertio: Ne passus fueris plusquam duas, aut ut maxime tres gemmas habere. Cice. aliter in Orat. perfe. Sed loquor de uno pede extremo, adiungo quod minimum sit proximum superiorem. Terentius in Phomio. Domum ire pergam ubi plurimum est, id est plerunque, siue ut plurimum. ὡς ἰπὸς πλάσιον.

Versu 32.

In gazophylacium quod tuenda sarta tecta.] Gazophylacium hic officinas Chalcotyporum significat. Librorum enim in his officinis editio tuetur musæum, id est literarum bonarum studium. Sartum & tectum, hoc est munitum ab librorum interitu, unde elegantia literarum internitio sequeretur. De sartis tectis in annotationibus copiose dictum est.

Pagina 30, uersu 2.

Cuius opes ingenij absque eruditionis copia trierarchia census inter Græcos.] Trierarchia munus erat Athenis eorum qui primi census erant, hoc est τοῦ πρώτου τιμήματος, hoc est triremium publice præbendarum necessitas. Budæus lib. v. de Aste, de hoc munere ut censibus alijs, copiose differuit. Ut autem apud Græcos tres erant census, sic apud Romanos erant quinque classes, in centurias suas diuisæ, ut docet Lilius lib. primo ab urbe condita, Classici erant qui censum conferebant

his censibus
quæ classibus

conferebant. Capitecensi & Proletarij erant extra censum,
Sicut Athenis. τὸ δὴ κέρ.

Delicias nunc faciam.] Delicias facere est quod Græci *Verfu 10.*
ὀρυπελλῶς dicunt, unde Latinā loquutionē manasse puto, hoc
est morosula cunctatione ludificari, dissimulatiunculis io-
cularibus uti, Plaut. in Pœnulo. Enimvero ære meo me las-
cessis, ludos et delicias facis, hoc est, ludificari te iuvat, & io-
culari, frustratione mecū agere, id quod ego solitus sum fa-
cere. Idem in Menæch. Eia delicias facis mi Menæchme.
Quin amabo is intrò? Hic tibi erit rectius. Vulgo, id est ut
vulgaris sermo est: nimiū est hoc frustrari & illudere: quid
te tandiū rogari vis?

Sed compactum quoque esse autumas.] Compactū, ex *Verfu 20.*
hoc uerbo significat illud opus esse compositionē libri cu-
iusdam, hoc est chartas multas colligatas, & librum compa-
ginatum. Quod autem sequitur, Iamque præberi quasi ex pa-
cto postulas, est translatio ab opere, quod faciendū locat le-
ge locationis in syngrapha concepta, ut apud Demosth. πρὸς
τὴν Σεφάνου, ὡς περ ἀνδρίαντα ἐκδεδωκώς καὶ συγγραφῆν, εἶτα οὐκ
ἔχοντα, ἀπὸ προσήκερ ἐκ τῆς συγγραφῆς, κομιζόμενον.

Ab expectatione publica uestraque amicorum.] Id est, *Verfu 26.*
quantum pertinet ad omnes qui hoc à me expectant, & ad
uos amicos meos. Similis est locutio Ciceronis de Orato.
Erat tum ab oratoribus solitudo quædam in foro, hoc est fo-
rum erat uacuum, quantum ad oratores attinet. Sic Teren.
Narratque ut uirgo integra etiam tum siet à se, αὐτοῦ γε ἕνεκα,
τό γε κατ' αὐτόν. Dicimus etiam caueo mihi abs te. Id est sa-
tis dari uolo, et expromissores dari mihi fraudi nō futurum,
hoc est, quod uulgo dicunt, de indemnitate promitti, & fide
iussores dari. Solennis præstatio est, uectigal uel solariū an-
niuersarium quod pro solo & agro depēditur, uel alia pen-
sio usitata. Solenne enim solitum & consuetum significat.
Plin. de apibus, Effecto opere, educto foetu, functæ mune

re omni, exercitationē tum solennem habent. Plī. ad Traia. Solenne est mihi domine ea de quibus dubito ad te referre, id est, à me obseruatum.

Pagina 31. uersu 25.

Rancidulæ similitatis.] Id est, iam uetustæ. Rancescere eñ est uetustate putrescere. σίπεως. Lucretius: Vnde cada uere racenti iam uiuere uermes expirant? Idem. Rancida quo perolent proiecta cadauera ritu. Iuuen. Nam quid rancidius quàm quod se non putat ulla Formosam, nisi quæ de Thusca Græcula facta est: id est putidius. Quia quæ rancescunt, etiam putere solent.

Versu 26.

Tragulas figuris inuolutas.] Scommata dicit occulte lancinantia, quasi spicula cæca & inuoluta. Liuius. Vndicq; in eum tragulæ coniectæ ab Hispanis. Cæsar. Tito Baluentio utrunq; femur tragula trañcitur. Quod autem sequitur uersu penultimo. In bonam utiq; partem fidem magis facturum. Hoc significat, elogium illud Erasmi ambiguum & anceps, inter laudem candidam, & subdolam uituperationem, potius in bonam partem olim acceptum iri.

Pagina 32. uersu 14.

Cum aulæ mancipibus.] Id est, primarijs aulicis. Mancipes sunt magistri societatum, et proprie publicanorū, hoc est τελωνάρχαι, ἀρχιτελώναι. Quo fit ut mancipes dicantur in unaquaque re διτὰ πρῶτα, λαχῶντες. διτὰ πρῶτα φερόμενοι. Sic apud Plī. libro decimo: Manceps sutrinæ dicitur officinæ magister uel propla. Et apud Trāquil. in Vesp. Manceps operarum, redemptor appellatur ὁ ἐργολάβος. Manceps etiam eum significat, qui dat aliquid mancipio, hoc est, mancipator. Plaut. in Gurgul. Ego mācipem te nihil moror, nec lenonē alium quenquā: supra enim dixerat: Egon' ab lenonone mancipio aliqd accipiā? Quibus sui nihil est, nisi una lingua, qui abiurat si quid creditum est. Quid sit autē mancipium in annotationibus Budæus copiose docuit.

Vt

Vt essem repente in ære meo.] Id est, pecuniã satis multam haberẽ, ac nihil deberem. Aes alienũ est id quod quis debet. Salust. Simul æs alienũ per omnes terras ingēs erat, id est multi erant obarati. Et æs alienum cõflare apud eundem; Aes uero suum dicitur cuiusq̃, quod nulli ipse debet. Cice. pro Roscio Amerino: Roscio cur tanti fuerit socium fraudare causam requiro, egebat? imò locuples erat: debeat? imò in suis summis uersabatur. Idem in Verrem act. quinta. At hominem uideo auctiõnem fecisse nullam, uendidisse præter fructus suos nihil, non modo in ære alieno nullo, sed in suis nummis multis semper fuisse. Idem in ære meo esse aliter accipit lib. xij. epist. Et me hercule semper sic in animo habui, te in meo ære esse, ppter L. Lamia nostri coniunctionem, id est, inter amicos meos esse. In ære enim meo est, quod meum est. Et in bonis meis est, atq̃ in censu meo. Idem ad Cassium: M. Cassium quod mihi amicum tua commẽdatione das, nullum in eo facio quæstum. Multi enim anni sunt, quum ille in ære meo, id est, eum inter bona mea retuli. In ære igitur meo eram satis multo, ut unus hominum studiosorum, id est, pro instituto hominũ literis studentium. Cice. in Bru. At hi quidem ut Atheniensium secula numerantur, adolescentes debent uideri. ὡς γὰρ κατὰ τοὺς τῶν ἀδελφῶν χρόνους.

Versu 22.

Numeratae pecuniae impotens.] Est qui parcere pecuniae non potest, id est, ἀκρατής. Curtius: Itaq̃ impotens animi currit ad regia uestibulum. Id est continere animũ non poterat. Lactant. de ira dei. Ne mentis impos aliquod inexpiabile facinus admitteret.

Versu 24.

Proscriptiones praediorum existerent. Qui uenundaturi sunt aliquid, aut auctiõnem facturi, ij solent praescribere res uenales, hoc est in domibus uel praedijs programmata apponere, significãtia res esse uenales. Cice. in offi. Ille quod non placebat proscripsit, tu quod placebat emisti. Idem.

Versu 28.

Qui proscribunt uillam bonam beneq; ædificatam, nō existimantur fefellisse, si illa nec bona est, nec ædificata bene.

Pagina 35. uersu 2.

Vt affectam ualetudinem.] Affecta ualetudo est nō integra, sed læsa. Affectum enim corpus Celso est, corpus male habitum. Cic. in Ver. Nemo Agrigēti neq; ætate tam affecta, neque uiribus tam infirmis fuit. Sic affecta fides iam collabefacta. Tacitus lib. xix. Nam Flauius Sabinus priuatis utriusq; rebus autoritate pecuniæq; Vespasianum antebat, & credebantur affectam eius fidem præiuisse domo agrisq; pignori acceptis. Corpus autē accisum est tabe confectum. Accidere est extenuare, & oblineare, & accisum κατὼ αλωμλίον. Li. accisæ à Camillo Volscorū res, ἐκ τετραχωμλίαι περιτετμημλίαι. Idem. Ita prælio uno accidit Vestinorū res, ut ne uallo quidem freti, in oppida dilaberentur.

Versu 13.

Quū expeculatio mihi esse cōrigit.] Expeculatus est, qui pecunijs exhaustus est. Metaphora à seruis ducta, qui peculium cōsumpserunt. Plaut. in Penulo. Hæc quē uideo fieri, crucior pecunijs emptos maximis apud nos expeculiatos seruos fieri. Contra peculiosus, qui opimum habet peculium, apud eundem; & peculiatu. Asinius Pollio ad Cice. Galbus quæstor magna numerata pecunia, magna pondere auri, maiore argenti coacto, traiecit se in regnum Bogudis planè bene peculiatu.

Versu 19.

Quum inter inquilinos censerer.] Quum annumeratus essem inter eos qui domum propriam non habent. Inquilinus est qui in alieno & conducto habitat ἐνοικίον & græce dicitur: & ἐνοικίον premium conductæ domus. Sic autem Latine inter Inquilinos cēseri ut Græci dicunt, εἰς ἐνοίκους τελεῖν.

Versu 26.

Hæc quum à uicinis mihi est accommodata.] Id est quod ad uicinos pertinet, quod supradictum est. Sermo est antiquis frequens. Cicero de Orat. Hæc quum Crassus dixisset,

xisset, parumper & ipse conticuit et à cæteris silentium fuit.
 Cælius ad Cice. Ego quidem præcipuum metum quod ad
 te pertinet habui, qui scirem quàm paratus ab exercitu es-
 ses. Plancus ad eundem Cic. quum deum benignitate ab
 omni re simus paratiores. Idem eorū magis quod ab equita-
 tu Antonius firmissimus esse dicebatur. Sic à uicinis τόγῃ
 καὶ τοῖς ἐν γαίῳ ὄνωρ.

Pagina 34. uersu 1.

Rediuiuo lapide.] Id est uetusto lapide renouato. Cic.
 in Verr. Vtrum existimatis maius opus esse columnam ef-
 ficere ab integro nouam nullo lapide rediuiuo, an quatuor
 illas reponere? Idem. Qui etiam ad extremum conscripse-
 rit, rediuiua habeto redemptor quasi quicquã rediuiui ex il-
 lo tolli posset, ac non totum opus ex rediuiuis constituere-
 tur, hoc est ex lapidibus interpolatis. Rediuiuum à Græcis
 ἐπισκευασὸν dicitur. Vnde irrediuiuus pons Catullo pro ira
 reparabili ἀνεπισκευασος, & rudus rediuiuum Vitruuio.

In urbe necessitatis expressæ fuit.] Expressæ necessita-
 tis, id est cui resisti non potui, quum cuperem. Liuius. Ex-
 pressit hoc necessitas patribus. Est enim exprimere, extor-
 quere, ἐκβιάζεσθαι. Idem. Expressa fuit necessitas hoc agen-
 di, & expressa necessitate Senatusconsulta. Tranquilo. ἐκ-
 βιαθέντα.

Versu 40

Non ui aut casu sublatum.] Non ui maiore sublatum
 de medio. Cice. pro Roscio. Perfacile hunc hominem in-
 cautum & rusticum, & rure & Romæ ignotum de medio
 tolli posse. Idem. Regina stuprum intulit, eaque adiutris
 ce regem dominū interemit, sustulitque quos arbitrabat ob-
 stare: ἀνῆλε. ἀναρπάσσει ἐπὶ κρημνῷ περὶ ἡρῆς.

Versu 23

Lapidatione confectum & obrutum.] Hæc uerba allu-
 dunt ad ædificationis impensam. Plutum em̄ suum, id est,
 diuitias suas ædificando obrutas. Cicero pro Sylla. Ille am-
 bitus iudicium tollere uoluit lapidatione atque concursu.

d 4

Versu 20.

Nisi etiam Iliadis molestiarū.] Ex prouerbio græco ductum est: ἰλιάς κακῶν. Demosth. καὶ κακῶν ἰλιάς πρῆσις ἢ θηβαις; malorumq; Iliade Thebani circumuēti erant. Quod prouerbium à magnitudine poëmatis tractū est. Quod sequitur, οὐδ' οὕτω κακῶς, ne sic quidem male, & subintelligendum, cessit. Huius prouerbij meminit Plato in Symposio. Adolescens, inquit, quum canem allatrantem ferire lapide destinasset: lapis à ca. re aberrās in nouercam incidit, eamq; lautiauit, quod quū adolescēs animaduertisset, exclamauit, ne sic quidem male; unde prouerbium enatum.

Versu 26.

Quod nisi τὸν ἀποτροπαίον θεόν. Id est qd' nisi diuos maiorū noxarumq; depulsores ac tutelares, propitios habuissem. Antiqui apotropæos deos uocabant, qui mala ab hominibus arcebant, auertebantq;, ob idq; ijs sacrificabant. In his erat Apollo & Hercules Alexicacus. Inauspicata autem auis est quæ contrarium auspiciū facit, quæ etiam obscœna dicitur. ἀπαίσιος. ἄζαίσιος δυσάντητος. Plin. in præfa. libri duodeuicesimi, in obtrectatores excandescens: Vt inauspicatarū animantiū uice obuī quoq; uolent agere, aut prodesse uitæ. Et lib. xij. Inauspicata est & incendiaria auis propter quam sæpe lustratam urbem in annalibus inuenimus. Linius: Animalīū obscœni fœtus pluribus locis nunciabantur, Plinius obscœna pastu auis.

Pagina 35 uersu 15.

Non modo Iconice, sed etiam ethice elaborata.] Iconicæ imagines dicuntur, quæ ad uiuos uultus expressæ sunt. Plin. lib. xxxv. Adeo autem iam colorū usus increbuerat, adeo ars perfectæ erat, ut in eo prælio Iconicos duces pinxisse tradatur Atheniensium Miltiadem, Callimachum; Barbarorum Thissaphernem. Ethicæ autē imagines sunt, quæ non modo uultuum similitudinē, sed etiam sensuum et affectuū referunt. Cice. in Orat. perfect. Duo sunt, inquit, quæ ab Oratore bene tractata, admirabilem eloquentiam faciant.

Quo

Quorum alterū est quod Græci ethicon uocant, ad naturā & ad mores & ad omnem uitæ consuetudinē accommodatum. Aristoteles libro viij. Politicōn, Polygnoton & alios quosdam fuisse scribit pictores, et statuarios ethicos & hermonias quasdam esse dicit ethicas. Plinius libro supradictō de Aristide. Is omnium primus animum pinxit, & sensus omnes expressit, quos uocāt Græci Ethe. Idem, Pinxit & currentes quadrigas, & supplicātem pene cum uoce &, uenatores cum captura.

Omnes principis apparituras.] Id est aulæ interioris coronam principem circumstantem, et ita principi præsto semper existentem, ut Cōsuli aut Prætori apparitores, ad omnē nutum intentos.

Versu 25.

Rhapsodijs canoras.] Rhapsodia est poëmatū recitatio. Rhapsodias autem hic uocat lectionem & pronunciationē carminum, ut fit in ambulando ruri ab hominibus literarū amantibus. Rhapsodiæ olim inter acroamata numerabantur epidictica, & Romæ uidimus Rhapsodos ab epulo inductos post alia acroamata. Rhapsodias autem solutas omnibus numeris securitatis, id est liberrimas, opponit apparituris aulicis libertate mulctatis, id est priuatis, ut Plin. lib. xiiij. Domitius pronunciauit mulierem uideri plus uini bibisse quā ualetudinis causa uiro insciente: ac dote mulctauit.

Versu 28.

Pagina 36. uersu 23.

Quum omnes animi mei potestates.] Potestates animæ ad res dijudicandas, quibusque homines ad cognitionem ueri & falsi euadunt: multæ sunt, ut sensus, imaginatio, opinio, intellectus, scientia: ut docet Themisthius ex Aristotele in primo & in tertio de anima. Sensus autē quinque per sensoria corporis fiunt. Sensus etiam dicitur γνώμη uoluntas & propositū, & cogitatio, et mentis cōceptus: quod etiā sensus dicit, id est νόημα, διάνοια, διχνόημα, διαλογισμός, ἐπιμήμημα. Vt Cicero in Philippicis de Octauiō loquēs. Omnes ha

e

beo cognitos sensus adolescentis, nihil est illi Repub. chari-
rius. Dicit igitur hic sensus huiusmodi suos è statione sua e-
missos, hoc est è studio literarum, & philosophiæ præsidio
diu esse euagatos: quandiu scilicet ipse circa spectacula hæ-
sit aulica, et curiosus esse uoluit: quo uerbo ad curiam supra
allusit, quo nomine aula uocatur. Tantisper enim ipse totus
in illis spectandis fuit, & æstimandis. Quoniam uero statio-
nem dixerat, quod uerbū est castrense, ideo emanfores sub-
iunxit, translatione à militibus ducta. Modest. Iurisconsul.
de re milit: Emanfor est, inquit, qui diu uagatus ad castra re-
uertitur. Desertor est, qui per prolixū tempus euagatus re-
ducitur. Is, qui in exploratione emanet hostibus insistenti-
bus, aut qui à fossa recedit, capite puniendus est. Qui statio-
nis munus relinquit plusquam emanfor est. Errones autem
serui sunt, qui non plane fugitiui sunt, sed uagari soliti. Ar-
rianus itidem de re militari. Leuius itaque delictum eman-
foris habetur, ut erroneis in seruis desertionis grauius, ut in
fugitiuis.

Pagina 38. uersu 11.

Vide tuò ne præiudicio mihi grauis sis.] Sicut præroga-
tium suffragiū trahit ad se plæruncq; senquentia; sic in sen-
tentiam primo loco censentis sæpe multi transeunt. Quod
quū fit, præiudicium factum esse dicitur. Quintil. lib. v. tria
genera præiudiciorum ad oratorem pertinentium ponit.
Quorum unum est in iudicijs ad ipsam causam pertinenti-
bus, ut in Opianicum facta dicuntur præiudicia, et à Senatu
aduersus Milonem. De primis Cicero pro Cluen. Quod
si hoc, inquit, uidetis, illo iudicio reum condemnari (præfer-
tim ab ñsdē iudicibus, qui duo præiudicia fecissent) necesse
fuisse, simul illud uideatis &c. Quæ autem in Milonē præ-
iudicia facta sunt, ex Asconio intelligimus. Duæ em̄ leges
fuerunt à Pompeio & Senatusconsul. latae statim post cæ-
dem Clodij. Tranq; Præiudicij uocabulo significāter usus
est

est in Cæsare ijs uerbis. Iunctus cōsulatu. Prætoribus de superioris anni actis referentibus, cognitionem Senatui detulit, nec illo suscipiente in prouinciã abiit, & statim Quæstor eius in præiudiciũ aliquot criminibus arreptus est, id est, ut damnato quæstore præiudicata opinio maneret apud omnes, Cæsare etiam esse damnandũ. Tanta em̄ erat cōmunio inter Consulẽ & Quæstorẽ, ut alter uix sine altero reus esse posset. Hoc uerbum etiam aliter inter Iuriscōsultos accipitur, sed non ad rem pertinet.

Pagina 40. uersu 10.

Sin tute causificationibus non auscultare statuisti.] Causificationibus non auscultare, id est causis alijs atq; alijs excusandis aurem accommodare. Est enim causificari, quod Græci αἰτιολογῆσαι dicunt, & προφασίζεω, σκήπτω. Causificari etiam est, recusare & detrectare. Plautus in Aulu. Ergo quia sum tangere ausus, haud causificor, quin eam ego habeã potissimũ, id est nō recuso. Quod etiam & frequentius causam dicere uocat. Idem. Nũquid causam dicis quin te hoc mulctem matrimonio? Si deliqui, nulla causa est. Cicce, causari dixit pro Roscio Comædo: Si planũ facio post hanc recentem stipulationem Roscij HS. cccliii. à Flavio te abstulisse, nũquid causare, quin ab iudicio abeas turpissime uictus? Id est, quid causæ est, uel nũquid causæ est? ut ipse dicit. De hoc etiam dictũ est in gloss. de contemptu rerum fort.

Quasi mora iamiam intercessura sit.] Id est quasi in mora iamiam futurus sim, & eo nomine tu mecum agere quanti interest, possis. In mora est is, qui ὑπὲρ ἡμέρας est & ἐκ πρόσθεσμος τὸν ὀφλήμαρς ἢ τῆσ ὑποχέσεως. Qui intra diem non persoluit debitum, uel implet quod promisit.

Vices meas occuparunt ut caducas.] Id est ad quas uices ipse uelut substituti successerunt. Caducum legatum dicitur, quod uel ad fiscum defertur uelut legatario de medio

sublato, uel ad substitutum, ut si is cui relictum legatum est capere legatum non possit, uel quia ante mortem testatoris mortuus est, uel alia de causa, tunc legatum ad substitutum legatariū defertur, uel ad eum qui in legato cōiunctus erat, si forte duobus simul legatum erat factum. Similiter etiam caduca hæreditas eadem ratione dicitur, Cice. in Philip. de Antonio loquēs: Quem nisi caducæ hæreditates in uia retardassent, uolasse eum, nō iter fecisse diceres. Sic etiam caduca bona dicuntur. Marcel. de ijs quæ in test. delent. Proxime in cognitione principis, quum quidam nomina hæredum induxisset, & bona eius ut caduca à fisco uendicarent, diu de legatis dubitatum est, quoniam uero iucundū erat, substituto legatum caducum accipere, quasi rem minime speratam, ideo Iuuenalis dixit: Legatū omne capis, nec nō & dulce caducum: quasi scilicet lucrum abruptū. Propterea Budæus hic caducas uices dixit, quasi ad alios delapsas huic muneri substitutos sua sponte. Cicero, qui libens uerbis iuris usus est, ut si quis unquam autorum Latinorū, huius translationis autor fuit primus in tertio de Orat. Nostra est enim, inquit ille, omnis ista prudentiæ doctrinæq; possessio, in quam homines, quasi caducam atq; uacuum abundantes ocio nobis occupatis inuolauerunt. Sic Iustinus. Quam prædam possessione uacua fortuitis dominorū mortibus sicuti caducam occupauerunt. Caducæ autem literæ à Plinio alia ratione dicuntur, quasi *χράματα ἐυκατάπρωτα*. Scabritia leuigatur dente concaue, sed literæ caducæ fiunt, id est fugaces uel fugiētes, ut Cicero loquitur, *διεξυγκότα*. Lampadem autem tradere est à prouerbio ductum.

Pagina 41. uersu 2.

His literis quid factū sit. Id est quo peruenerint. Plau. Quin responde tuo quid factum est pallio? Idem. Quid argento factum est quod dedi. Idem. Cedo mihi hic marsupium. Mes. Quid eo uis? Id est, ad quid marsupium petis? quid

quid de eo facturum es? Sic Cice. pro Cluen. Quid hoc homine factum est? Id est is iam non comparet quo tandem ablatum est? & in Ver. Quid te futurum est? quo confugies?

Per manum tibi trado.] Id est qua in re manum tantum accommodo, nec quicquam aliud praesto. Salust. Et iam tū alios magistratus plebs. Consulatum nobilitas inter se per manus tradebat. Idem. Alter nobiliū cōsulatu perfunctus, alterum consulē sibi successorē designabat. Cicero de provincijs cons. ut Caius Iulius omnibus à Senatu eximjs, à Senatu rebus omnibus ornatus, per manus hanc prouinciam tradat ei, cui minime uos uelitis adduci ad suspicandum nullo modo possum. Sic per manus traditur error à Seneca dictum est.

Versu 21.

Pagina 43. uersu 14.

Appellandi amici.] Appellare est alloqui, & uerba cum aliquo facere. Cæs. Legatos quàm mitissime potest appellat Cæsar, τοῖς πρῆσ βεσιμ ἐπιτυχάει ὅσον δυνατα ἐπιαιέσατα. Plaut. in Aulul. Non temerarium est ubi diues blande appellat pauperem. Idem. Paucis Euclio est, quod te uolo de communi re appellare mea & tua, κοινολογεῖσθαι. Est autē eius qui uerba prior facere cœpit. Cice. in Ver. Appellat hæredem. L. Annium qui erat institutus secundum filiam. Non enim mihi persuadetur istum ab illo potius appellatum. Appellare aliquando est nomē alicuius efferre & prodere. Idē in Præt. urba. De quo iudicio si uelim dicere omnia, multi appellandi lædendiq; sunt, id est nuncupatim prodendī, habet & alia significata.

Dictionis etymon.] Id est ethymologia. Vnde ethymologi, dicti rationem origenis uerborum indagare soliti.

Versu penult.

Pagina 44. uersu 12.

Opinatione magnifica.] δοξασμα ἡ μεγαλοπρεπεί. Cicero de uniuersitate. Etenim sensus mouentia quæ sunt eadem, in opinatione confidunt.

Versu penult.

Expromissores dare possum.] Expromissor est, qui pro alio promittit, quare & expromittere fideiubere est, & expromissores fideiussores sponsoresq; dicuntur. Vlpia. de iure dotiū. Debitor mulieris iussu eius pecuniam uiro suo expromisit. Idem de donationibus: Si quis seruo pecuniā crediderit, deinde liber factus eam expromiserit. Hic expromittere est pro alio promittere. Seruus enim liber factus ex contractibus seruilibus non tenetur, nisi liber factus promittat. Pompo. de uerbis oblig. Satisfactio est stipulatio quæ ita obligat promissorem, ut expromissores quoq; ab eo petantur, id est, qui idem promittant; hætenus Pompo. Hoc loco expromissores pro sponsores & fideiussoribus exposuit. Expromissor, ἐξεγγυώμενος dici potest. Sic autem dicitur expromitto ut repromitto, quod promitto significat. Cice. in Bru. Non me hercule repromittere isthuc quidem ausus sum neminem amplius eo nomine petiturum. Plau. Verum istud argentum tamen si uis mihi denuerare, repromittam istoc nomine solutam rem futurum. Id est, stipulatione à te concepta me obstringam. Repromissio est simplex sponsio stipulanti facta. Satisfactio est adhibito fideiussore. autor Paulus in cap. non solum de noui operis nunciatione.

Versu ult.

Qui de ea re ita constituerunt.] Cōstituere est uerbum iuris. Vlpia. de constituta pecunia. Hoc edicto prætor fauet naturali æquitati qui constituta ex consensu facta custodit. Idem: Si is qui iure ciuili & prætorio debebat, in diē sit obligatus, an cōstituendo teneatur, et Labeo ait teneri constitutum. Nam propter has potissimū pecunias, quæ nondum peti possunt, constituta inducta. Constituere pecuniā Græci κατατάξασθαι τὸ ὄφλημα. Sic enim dicitur, ut constituere conuiuium, & constituere sine adiectione alterius dictionis. Iuuen. Nam si constituit solitoq; decentius optat. Ornari. κατέταξε, σωκερότησε. Igitur qui de ea re ita constituerunt, hoc

hoc in loco Budæus intellexit, id est, constitutum fecerunt. Opera enim edita à quibusdam, ut ab Alciato instar habent constituti Reip. facti, solutū iri, quod ex annotationum opere suscepto debere Budæus amplius uidebat, ita ut iam eo nomine ab eo nihil amplius peti possit, quum expromissores dederit atq; constitutores.

Pagina 45. uersu 8.

Quoquo pacto decidere queam uobiscum istam de me enatam expectationem.] Decidere est *διαλυσαι*, hoc est litem consensu mutuo dirimere, quod transigere plerunque Iuriscōsulti uocant. Vlpia. de furtis. Vsq; ea deo autem diuersæ sunt actiones, ut si quis eorum pro fure damnum deciderit, dici oporteat solummodo actionem sibi competentem amisisse eum, cæteris uero superesse. Idem. Nā si proponas seruum communem esse surreptum, & alterū ex dominis pro fure damnum decidisse, is qui non deciderit habet furti actionē. Decidisse. *διαλυσασαι τὴν βλάβην* dixit, cū accus. more Græcorū. Iuuen. Decidere iactu cū uentis cepit imitatus Castora. Cic. pro Roscio Comædo. At em̄ tu tuum negocium gessisti bene, gere & tu tuū bene: magno tuam dimidiam partem decidisti, magno & tu tuam partē decide. HS. cccliij. tu abstulisti, si sit hoc uerū. HS. quoque cccliij. tu aufer. Sed hanc decisionē Roscij oratione & opinione augere licet: reuera tenuem & mediocrem esse inuenietis. Decidit, inquit, partē suam, id est pro parte sua maluit. cccliij. HS. accipere, ne ultra lite implicaret. Sic in Verr. Renunciat decisionem tutoribus, Rabonius. Græci nouas tabulas *ἡγεῶν ἀπκοπάς* appellant, quod ad uerbū decisionem uersurarum factarū significat. Quod sequitur quasi nomen quoddam publice errore hominum contractum, hunc habet sensum. Vestra publicāq; expectatio, debitorē me Reip. fecit. Qasi scilicet mecū Resp. nomia multa fecerit, & multa ego opera officināq; meā opificia post hac edi

turum me sponderim : id quod non mea pollicitatione aliqua factum est, sed erronea atq; fallaci hominū coniectura, qui ita me facturū expectāt. Itaque quasi actor aut procurator publicus ijs nominibus iamiam mecū acturus sit, id est de ijs me appellaturus: ut uelut redempta conductasque opera illa, annua bima, trima die, aut etiā breuiore publice præbeam probemq; bonorum doctorumq; arbitratu: libens ego hoc negociū quod mihi cum Rep. futurum est deciderem, si æquos homines nactus essem quibuscum hanc decisionem facerem: sed uereor ne nō inuenturus sim æquos mihi in ea re homines. Solent em̄ qui soluendo non sunt, eo defungi, quod dependere possunt, nisi cum duris creditoribus rem habeāt, qui etiam nexum eos inire uelint, aut bonorum cessionem turpem facere. Nomina facere est pecuniam mutuam dare, aut aliās debitorem sibi aliquem facere, ut alibi dictum est. Cice. ad Fabium. In Anianī literis hoc erat liberlassimū, nomina te facturum quū uenisset, qua ego uellem die, id est pecuniam crediturum in eam diē soluendam, quā ego postulassem. Seneca. Nomina facturi diligenter patrimonium & uasa debitoris inquirimus. Tabulæ sunt cautiones & syngraphæ chirographaq; nominū factorum. Quare tabulæ nouæ dictæ sunt publica nominū factorum antiquatio, quarum meminit Cice. in secundo de Offi. circa finem. Græci *γεωργατικὸς* appellant. Solon uero *σισάχθαι* uocauit, quasi oneris iniqui excussionē. Hoc uerbo Seneca metaphoricōs usus est, ingratitude uocans beneficiorum tabulas nouas. Cice. in Top. Multum enim differt in arca ne positum sit argentum, an in tabulis. Tabulas pro nominibus dixit. Huiuscemodī autem elegantiæ sermonis, quibus libri Ciceronis, antiquorumq; iurisperitorū pleni sunt penè in dissuetudinem abierunt, ignorantia maiorum nostrorū, ex qua linguæ Latinæ maiestas magnopere imminuta est, unicuiq; scribentiū certatim constituenda.

tamen

Tamen ne molesti esse pergant.] Tamen ne, particula *Versu 21.*
est orationis urgens cum interrogatiōe, Ciceroni frequen-
tissima; ut pro Flacco: Quid si testium studium cum accusa-
toris studio coniunctum est, tamen ne isti testes habebunt?
Et de Nat. deorū: Quid si istud Vellei falsum omnino est
nullum, tamen ne ista tam absurda defendes?

Amicorum iurgia cognatorumq; extuderunt.] Extude *Versu ult.*
runt pro coegerunt. Extundere, est odiose & cum molestia
impetrare. Tranq. in Vesp. Latum clauum, quanquam fra-
tre adepto diu auersatus est, nec tandem ut appeteret com-
pelli nisi à matre potuit. Ea demum extudit magis cōuicio
quàm precibus. Sic dicit, ut exprimo, ut extorqueo, ut ex-
cudo. Feriendo enim amice aliquem, tandem impetramus
quod postulamus. Seneca: Quid instat etiā ex duro & im-
memori pectori gratiam extundit, id est tandem elicit.
Quintilianus pro obtundere: Alios cōtinuatio extundit, in
alijs plus impetus facit. Horat. Extundere pro expellere di-
xit. Vergilius pro excudere, nisi sit legendum: meditando
excuderet artes.

Pagina 47. versu 4.

Stipulari q; à se uoluit.] Id est, libens fecit ut sponderet.
Stipulatio enim sponsionem præcedit.

Ego ne si semianimis quidem essem.] Hic ne, particula *Versu 13.*
uim habet geminatae negationis, ac si diceret: non cederem
prouocanti, ne si semianimis quidem essem, Cice. in Aca-
demicis: Anaxagoras nigram niuem dixit esse; ferres me, si
hæc dicerem: Tu ne si dubitarem quidem.

Non ita me experti.] Id est, non talem experiundo co- *Versu 14.*
gnouerunt, ut Vergil. in. xi. Haud ita me experti Bitias &
Pandarus ingens.

Pagina 49. versu 1.

Nec em̄ ante hoc tempus uersuram facere solitus sum.]
Versuram facere, proprie est mutare creditorē, & peggiore

f

cōditione fœnoreꝝ duriore, sumere pecuniam, ut antiquo creditore liberemur. Id est, ἐπι μείζονι τόκῳ δανείζεσθαι, & uersura est μεταγραφή τῶν δανείων, quasi nominis transcriptio. Accipitur etiam pro mutuari, ut apud Cice. ad Atti. Salaminij quū Romæ uersuram facere uellent nō poterant, quod lex Gabinia uetabat. Videre est hoc latius in annotationibus primis in Pand. Aere autem non suo negociantur, qui pecuniam mutuā fœneratitiāꝝ acceperunt, ut inde negociarentur. Mutuari autem uerbum sæpe metaphoricè accipitur, ut apud Liuiū: Institat ipse secum reputare, quemadmodum promissi fidem præstaret. Quod quū expedire nō posset, ab amore impudens mutuatur consiliū. Valerius lib. vii. Misertus est tunc profecto Iuppiter Romanæ uirtutis ab astutia præsidij mutuantis, id est, quod ui & armis efficere non poterat, astutia cōficientis. Et lib. viii. Quas corporis habitus uires negauerat, à labore mutuatus est, de Demosthene loquēs. Quod autem dicit negociari per prouincias, alludit ad librorum editionē, qui statim ab officinis impressorum exeuntes quouis gentium importantur. Est autem mutuari, quæ ab alijs inuenta sunt, in scripta sua uertere, ita ut sua uideri uelit, qui hoc facit; nec modo mutuū est, sed etiam furtum. Furtum eī facere, est rem alienam hoc modo cōtrectare. Quare Plin. in præfatione: Obnoxij profecto animi et infelicis ingenij est, depræhendi in furto male ꝑ mutuū reddere, quum præsertim fors fiat ex usura. Quibus uerbis significat mutuū reddere, esse quod alienū est, ut alienū agnoscere, nunc nostrū efficere uelle reticēdo auctoris nomē. Vnde illud sumpsimus: quod animi est degeneris & infelicis, maxime quū pœna huiuscemodi debitores sequat, inficiationis scilicet pœna. Nam usuræ interim dum mutuū inficiamur, sorti accedūt, & sortē ipsam augēt. Qd' fit in anatocismo quū usuræ usurarū debent, id quod sanctione Iustin, uetitū est, quæ est ultima sub tit. de usuris.

Quo

Quo minus nunc in animum inducerem ea trans alpes
mutuari,] Id est si non est instituti mei, nec fuit unquam com
mēdandis ijs, quæ antea scripsi, qualicūq; in patria & inter no
strates protuli & edidi, quicquam à quouis mutuari, quod
non bona fide, nominatimq; agnouerim, multo minus nūc
mibi uenisset in mentem ab homine Vincentino uersuram
facere, atq; huiuscemodi res mutuari, quas ego etiam in Ita
lia, ut in omnibus prouincijs uenales circumferre constitue
rem. Hoc est libros meos de Asse externis inuentis locuple
tatos atq; ornatos, ea conditione edere statuerem, ut in Ita
liam simul & quocunq; locorū exportarētur, ubi furtū faci
le deprehenderet, ab ijs scilicet unde mutuatus essem. Quo
minus autem sic dicitur, ut quo magis. Cic. lib. iij de Ora
tore; Sic omnibus in rebus uoluptatibus maximis finitimū
fastidiū est, quo hoc minus in oratione miremur, id est quo
fit ut minus id in oratione mirandū sit. ἢ καὶ ἢ πῶς τοῦτο ἀγα
σάμεθ' ἄρ. Idem ad Atti. Quo minus mirere, si in eam cau
sam descendo, in qua neq; pacis neq; uictoriæ ratio quæsitā
sit unquam, id est quapropter minus debet tibi mirum uide
ri. Sic alibi de Orato. Quo etiam feci lubentius. Et de Offi
cijs. Quo magis cauendum est. ἢ καὶ μᾶλλον, ἢ δὴ μᾶλλον.

Quo minus meum totū id esse censeatur, quodq; nemo
sibi uel iusto sacramento, uel uindicijs legitimis asserit.] Versu 10.

Olim duæ erant actiōes quibus agere aliquis contra aliū
poterat, & ab eo prædium aut agrum petere, aut mancipiū.
Aut enim sacramenti iudicium reo dictabat actor, aut uin
diciarum legem intendebat, ut docet Cicero his uerbis pro
Milone; Qui non calumnia litium, non iniustis uindicijs ac
sacramentis alienos fundos, sed castris, exercitu, signis infe
rendis petebat. Vindiciæ à uindicando seu uendicando di
ctæ sunt; & uindex est assertor ac uindicator. De ijs uoca
bulis Budæus ut copiose disseruit in primis annotatiōibus,
ita hic utendū duxit quo magis antiquatam ignorantia tem

porum elegantiam, pro uirili instauraret, atq; interpolaret. Sensus est autem huius loci; interim dum Leonardi liber edat̄ nihil præiudicij isto tuo testimonio in meos libros de Asse factum esse æquum est, quo minus inuentum meum id esse totum putetur, quoad huiuscemodi liber, aut Porcij, aut alterius exierit, ex quo sit uerisimile eius libri autorem non ex meo Asse ad ipsius compositionem adiutum esse, sed me potius illa ex eo accepisse, quæ in meum Assem congressi. In lite enim uindictiarum apud eum manebat possessio, qui prædes locupletiores dabat, Id quod Budæus fecisse uidet̄, hoc est ante libros de Asse, alia documēta dedisse, multi in literis priscis studij laborisq; impensi.

Versu. 14.

Veluti institor esse hominis Vincentini.] Institor interdum est qui sub alio negociatur, unde institoria actio nata, in cuius tractatu Vlipia. Institor appellatus est ex eo quod negotio gerendo instet, nec multum facit, tabernæ sit præpositus an alij negociationi. Idem: Aequum Prætori uisum est, sicut commoda sentimus ex actu institorum, ita etiã obligari nos ex contractibus ipsorum. Significat & alia, ut uidebis in gloss. de Contemptu rerum fortuitarum.

Pagina 50. uersu 11.

Ex uaria lectione regesta.] Regerere, est in librum referre, quæ audiendo excepimus. Quintilia, in secund. Vnde fit, ut ex diuersis congesta oratio coherere nō possit, similisq; sit commentarijs puerorum in quos ea quæ alijs de mantibus laudata sunt, regerunt. Et in tertio: Sunt enim uelut res gestæ in hos commentarios, quos adolescens deduxerat schola. Regesta τὰ ἀπὸ σκημειωμένων τὰ ὑπὸ μνήματα. Vnde uulgus registra uocat, quæ in tabulas publicas perscripta sunt, Hoc enim Cicero perscribere appellare solitus est.

Pagina 51. uersu 3.

In homines nequicquam exhaustisse Accursianæ maiestatis

statis umbra contectos, quasi scuto Aiacis Homericī.]

Ex Homero sumptum est Iliados, viij. *τευχρος δ' εἶνατος ἦλθε παλίντονα τόξα ἑταίνωρ. σὴ δ' ἄρ' ὑπ' αἴαντος σάκει τελαμωνιάε* *δαο, & reliqua.* Quo in loco Poëta describit Teucrum arcū cōtentum tenentē, multosq; Troianos sagittis interimentem, ita ut post Aiacis scutum lateret tanquam in præsidio, quum vicissim Aíax Telamonius scutū attolleret vicissim & demitteret, ut Teucro subseruiret occultenti se subinde, atq; in hostes collimanti. Scutum autem ipsum Home. lib. vij. describit his uerbis: *αἴας δ' ἐγύθει ἦλθε τρέχωρ σάκος ἠύτε πνεγρον, κάλκερ ἐπ' αἰσόφορ, ὅ οἱ τύχιος κάμε τευχωρ.*

Complures nostrū exemplum æmulati, aut fortasse imitantes]. Aemulari exemplū, est paria facere & æquare; Imitari est simile quid facere: sic em̄ hic accipi uidetur, hoc est ut si nobiscum audacia incepti non contendant, tamen in eodem genere aliquid audeant. Plin. ad Cornutum: Tu mihi bonum animum facis qui libellos meos de Vltione Heluidij, Demosthenis orationi *κτλ* *μαιδίς* confers. Quam fanè quū imponerem illos habui in manibus, non ut æmularer: Improbum enim ac penè furiosum, sed tamen imitarer & sequerer tantum, quantum aut diuersitas ingeniorū maximi & minimi, aut causæ similitudo pateretur. Descendere autem ad causam & in causam sic dicitur, ut in campū descendere, & in certamen. Cice. pro Cælio: Sic cōstituetis iudices, nec descensurum quenquam ad hanc accusationem fuisse, cui utrum uellet liceret, nec quum descendisset quicquam habiturū spei fuisse. Idem ad Atti, in causam descendere dixit, ut in causam incumbere. Dicitur & dimittere se in causam, & adduci ad causam & accedere.

Versu 10.

Et in suam dignitatem liberali causa asserere.] Assertor est uindex, qui aliquem uindicat in libertatem, & ea controuersa liberalis causa dicitur. Plautus in Gurgul. Memento promississe te, si quisquam hanc liberali causa manu asserere

Versu. 13.

ret, mihi argentum omne redditum iri. Idem: Ille repromiſit mihi, ſi quiſquam hanc liberali aſſeruiſſet manu, ſine con-
trouerſia omne argentum reddere. Et in Pœnulo: Manu li-
berali cauſa ambas aſſeras, quaſi filia tuæ ſint ambæ. Plī, ad
Traia. Et ideo nec aſſertionē denegandam iſs, qui ex eiuf-
modi cauſa in libertatem uindīcabūtur, puto neque ipſam
libertatem redimendam precio alimentorum.

Verſu 28.

Cauſam nō hominē ſequi, mihi uideris.] Id eſt, id quod
quū facis, nō amicitia tribuis, ſed cauſæ quam uides æquā
eſſe, quippe qui me non noris. Sic Lucan, in tertio: Phoca-
is in dubijs auſa eſt ſeruare iuuentus. Non Graia leuitate fi-
dem ſignataq; iura: Et cauſas non fata ſequi.

Pagina 52. uerſu 20.

Popularibus tantum in oculos incurrimus.] Popularis
eſt interdum δῆμοτός, id eſt eiufdem populi: ut Athenis po-
pularis erat alicui, ὁ μετ' ἐκεῖνσ δῆμοτευόμενος. Erat enim ciui-
tas in populos diuiſa, ut in tribus urbs Roma. Interdū po-
pularis eſt δῆμοτικός, id eſt plauſibilis. Popularis etiam eſt
ciuis eiufdem nationis particeps. Plau. in Pœnulo: Si frugi
eſſe uis eas iam liberali aſſere cauſa manu. Nam tuum flagi-
tium eſt, tuas populareis te pati ſeruire ante oculos domi,
quæ fuerint liberae, id eſt, mulieres Carthaginenſes, quū tu
ſis Pœnus. Trāquil. in Nerone: Credit' deſtinaiſſe quicquid
ubiq; hominum Gallicanorū eſſet cōtrucidare, ut conſcios
popularium ſuorum atq; fautores. τῶν δῆμοεδνῶν. Saluſtius
de Iugurtha: Dubitare uirtuti an fidei populariū minus cre-
deret, id eſt ſuorum ſubditorum. & Liuius de Philip. Ten-
tando nunc ſociorum, nunc popularium animos. Incurra-
re autem in oculos, eſt offendere aliquē ſuo aſpectu, uel ab
inuito uideri. Cice. ad Atti. Quid enim mihi cum foro ſine
iudicijs, ſine curia, in oculos incurrentibus iſs, quos æquo
animo uideri non poſſum? Eſt enim proprie in oculos in-
currere, oculis admoueri non intentis, & cum quadā offen-
ſione.

sione. Quintil. in oct. Nisi tam clara fuerint ea quæ dicemus, ut in animum eius oratio ut sol in oculos, etiamsi nō in eam intendatur, incurrat.

Fati uelut pondere excusso.] Excutere pondus est, ἀποσκεινάξειν, ἀποσειέειν τὸ ἄχθος. Qui autem in spe atq; expectatione sunt grādiōris alicuius fati, ij necesse est ut multum sibi negocij exhibeant, quo scilicet fato appetenti cura, ambitu, laboreq; occurrant; ita ut iam suscepisse magnū aliquod pondus curarum, animorumq; & spirituum altiorum uideantur. Inde tollere spiritus, & deponere apud Liuium & Verg. in. xi. Pone animos & pulsus abi. Qui uero sperare maiorem sortem desierūt, ij cum tumidis spiritibus etiā curas, anxietatem, sollicitudinēq; satagentē deponūt. Propterea Luc. in sept. quasi ad Pompeiū loquēs, ex persona sua, ita inquit; iam pondere fati Deposito securus abis, nunc tempora læta Respexisse iuuat, spes nūquam implenda recessit. Sic Budæus quū statuisset in præsentī sorte acquiescere, nec sibi maiorem fortunam ambigendo fingere, fati pondus excussisse se dicit. Quod ferè homines claris natalibus orti suscipere florenti ætate solēt, ad annosq; iam decliues, atq; ad inclinatum robur corporis & animi perferre; in eorū mentem occupatam magnopere habere.

Pagina 54. uersu 16.

Natura comparatum est.] πέφυκεν, id est, naturæ aptitudine potest.

Pagina 55. uersu 13.

Ecquæ autem prærogatiua præiudicij mei grauior esse potuit?] Prærogatiua interdum significat censendi auctoritatem, in cuius assensum transire debeant, aut soliti sint, qui postea sententiam rogantur; eaq; autotitatis antegressæ species instar habet præiudicij, hoc est rei iam quasi iudicatæ. Sic apud Cic. in Verrem; Dedit enim Metellus prærogatiua suæ uoluntatis. Si prærogatiuæ significationē in gloss,

de Cōtemptu re. fort. uideris, hic locus clarus erit. Nam de
præiudicio superius dictum est.

Pagina 56. uersu 7.

Virum non iam eximia doctrina commendabilem præ
ut est eius uisenda comitas.] Id est uirum quamlibet do-
ctum, tanta tamen comitate & facundia præditum, ut lon-
ge hoc nomine commendabilior esse uideatur. Ac si dice-
ret, longe maiorem gratiã ab hominibus inire singulari fa-
cundia & comitate uidetur, quàm doctrina quamlibet exi-
mia mereri possit. Plau. Parum etiam præut futurũ est præ-
dicas. Idem: Modestior nunc quidẽ est de uerbis præut du-
dum fuit, ὡς γε προτοῦ ἐγένετο.

Pagina 57. uersu 12.

Vt qui nec dum à te mihi delatus, nec in urbe nostra ue-
nalis esset.] A te delatus, id est, ita à te acceptus ut ad me
delatus esset. Huiuscemodi locutio frequens est apud anti-
quos. Cic. pro Flacco: Si Prætor dedit ut est scriptũ, à Qua-
store numerauit. Quæstor à mensa publica; mensa autem
exuectigali aut ex tributo, à Quæstore numerauit, id est, à
Quæstore acceptã. Idem lib. sept. ad Atti. Frater laborat,
ut quod debet, ab Egnatio soluat, nec Egnatio uoluntas de-
est, nec parũ locuples est. Sed quũ tale tempus sit, ut Quin-
tus Ticinius uaticum se habere neget, nec hoc ipse, aut do-
mi nummos Quintus habeat, aut exigere ab Egnatio, aut
uersuram usquam facere possit, miratur te non habuisse ra-
tionem huius publicæ difficultatis. Plau. in Epidico ab Tra-
pezita solui. Sic Columella libro nono: Verum suburbanis
locis ubi à matre pulli non exiguis precunijs uæneunt, nec
plærũq; intereũt, probanda est æstiuæ educatio, id est, recen-
tes à nido accepti. Sic Græci etiã dicũt: ἀποτίσαι παρὰ τὸ τρα-
πεζίτη. Lucian. οὗτος παρ' ἐμοῦ ἐκκαίδεκα, τάλαντα μιᾶς ἡμέ-
ρας ἐκτίσας τῆ πόλει, κατὰ δ' ἐδίκασο ὅψ' ἢ ἐδέετο οὐκ ἀποδιδούς,
καὶ γὰρ ἔλεος ἄμω. Simile est ferè apud eundem Plautum in
Pseud.

Pseudo. Vbi sunt? ubi latent quibus ætas integra est, qui
amant à lenone?

Vt in amicorum meorum numerum centuriari te postu- *Versu 25.*
lares.] Id est *κατανέμεω*, *κατατάπτω*, in albū referri. Sed
hoc uerbo copiam amicorum suorum significare uoluit.
Vnde centuriatim copiose & abundāter significat, inquit
Nonius: Vt continuo ad te centuriatim current. Sic enim
dicitur, ut decuriare quod *συνείνα* significat, hoc est factio
se cogere, ut apud Cic. Non rursus improbos decuriabit?
Vtitur & Budæus in epist. sequenti. Est autem proprie *συν-
λοχίζω*, hoc est in decurias distinguere, & *καταλοχίζω*, *κα-
ταρχάζω*, *διατάπτω*, *σύνκροτῆρ*.

Pagina 59. uersu 24.

In arena sibi incognita depræhēsus.] Est in gloss. de Con-
temptu rerum fortuitarum.

Hominī coitione circunuēto.] Coitio quid sit, uidebis *Versu 27.*
insecundis annotationibus.

Reoꝝ ipsi peregrinitatis honorifico.] Rei peregrinita- *Versu 28.*
tis dicuntur, *οἱ ξενίας διωκόμενοι*, *οἱ ξενίας φεύγοντες*, hoc est, qui
ob id rei postulati sunt, quod se pro ciuibus gesserunt, iurā-
que ciuilia usurparunt, quum essent peregrini. Tranquil. in
Claudio. Peregrinitatis reū, orta inter aduocatos leui con-
tentione, togatumne an palliatum causam dicere oportet,
mutare habitus sæpius, et prout accusaretur defendereturꝝ
iussit. Idem: Splendidum uirum Græciæꝝ prouinciæ prin-
cipem, uerum Latini sermonis ignarum, nō modo albo iu-
dicum erasit, sed etiam in peregrinitatē redegit. Sic Vlpia.
de in ius uocando: Sed si per pœnam deportationis ad pere-
grinitatē redactus sit patronus, putat Pompo, eum amisisse
honorem.

Pagina 62. uersu 14.

Qui numerū ipsi inter studiosissimos literarū augemus.]
Numerum augere sic dicitur, ut ab Horatio: Nos nume

rus sumus, & fruges consumere nati; hoc est nō eximij, sed in ordinem coacti. Liuius de Hercule: Mater mihi ueridica interpres deūm, aucturum te numerum cœlestium cecinit. Sic augere ciuitatem. Plau. Ciuitatem maximam, maiorem hodie feci, atq; auxili ciui foemina.

Pagina 63. uersu ultimo.

Quod te in numeris tui functione inspicere obseruareq; gestiebam.] Inspicere est penitus cognoscere, & obseruatione accurata profequi. Liuius lib. primo. Secund. bel. Pucini: Placuit mitti legatos in Hispaniam ad res sociorum inspiciendas. Quoniam si uideretur digna causa, Annibali denunciarēt, ut a Saguntinis socijs po. Ro. abstineret. ε' δ' εδοκται πέμπαι τους τὰ συμμαχων πράγματα εποφομιλούς πρόσθε. Cice. Nos enim augures obnunciationem solum habemus, Consules & reliqui magistratus etiam inspectionem. πῶ ἐπισκοπήρ. Sic inspicere aedes Plauto, inspicere agrum Columellæ, & Ciceroni inspicere prædiū, & inspicere hominem penitus Plinio in epist. καθος ἄρ, ἐφορᾶρ.

Pagina 64. uersu 13.

Nec tecum comperendinatam illam controuersiam epistolari prolusione disceptare.] Comperendinare est, in posterū reſcere, ut in annotationibus ipse docuit. εἰς τὸ ὕστερον ἀναβάλλεως εἰς πῶ ἐπίδοσιν ἀναβάλλεως. Prolusio est instantis certaminis meditatio & quasi præludiū. Disceptare interdum est cōtendentis, hoc est τὸ ἀμφισβητοῦτος. Liui. Hac directā percunctatio ac denunciatio belli magis è dignitate populi Romani uisa est, quàm de foederum iure uerbis disceptare Sagūto excisa. Sic Callistratius de Pœnis: Ut qui iactura affectus est damni disceptet, id est, ὡς ἄρ ὁ βεβλαμμένος τῆς βλάβης ἀμφισβητῆ. cum genitiuo iunxit Græcorum more. Sub intelligitur enim ablatiuus. Disceptare controuersiam etiā est cognoscere & arbitrari. Cice. de Legibus. Disceptator qui priuata iudicet Prætor esto. Idem in quarto Tuscu

to Tusculanarum. Quū Academicī Stoicorum controuer-
sias disceptarent, Sensus est igitur hic: Si hilari animo fuiss-
sem, in hac epistola de eo tecū egissem, copioseq; differu-
issem, de eo quod inter te & me cōtrouersum est; hoc est de
quo inter nos non conuenit, quod planè disceptabitur co-
rām, quū tu domum redieris. Tunc enim constituetur uter
nostrum rectius rem aestimarit.

Pagina 66. uersu 12.

Enimvero hic uocē attollere opus est.] Enimvero par-
ticula est indignanti accommodata. Plautus in Amphitrio-
ne. Quid igitur hic dubito? aut cur non introēo in nostrum
domū? Me. Qui in nostrā domū? Sost. Ita enimvero. Ver-
bum est ferociter respondentis. Idem in Trinum: Ehō tu is
es? Ch. Is enimvero sum. Liui. Blaetius de proditiōe Du-
sium appellabat. Enimvero ille ut in manifesta re exclamat
sub oculis Annibalis & cætera. Idem: Enimvero, inquit,
Cōsul, ferri iam ista ludificatio nō potest. Terentius: In ius
enimvero, si porrō odiosi esse pergitis. Cicero in Verr. Ille
enimvero negat, & ait indignum facinus esse, quod ego in
senātu Græco uerba fecissem. Alibi sine indignatione: Illi
enimvero se ostendūt, quod uellet esse facturos. Plinius in
epist. pro At uero: Enimvero quā cōmune q̄ ex æquo,
quod felices nos felicem illum prædicamus.

Quā famæ prærogatiuam sequor.] Prærogatiua hic *Versu 19.*
pro præiudicio ponitur; In tuo, inquit, merito aestimando,
non tam famæ constantis de eximia tua doctrina sententiā
& suffragium sequor, quā meum iudicium qui optime
te noui.

Ne rei literariæ male ominari uideare?] Ominari est o- *Versu 25.*
men bonum aut infaustum afferre. Plau. Melius ominare,
id est εὐφίμει, desine male loqui. Cice. in Verr. O præclare
coniectum à uulgo in illam prouinciā omen cōmunis fa-
mæ atq; sermonis, quū ex nomine istius quid in prouinciā

facturus esset homines perridiculi augurabatur, id est, quum à Verre euerrendam prouinciam cauillabatur. Quum igitur Salmonius se in castris Palladis tendere inter triarios dixisset, Budæus omninosum id esse contendit rei literatiæ. Rem enim ad triarios rediisse dicebant, quum ad extremum discrimen ultimamque dimicationem uentum erat. Liuius libro viij. ab urbe cond. Inde rem, inquit, ad triarios rediisse quum laborat, prouerbio increbuit, id est, τὰ πράγματα πρὸς τοὺς ἐπιτεταγμένους πρὶεληλυθέναι. τὰ τοῦ ἀγῶνος εἰς τοὺς ἐφεσθρεύοντας πρὶσιῶναι. Hoc autem principium epistolæ ludicræ est, & à re militari translatum.

Pagina 67. uersu 6.

Qui utinam cauere etiã posses, neminẽ eo nomine peti-
turũ.] Quum quis alterius nomine aliquid sibi dari petebat
aut fieri, aut id petebat, cuius petitio ad aliũ nõ minus perti-
nere credebatur, cautionem cum satisfactione exposcebat
reus ab actore in hæc uerba cõceptam. Cice. in Bru. At ue-
ro, inquã Brute, tibi ego non soluam, nisi prius à te cauero,
amplius eo nomine neminem petiturũ, id est, eadem actio-
ne, & eandem ob causam. ἢ μήν οὐδένα οὐκ ἐτι τοῦτου ἐγκαλί-
σειν, οὐ γὰρ δὴ ἐγκλημά ἐσι.

Versu 19.

Quibus in suo foro ut concedam, æquum esse mihi per-
suadeo.] Id est, qui quum iuris sint professores & literarũ
bonarũ studium huic professioni addiderint, dignũ esse cen-
sui, ut eis id iam munus capessentibus cederem. Est aut pro-
uerbiale: Res in tuo foro agitur, hoc est res hæc tibi melius
cognita est. In ea re tu præstas alijs, in qua tu exercitatus es
plurimum.

Pagina 68. uersu 4.

Vt ea parte reflaccuit.] Flaccescere est languescere, &
flaccescunt uela quum uento destituuntur. Cicero. in Brus-
to de Seruio Galba: Decij quum ociosus stylum præhende-
rat, motus que omnis animi tanquam uentus hominem de-
fecerat

fecerat, flaccescebat oratio. χαλᾶρ.

Ad Spei fanū refert, ut in tuto deponat.] Olim moris fuit, ut in ædibus sacris pecuniæ deponerentur. Vnde apud Plautum in Aulul. Euclio senex ita inquit: Nunc hoc mihi factu est optimum, ut te auferā aula in Fidei fanum, ibi abstrudam probè. Vnde ærarium Romanum erat in æde Saturni, ut alibi dictū est. Ait igitur Budæus, ueram et rectam philosophiam, hoc est Theologicam in scriptis oraculariis cōmentantem, summā suorum studiorū, eorumq; rationē in fano Spei deponere, hoc est non summū bonum, quod philosophiæ obiectū est, in rebus temporarijs, sensuiq; obnoxijis uestigare & indagare, sed in diuinis diuinitusq; promissis recte atq; ordine eorum bonorum cupientibus. Habere autē causam præsentaneā, uerbo iuriscōsultorū dictum est. Causam enim præsentaneam præsentem uel habere dicuntur, quorū dies iam uenit, quæq; in futurum non eiecta sunt. Hoc enim uocabulum multiplicis est significationis. Vlpian. de actione depositi loquens: Hanc actionem bonæ fidei esse dubitari nō oportet, & ideo fructus in hanc actionem uenire, & omnem causam & partem dicendum est, id est omnē accessionē. Cic. in Finib. Morte qui affecti sunt, in eadem causa sunt, qua antequam nati. Causa pro conditione & statu, et quasi natura dixit. Idem alibi: Negatq; Platonem si sapiens non sit, eadem esse in causa, qua Dionysiū Tyrannum: tunc mori optimum esse propter desperationē sapientiæ: illi propter spem uiuere, id est, si neuter sapiēs esset, tamen non eandem esse conditionem utriusq;.

Versu 12.

Versu 29.

Cineralium die, quæ Hilaria sic excipiunt.] Id est, die quo cinere perfricari frontem è ritu est ecclesiastico. Hilaria dies est ultimus hilaritatis, quasiq; licentiæ Saturnalitiae, quæ per eos dies intensior esse solet. Ibidem natalem resurrectionis uocat: quem pascham literæ sacrae uocant. Eo em̄ die agnoscitur nobis spes, tandem reuiuiscendī in beatā ui-

tæ conditionem exemplo diuinitus prodito. Sic Cic. natalem reditus sui dixit his uerbis ad Atti. scribens lib. tertio: Diemq; natalem reditus mei ut in tuis ædibus amœnissimis agam tecum & cum meis. Sic Hadrianus Cæsar natalem imperij sui celebrari ab omnibus uoluit autore Spartiano. Hilaria ἡλάρια dies erat festus apud Assyrios, quo lætitiæ exordium celebrabatur ad octauum Calend. Aprilis. Quo die primum sol diem longiorem nocte protendit, auctor Macrobius in pri. Satur. Meminit Lamprid. in Alex. Natalis autē resurrectionis Liberalia dici potest, ut olim Liberalia celebrabantur. Eo em̄ die à conditione obnoxia liberati fruge deum colimus, dominumq; nostrum in fruge sacrosancta agnoscimus, si frugi bonæ sumus, solenniq; dape uescimur, natalitia celebrantes, naturæ à somno letali exuscitata. Hic dies tertius est à Soterijs, quo die seruatorē anni uersario luctu prosequi institutum est, supplicio salutari affectum & extinctum.

Pagina 69, uersu 22.

Video & cerno quantopere.] Cernere plus est quam uidere. συνορᾱρ. Cic. de Orato. Neq; tanta tamē obscuritas, ut eas nō penitus acri uir ingenio cernat, si modo aspexerit. Alibi: Atq; ut possit is illa omnia cernere, si modo aspexerit. Paulopost contrahere seipsum, pro dissipatas animi intentiones in unū cogere dixit, distractumq; in diuersa mentem apud se reuocare.

Pagina 70. uersu 14.

Minerua, Musarumq; uirginitatē imminuere.] Imminuere uirginitatem est uitiare uirginem, ut Tranquil. dixit post Terentium, quod & uitium offerre dicitur, & afferre, ut idem Terent. in Adelph. Qui miseræ indigne per uim uitium obtulerat. Et Plautus: Pudicitia huius uitiū me absente est additū. Idem: Pudicitia huius nunquam nec uim, nec uitium attuli. Cicero offerre stuprum dixit in Philippis. Plautus in Cestell. Neq; pudicitiam meam mihi alius quisquam immi-

immi-

imminuit. Minuere & imminuere est *κολοιερ & ελαττωω*.
Cicero in Verr. Minuisti maiestatem Po. Ro. minuisti aux-
xilia, minuisti copias maiorum uirtute sapientiaq; compara-
tas. Lactant. de Ioue loquēs. Omitto uirgines quas immi-
nuit, id est, *διεκόρησε, διέφθερε*.

Vt communis prudentia, qua hominum multitudo pu-
blice priuatimq; ducitur.] Communis prudentia sic dicit,
ut sensus communis. De utroq; autem uocabulo Budæus
in annotationibus scripsit. Cice. in quinto Tusculanarum:
Vt em̄ medicina ualeitudinis, nauigationis gubenatio: sic
uiuendi ars est prudentia. Prudentia autem communis est
quam idem Cicero lib. iiii. de Finib. his uerbis significat:
Oñibus autem artibus uolumus attributam esse eam, quæ
communis appellatur prudentia, quam omnes qui cuiq; ar-
tificio præsumt, debent habere. Sensus est igitur cõmunem
hominũ sensum non modo imperitorũ & uulgi, sed etiam
eorum qui prudentes in uita ciuili existimantur, à Philoso-
sophiæ partibus præsidijq; desciuisse, in partesq; transfu-
gisse stultitiæ, oblitum, sacramenti. Est autẽ translatio à re-
castrensi. Prudentum autem responsa quũ sint *τὰ δόξαντα*
τοῖς τῶν νόμων ἐγκλητῶν, hoc est iuris consultorum placita:
hic pro opinionibus ponuntur, ciuili prudentia præditorũ.

Versu. 15.

Quarum commentatio propria est philosophorum.]
Commētatio interdum est, meditatio atq; cõtemplatio.
Cicero in Tuscul. Nihil est enim quod tam obtundat ele-
uetq; ægritudinem, quàm meditatio conditionis humanæ,
q; uitæ lex commentatioq; pereundi. Id est, *σκεψις, θεωρία*,
& quod Græci philosophi *φροντίζερ* dicunt, & *φιλοσοφῆρ*,
hoc Cice. commentari appellat. Et commentata *σκέμματα*
καὶ φροντισματα, καὶ θεωρήματα & φιλοσοφήματα. Interdum
etiam cõmentata pro scriptis intelligit. Ipse in Bru. Vt sua,
inquit, & commētata & scripta meminisset, *πεφρονισμῶνα*
τε καὶ συγγεγραμμένα.

Versu 24.

Pagina 71. uersu 11.

At inane id Mangoniū uanitatēq; professionis fuisse. } Mangones sunt uanalitarij, qui ueteratores seruos pronouitijs uendunt, ætatem quibusdam lenocinijs ementientes, huiusmodiq; artificium, & ætatum adulteratio in uanilibus Mangonium olim uocabatur. Trāsfertur etiā ad alia. Hic autem Mangonium inane appellat philosophiæ Stoicæ dogma, quod principem animæ partem & principatum animi ob culpā primiparentis, quasi obnoxam sensuū Tyrannidi datum, in pristinam libertatem, atq; etiam maiestatem restituisse se gloriatur. Aiebant enim Stoici sapientem infra se omnia habere, ex seseq; ipsum non aliunde pendere, usq; adeo ut Horatius eorum uerbis dicat. Ad summum sapiens uno minor est Ioue. Mangonium autem dixit Budæus, quasi artificium lenociniumq; naturam quæ inueterauerat in erroribus iuris gentium, quos cupiditas peperit, in pueritiā restituēs, hoc est ad priscam animi libertatem, iustamq; innocentiam. Aiunt enim sapientē undiq; à culpa tectum esse, ob idq; peccata omnia exæquarunt. Simul enim homo peccauit, eum ipse de sapientiæ gradu statuq; ad imū stultitiæ deiciunt. Plin. lib. ix. Mangonium in uillis appellat, artificium uillarum ad uoluptatem amœnitatemq; concinnandarum, ut uendibiliore fierent.

Versu. 19.

Qua una magistra & præeūte ratione iustitiæq; diuertiscula constitui possunt. } Præire est uerba præfari: & subsequi, est dictata uerba pronunciare. Liuius lib. viij. ab urbe condit. Agedum pontifex publice populi Ro. præi uerba, quibus me deuoueā. Plin. ad Traia. quū præeūte me deos appellarent, & imagini tuæ thure ac uino supplicarent, præterea maledicerent Christo. Hoc à Græcis sumptum qui *ἡγῶν* dicunt, & *προηγῶν* & *προοδοποιῶν*. Præit magister discipulis quū prælegit. unde *καθηγῶν* uerbum & *καθηγέμων* de præceptore dictum. Præire etiam dicitur *ὁ ἡγούμηνος*

μὴ δὲ τινὶ πρὸ δ' ὄρ, id est antegrediens: & qui prælucet ὁ δ' αὖ
 δ' ὄρ. Hic autem alludit ad utranq; significationem. Con-
 stituere autem est interdum, μεταρμόττειν καὶ ἐπανορθοῦν,
 ut quum Triumviri Reip. cōstituendæ causa creati sunt, ut
 extat titulus in numismatis triumviratus. Sic apud Sallust.
 Maioris nostri parandi iuris & maiestatis cōstituendæ gra-
 tia, per secessionem armati, bis Auentinum montem occu-
 pauere, id est stabiliendæ et restituendæ, denuoq; cōfirman-
 dæ. Constitui enim dicuntur, quæ labare ceperant, quū ab
 in regro firmantur. Potest tamē intelligi tunc primum con-
 stitutam Populi Romani maiestatem propter Tribunos &
 legem de prouocatione ad populum latam. Est enim con-
 stituere firmare & astruere. Cice. de summo bono loquēs:
 Hoc enim constituto, omnia in philosophia sunt constitu-
 ta. καταβεσκηότα, καὶ εὐκλενασμίνα. Sic de Senectute. Sed me-
 mento me eam senectutem laudare, quæ fundamētis iuuen-
 tutis constituta sit, id est, quæ recte acta iuuentute subnixa
 sit. Idem in Verr. prolabantem stabilire dixit: Vt quū hæc
 res ex uolūate Populi Romani iudicata esset, aliqua ex par-
 te mea diligentia cōstituta iudiciorum autoritas uideretur.
 Budæus autem diuerticula iustitiæ & rationis constituere
 dixit, pro eo quod est, ius gentiū iuraq; & instituta ciuilia,
 quæ à uia Iustitiæ in diuortia erroris cupiditatisq; digressa
 sunt, in uiam iustitiæ reducere, æquitatisq; Euāgelicæ. Cui
 sententiæ cōuenit quod sequitur: Mensq; errore seculi cir-
 cunuēta in integrum restitui. Loquitur enim de ratione
 humana; tanquam de minore annis adolescente decepto,
 cui iuris beneficio datur in integrum restitutio.

[Estatiuis eius se subducūt aut proripiunt.] Statiua sunt
 castra ad stationē longiorem fixa. Liuius libro decimo: Po-
 stero die castra mota, & Appius Romā dimissus, inde nus-
 quam statiua Romanis fuere. Negabat Fabius utile esse
 uno loco sedere exercitum, Hic statiua pro studio sacrosan-

Versu 25.

b

ctæ philosophiæ posuit. Subducere se, est clam abire, hoc est. *ἑαυτὸν ὑπεξάγειν, καὶ ὑπεξαρθῆναι*, ut proripere repente abire, *ἐκθορῆναι*.

Versu 30. Emeritis stipendijs uoluptatis.] Emerita stipēdia dicuntur quæ peracta sunt, quum iam milites missionem, ut ueterani impetrauerunt. Liuius: Consules cum Tribunis egerunt, ut ad Populum Romanum ferrent, ut Ebutio emerita stipendia essent, ne inuitus militaret. Emerita etiam sunt præmia ueteranorum, ut inquit Modest. Jurisconsultus sub titulo de re militari. Emeritus miles dicitur. *ὁ πάσας τὰς νομισμοὺς στρατείας τετελεκώς, & μισθοφορῆν πεπανημένος*. Emerita autem sunt stipendia uoluptatis, cupiditatis & ambitionis ijs, qui è uita ciuili secedentes, monasterio se deuouent, ut sodales Franciscani, Dominicalesq; faciunt. Perstat autē in metaphora à præsidjs militaribus statuijsq; suscepta. Quæ autem sequitur, quasi obnoxam primogeniam dedita est uita cōmunis. Dare obnoxam, est noxæ dedere quod uerbū in gloss. de Cōtemp. re. fort. enarratum est. Primogenia noxa est cōtumacia primi parentis. Primogenius enim est primordialis, Varr. de cupresso: Nō enim galbuli qui nascuntur, id semen est, sed in ijs intus primogenia semina dedit natura. Id est, *ἀρχοειδῆ, καὶ προγονίμνα*. Sic primogenius filius qui primogenitus uulgo dicitur. Cicero em̄ unigenium filium dixit, & primogenia dicuntur *τὰ πρεσβεῖα*, iura primi & maximi natu filij.

Pagina 72. uersu 24.

Imprecat̄ inter diras.] Id est, pro diris imprecationibus habet. Sodales Franciscani inter mendicos imprimis numerantur. Egestatem autē homines inimicis imprecari solent, ultimamq; inopiam. Diræ, imprecationes sunt execrationis plenæ. Liuius: Huius atrocitas facinoris nouā uelut flammam regis inuidiæ adiecit, ut uulgo ipsum eiusq; liberos execrarentur, quæ diræ ab omnibus dijs exauditæ, ut in
sanguinem

sanguinem suum saeuiret effecerunt. Cice. de Diuinatione:
 Craſſo quid acciderit uideamus dirarum obnunciatione ne-
 glecta. Diras imprecari Græce ἐπὶ ἅδῃ τὰς παλαμνοϊάτας
 ἐξ ἁρῶν, dicitur & ἅρῶν δεινὰς καὶ φρηκώδεις ἐπὶ ἅδῃ.

Pagina 75. uersu 8.

Obiter ad te scripsi equo iam admisso.] Significat se iam
 equo incitato substituisse, ut scriberet. Propterea, obiter di-
 xit. Vt Iuuen. Atq; obiter leget aut scribet uel dormiet in-
 tus. Id est, πρὸ τῆς ὁδοῦ πορείᾳ.

Pagina 77. uersu 4.

Ad amussim priscam exactæ.] Adamussim factum dici-
 mus quod Græci ἀκριβῆ σάδμη dicunt, & ἀπικριβωμλίον,
 Varro lib. secundo de Rustica. Nō est numerus ad amus-
 sim, quum dicimus mille naues iisse ad Troiam, Centumui-
 virale esse iudicium Romæ. Id est, ut exacte numerus colle-
 ctus sit. Plures enim aliquanto naues, aut pauciores fuerūt,
 ut plures quàm Centumuirī, hoc est, centū & quinque. A-
 mussis autem norma est fabrilis, unde adamussim aduerbiū
 compositum est. Quod Budæus in nomē commutauit ad-
 dendo adiectiuum, priscam. Eruditionem enim significare
 uoluit, non qualis hodierno die eximia esse dicitur, sed qua-
 lis est exacta & cum antiqua composita.

His animorū insignibus, quasi quibusdam illecebris ho-
 nestatis philtisq; adeo philocaliæ.] Insigne qd sit superius
 dictum est. Hic insignia animorum appellat eximos duos
 animos, qui inter alios cōspicui sint maxime, eo modo quo
 Cicero insignia fori dixit. Plinius libro septimo, Cæsari in-
 quit, proprium & peculiare fuit, præter iam supradicta, cle-
 mentia insignie. Et de Cicerone: Sed quo te maxime insi-
 gni excellentem prædicem: hoc est, qua nota quæ maxime
 te insigniat, uel insignitum reddat: ἐπιφανέστατον ἀποτέλεσμα.
 Quo in loco insignie est, quod Cicero insignitā notam uo-
 cat lib. de Diuinatione: Altero, inquit, modo præuidet ani-

Versu 5.

mus, quod plenus aër sit immortalium animorū, in quibus insignitæ notæ ueritatis appareant. Hoc est ut ego opinor *γνωρίσματα ἐπισσημασμένα*. Insignia ingeniorum fuerunt Homerus & Plato apud Græcos, apud Romanos Cicerō & Vergilius. Insignia gentilitia hodie sunt, quæ nos arma dicimus, quasi armis quæsitæ. Vnde illud: *Parmaç̄ inglorius alba*. Et in xi. Aeneidos: *Ense pedes nudo, puraç̄q; interrita parma*. Videlicet quia tunc primum in bellum prodierat, inquit Seruius. Sic enim dici possunt insignia familiaria, ut insignia magistratuum, hoc est, *πράσσημα & γνωρίσματα & κόσμια & χίματα*, ut uarie ab autoribus uocant̄. *κόσμια στρατηγικά*, Præturæ insignia: *γνωρίσματα τῆς βασιλείας* insignia Imperij, hoc est gestamina & specimina. Tranquil. Vetera familiarum insignia, nobilissimo cuiq; ademit, Torquato torquem, Cincinnato crinē. Philocalia honestatis est studium. Philtra sunt amoris illecebræ, quibus amorem hominum cōciliamus. Philtra sunt in homine quæ uulgo gratia dicitur, hoc est corporis habitus, gestus, dignitas aut uenustas, ita oculis hominū grata, ut solo sui aspectu inire gratiam ab omnibus aut quamplurimis possit.

Versu 13.

Honestatem me & probitatem inter numina mortalia colere,] Colunt̄ artes uirtutesq; apud Cice, in Catone, hoc est *ἐκπνοῦνται ἀσκοῦνται & ἐπασκοῦνται*, exercitatione ac labore quæruntur & coluntur. Et colitur officium, Plautus: Omneis sapiēteis suum officium æquum est colere. Idem: Aan doles quia illi officium suum non colunt, quum tu tuū facias? Coluntur studia literarum. Cice. Colitur etiā deus. Colere honestatem Budæus & probitatem se dixit inter numina mortalia, alludens ad geminam huius uerbi significationem, ac si diceret: colui honestatem & probitatem, ut si quid aliud inter res mortales, id est studiosus fui honestatis, honestosq; et probos homines colendos mihi duxi, non minus quàm præpotentes. Numina enim pro potestatibus ponuntur,

ponuntur, quæ aut iuuare homines, aut nocere ijs possunt. Numen eim est nutus dei & potestas, inquit Festus. Cic. de Cerere loquens: Etenim multa sæpe prodigia uim eius numenq; declarant, & numine diuino aliquid factum esse dicimus

θεία κρηπῆ, καὶ δαίμονος ἕνος ὑψηγυμνῆς
 ἐμέ τε καὶ τὰ μὰ τίλτατα.] Id est meos liberos, ὡς τοῖς ἁμιωτάρις, id est parentum loco numeroq; esse statui.

Versu 27.

Pagina 78. uersu 7.

Comitate ipsa quidem condita & iucunda.] Ipsa, accusatiuus est. & refert probitatem, animiq; candorem. Sic Leuius: Magna res in principio statim belli Chalcis & Euripus adempta Regi foret, Sallust. Nox & præda hostem remorata sunt.

Ista dignationis tuæ personæq; ornamenta.] Dignatio est quod Græci ἀξίωμα, dicunt, id est, dignitas & amplitudo, propter honores gestos aut magistratū, uel propter oris morumq; maiestatem. Vnde ἡ ἀξιωματικὴ Græci uocant uenerandam oris maiestatem, qualis in Pompeio fuit, quā Cicero dignitatē uocare solet. Cice. in Orat. perfecto: Vultus uero qui secundum uocem plurimum potest, quantam affert tum dignitatem, tum uenustatem, in quo quū effeceris nequid ineptum aut uultuosum sit, tum oculorum est magna moderatio. Hæc oris dignitas etiam σεμνοπροσωπία dicitur. Dignitas etiam dicitur existimatio quæ sita claris rebus gestis magnificæque opinio. Idem ad Atti. Dices fortassis dignitatis ἄλις tanquā δευός, Salutis cōsule. Qui bus uerbis allusit ad prouerbium Græcum, hoc est, iam satis gloriæ magnificæq; existimationis tibi comparasti, nunc habeto potius salutis rationem, quàm quid te deceat tantopere uideas. Plin. lib. xxi. Pollio, Musæus & Hesiodus perungi iubēt dignationis gratia, gloriæq; auidos Pollium tractare colereq;. Tranquil. in Vesp. Exinde sortitus Africā, integerrime, nec sine dignatione administrauit. Cicero ad

Versu 9.

Atti. Vfus est semel his uerbis lib. x. Cælij quidē epistolam scriptam miserabiliter, non sine magno fletu legerunt pueri nostri, & si meus quidem est fortior, eorū ipso uehementius commouet, nec quicquam nisi de dignatione laborat, id est nullius rei tantam rationem habendam nobis censet, idcirco agit ut existimationem antehac collectam tueamur, & ne quid agamus quod indignū sit rebus à nobis gestis. Persona autem qualitatem hominis significat & conditionem, translatione ducta ab histrionibus. Idem in Verr. Dubitare etiam sic potestis, quin eum iste ex omni numero delegerit, cui improbam personam imponeret. Sic abijcere personam quæstoriam pro Planc. Et apud Quintil. in iij. fictam orationē imponere personis. Idem Cice. in Finibus: Genus hoc scribendi & si sit elegans, personæ taman & dignitatis esse negant. Personam & dignitatem pro eodem posuit, id est pro autoritate quæsitā, nominisq; amplitudine. Græce, ut opinor, ἀξιόπρεπεια dicitur & ἀξία.

Versu penult.

Nec in homines incurrerim, qui ardenteis mihi spiritus alerent.] Id est quod æqualis non fuerim, quasiq; condiscipulus hominum literarum studio flagrantium. Tranquil. in Tyb. Natalem suū plebeis incurrentē Circensibus, uix unius bigæ adiectione honorari passus est. Id est in eundē diem incidentē. Sic apud Celsum febris incurrere in tempus exercitationis dicitur, id est σωματιστήρ, σωμαΐα, competere. Cicer. ad Sulpit. Nihil enim constitui potest, quod non incurrat in magnam aliquam difficultatem. Incurrere interdum est προσβάλλειν, ἀντιπροσβάλλειν, ut incurrere in oculos quod supradictum est.

Pagina 79. uersu 5.

Valetudine utiq; causarius & curis œconomicis.] Causarij milites à causaria missione dicti sunt. Vlpia. De ijs qui norantur infa. Est enim honesta missio, quæ emeritis stipendijs, uel ante ab imperatore indulget. Est causaria quæ propter

pter ualetudines à laboribus militiæ soluit. Propterea fit ut
causarij pro ualetudinarijs accipiantur. Plin lib. xxv. Datur
sanguinem excreantibus causarijs uel latere uel faucibus.
Sic Livijs: Tertius exercitus ex causarijs senioribusq; scri-
batur. Causarij sunt ἀπομάχοι Aeliano, qui fontico morbo
à militia excusantur. Budæus igitur dignū se esse ait cui sti-
pendia emerita sint, nō quod languore animi causarius sit,
sed corporis infirmitate & curis rei familiari debitis.

Eodē luto factus.] A fabula Promethei tractus sermo,
qui primus è limo hominem finxisse dicitur. Eaq; fabula, ut
opinor, ab historia primordiali emanauit, quam Moses Iu-
dæus scripsit. Sic Iuuenalis Saty. xiiij. Vnus & alter For-
tan hæc spernant iuuenes quibus arte benigna, Et meliore
luto finxit præcordia Titan.

Versu 29.

Pagina 80. uersu 19.

Hominem uero te felicem.] Id est, ó hominem te felicē.
Sic Cice. ad Atti. Me miserum cur nō adeo? profecto nihil
te præteriret. Plaut. in Trinum. Aedepol graphicum furē?
surripuit currenti cursori solum. Particula autē illa, uero, in-
terdum principio seruit. Cice. ad Atticum quādam episto-
lam sic exorditur: Tu uero sapienter (nunc enim demum li-
teris quas mihi misisti conuento Antonio Tibure) sapien-
ter igit quod manus dedisti. Plau. Ain uero uerbero? Deos
esse simileis tui putas? Idem: Tu Urbanus uero scurra deli-
tiæ populi, tu mihi rus obiectas?

Tametsi doctrinæ eloquentiæ splendorē comitatis per-
ingenuæ dignitas & species obscurat ac præradiat.] Obs-
curare est tegere & obumbrare, quod Græci ἀποκρύπτειν
dicunt. Cice. de Offi. Tanta uis est honestatis, ut speciē uti-
litatis obscuret. Et in Finibus: Omnia illa quæ bona tu uo-
cas, necesse est obscurari, & non apparere, & in uirtutē tan-
quam in solis radios incurrere, ἀμαυροῦν δὲ. Præradia-
re uero est ὑπερλάμπειν, uel ad uerbum ὑπερακτινοβολεῖν. Ouidiusq;

Versu ult.

Præradiat stellis signa minora suis.

Pagina 81 uersu 9.

In qua suus totus est Sadoletus.] Id est, in qua libere scribit: Habet necesse seruire Pontificiæ formulæ, ut in priore.

Versu 20.

Prædiceres igitur ut lectissi.] Prædiceres igitur, id est, prædicere igitur debebas. Plinius in episto. Hæc igitur quid agerem? quod iter defensionis ingrederer? Sic Ter. Hem prædiceres, hoc est, at tu prædicere debuisti. Apponere autem tanquam de ferculis dixit *παρὰ δέναι*. Apponuntur enim fercula in cœnis.

Versu 23.

Illud saltem mihi cauere ab ipsis non grauabere.] Cauere stipulari significat, & sponsores accipere. De quo uerbo satis multa in annotationibus secundis Budæus scripsit. Cicerone in Verr. Rogat eum, ut quod ab ipsis abesset pecuniæ curet, ab sese caueat quemadmodum uelit, de illa hæreditate cum Epicrate neminem esse acturum, *πισωσάτω δὴ ἑαυτοῦς ὅπως ἂν αὐτῶν δοκῆ*, id est stipuletur ille, sponsoresq; à se exigat. Paratos em̄ esse spondere, satisdatoq; promittere, id est, *ὑπεγγνωσῆς ὑποσχέσῃ*. Sic Budæus postulat ut Longolius ita cum Sadoleto & Bembo agat, ne arrogantia Budæo detur aut temeritati, quod ultro ad eos epistolas scripserit Longolij commendatrices. Longolius autem sponso derat rem gratam iucundamq; hominibus ipsis facturum, seq; autore Budæum id facere debere contenderat, amicitiaq; iure poposcerat.

Versu 30.

Litemq; meam uestræ controuersia faciam.] Id est hominem tibi infensum in me obuertam, ut iam mecum ipse magis quàm tecum expostulaturus sit: usq; adeò acriter cum eo agam. De hac locutione uide in primis annotationibus in Pandect.

Pagina 82. uersu 3.

Quantum per officia uitæ iniunctæ licebit.] Iniungere est onus uel iugum imponere, Lilius. Eo uerterunt orationem

onem ut dicerent priuatis id seu æquum seu iniuuum onus iniungendū esse. *ἐπιτακτέον εἶναι*. Idē: Scripta plebis iniuncta patribus sub titulo æquandarū legum nostrarū. Translatio est & à iumentis clitellarijs quibus onera iniunguntur. Iniuncta ergo uita est conditio uitæ diuinitus Budæo data. Hoc autem uerbo significat molestiam curarum familiarium ualitudini incommoda accedentium. Iniunctam ergo uitam *ἐπικεκλωσμένον βίον* dixit, & tanquam *ἐπισεσαγμένον*.

Iam id mihi nomen expunctū satis cōfido Alciati fide.] *Versu 7.*
Id est, id debitum in Alciati nomen transcriptum, ut qui fide sua id esse noluerit, utq; expromissor operis à me præstandi, obligatiōi pollicitationiq; successerit. Cicero in quadam epistola: Et si quid satisfidandum erit amplius eo nomine non peti, cures ut satisfidetur fide mea. Et pro Flacco: Nā hūc Hermippū ciuem suū, cui debebat esse notissimus, percussit. Eius em̄ fidē sumpsit à Fulijs. Vbi fortasse percussit legendū est. Sed de his dictionibus alibi latius dictū est.

Præsertim in ære suo, aut etiam in suo meoq;.] *Versu 11.*
in ijs quæ ad intelligentiam Pandectarum pertinent, quum sit ipse iurisconsultus, aut etiam fortasse tam in ijs quàm in literis bonis doctior.

Hanc ipse redempturam operis quū uicerit.] *Vincere Versu 22.*
redempturam & conductionem operis faciundi is dicitur, infra quem nemo licetur & uincit uectigalium redemptionem is, supra quem nullus licetur. Paulus: Licitatio uectigalium ita demū admittenda est, si fideiussores idoneos is qui licitationem uicerit, offerre paratus sit. Cice. pro Cecinna: Vel quum hoc ipsum cōcessit, uincit tamen sponsonem, si planum facit, aut ui, aut clam, aut precario possedisse. et pro Roscio: Vincere iudicio litem, uel rem aliquam, id est, iudicio obtinere. *νικᾶν πλὴν δίκην*. Vnde euincere uerbum, & euictio apud iurisconsultos. Manceps autem est *ἐργολάβος καὶ τὸ ἔργον μισθονέμων*.

Versu 26.

Itaq; hanc tibi atque omnibus renuncio pollicitationem quam feceram, digitum ille sustulit.] Id est postquam Alciatus significauit se redemptionem operis faciendi suscipere, ego cessi homini, & redemptionem renunciaui, Id est testatus sum iam me non esse redemptorem. Cicero in Præt. urbana: Itaq; renunciat Rabonius illam decisionem tutoribus. Accurrunt tamen ad tempus tutores, digitum tollit Iunius patruus, id est, significat se esse redemptorē. Hoc ipse alibi digito liceri uocat.

Versu 28.

Abunde est mihi si bona fide mecum egerit.] Id est, si quaedam quæ à me occupata iam erant, ipse in cōmentarios suos ita transtulit, ut tamen eorum inuentum meum esse non dissimularit. Quod autem sequitur, id quod mihi uidetur existimasse, hunc habet sensum, & si aliam ipse docendi ea quæ dixit rationē instituerit, quàm ego sequutus eram: quare quaedam dicta translaticia uix uidebantur cum ijs quadratura, quæ aliter concepta erant atq; enunciata, non ideo minus tamen ille usus est.

Versu penult.

Quod si quibus in locis in speciem opus ipse ex rediuiuuo quasi nouum extruxit.] Perstat in metaphora operis conducti. Est enim translatio ab operum structura. Rediuiuus lapis est qui ex uetusto renouatus est, ut alibi dictum est. Cicero in Verr. Qui etiam ad extremum conscripserit. Rediuiuua habeto redemptor quasi quicquã rediuiuui ex illo opere tolli posset, ac non totum opus ex rediuiuuo constitueret. hoc est ex lapidibus interpolatis ac denuo cæsis. Idem alibi: Columnã efficere ab integro nouã, nullo lapide rediuiuuo. Lactan. lib. vij. Deus enim ueniet, & orbe hoc ab omni labe purgato, rediuiuas iustorum animas corporibus innouatis ad æternam beatitudinem suscitabit. Rediuiuum Lactantius pro renouato dixit, ut Cic. Vt sit rediuiuum, ἐπισκευασθῆναι, non autem ἀναβεβιωκός, ut multi loquuntur. Sic rudus rediuiuum ab nouo differt Virruuio libro septimo. Sensus est igitur

igitur hoc in loco, & si Alciatus in quibusdam locis, ita scite usus est translatis, ut opus totum eius nonnunquam uideri possit, propter aptam compositionem, et propter plurima quæ propria eius sunt & noua, æquum tamen est & fidei bonæ congruit ut rediuiua eius sint, à quo sumpta sunt mutuò, id est, probi & æqui hominis est agnoscere bonam fidem, & cuius ius suum tribuere. Itaq; rediuiua illa & transcripta tanquã tigna alieno operi iniuncta eius semper manent, cuius primum fuerunt, licet inde eximi nequeant, nec debeant quã apte conferta sint. In speciem autem est ὁψεως ἐνεκα, hoc est ut speciẽ præbeant faciemq; operis planè noui, Liuius: Ducentes paucos in speciem captiuos.

Pagina 84. uersu 12.

Colophonem imposuerit.] Id est ultimam manum, & suffragium rei decretorium. De quo uerbo alibi dictum est.

Nonnullas etiam eiusdẽ marmoris.] Id est aliquis eiusdem scriptoris autoritates citasse me existimarẽ, ad id quod dicebam cõfirmandũ Liuij testimonijs, quãquam iam demonstratum & planè comprobatum.

Versu 14.

Architectonico oculo mensus.] Id est, quasi architecti iudicio æstimauit Architecton, Græce architectus dicitur, unde architectonicus deriuatur. Vnde artes architectonicæ Aristoteli libro primo Ethicorum & Architectonice architectura à Fabio dicitur.

Versu 25.

Luculento errore Decumanoq;.] Decumanũ pro magno ab antiquis dicebatur, autore Festo. Vnde decumanũ ouum, & decumana porta in castris, quæ in postica parte castrorum erat, ut ex Cæsare lib. tertio belli Gallici intelligimus. & ex Liuiio his uerbis libro decimo: Ab tergo castrorum decumana porta impetus factus. Itaq; captum quæstorium. Quæstorq; ibi occisus, & decumanus acipēs apud Ciceronẽ in secun. de Finibus ex Lucillij carminibus: Cœnasti in uita nunquam bene, quum omnia in isto consumis

Versu 36.

squlla acipensere cū decumano. Inde illud Lucani in quinto Phar. Hæc fatum decimus dictu mirabile fluctus Inualida cum puppe leuat. Hic autem Budæus allusit ad significationem ambiguum huius dictionis. Significat enim magnum errorem fuisse Alciati, qui decuplicato in eo loco lapsus est, quem errorem ipse Alciatus sua sponte in altera editione agnouit antequam à Budæo admoneret. Vt postea patuit.

Pagina 85. uersu 30.

Sine qua iacere multis uidetur scriptorū opinio.] Iacere interdum est languere, & quasi exanimem esse. Quintil. lib. nono de figuris sententiarum loquens: Motus est in his orationis atq; actus, quibus detractis iacet, & uelut agitante corpus spiritu caret. ἀθυμῆ ῥαθυμῶς ἔχει. Interdū iacere pro frigere ponitur, hoc est non uigere. Cice. in pri. Tusculan. Honos alit artes, omnesq; incenduntur ad studia gloriae, iacentq; ea semper, quæ apud plerosq; improbantur. ἀναπέπρωκε, πῶς κμάζῃ. Idē in Finibus: Maximas uero uirtutes iacere necesse est uoluptate dominante. Et pro Milone: Iacent his testibus ij qui Clodium negant eo die Romam, nisi de Cyro auditum esset, rediturum, id est, uim testimonij habere non possunt, stare non possunt, manifesto reuincuntur. Idem pro Roscio: Iacebant tum prædia prædiorū, id est, prædia uili uenundabant κατεβέβληντο. Sic iacet scriptorum opinio, id est, friget. Plausu non excipitur & deiecta esse uidetur.

Pagina 86. uersu 2.

Tum etiam minus metuum ab oculis fascinantibus.] Fascinatio est inuidentiis, Plin. lib. xxix. Hortosq; & fores tantum contra inuidentium fascinationes dicari uidemus, in remedio Saturica signa. A Græcis tractum qui βασκαίε uerū inuidere dicūt. καὶ τῆς φάσει καίνεμ, ἀντὶ τοῦ τῷ βλέμματι φθείρεμ. Vt eīm fascinātes, sic inuidi oculis homīes enecant.

uersu 28.

Propter quod uadimonium deserri, uel ad tribunal Cassiani iudicis

ni iudicis possit.] Cassius iudex fuit seueritate nobilis. Cic. in Verr. Nō quæro iudices Cassianos, ueterem iudiciorum seueritatem nō requiro. Idem: Dabis etiam illum, quem tu in cohorte tua Cassianum iudicem habebas, id est, maxime seuerum. Quod per Ironiam dixit. Meminit & pro Milone, & Philip. secunda. Hic Cassius reorum scopulus dictus est, ut inquit Valerius. Quid sit uadimonium deserere, uidebis in primis annotationibus Budæi in Pandectas. Deseri autem uadimonium impune non poterat.

Pagina 87. uersu 25.

Habebam antea par unum ingeniorum in animo meo adumbratum denunciatione famæ.] Adumbratum pro leuiter informato dixit. Est em̄ adumbrare lineari pictura umbratiliq; aliquid fingere & simulare, id est, σκιαγραφία. Adumbratis autē imaginibus adduntur colores. Philost. ἐσκιαγραφημένοις ἐπιβαλῶν χρώματα. Cic. in Tuscul. Est aut̄ gloria solida quædam res & expressa, non adumbrata. Id est nō leuiter informata, sed expressa, id est scalpata, hoc est quæ exolescere nequit, ut ea quæ expressa sunt in simulachris. Idē in Orat. Nulla est em̄ ullo in genere oratoris laus, cuius in nostris orationibus nō sit aliqua, si nō perfectio, at conatus tamen atq; adumbratio εἰ μὴ σωτέλεια, ἐπιχείρημα γὰρ καὶ ἀπὸ σκίασμα. Et in quinto de Finib. Atq; ea in optima quæq; indole maxime apparent, in qua hæc honesta quæ intelligimus à natura tanquam adumbrantur: sed hæc in pueris expressa adumbrantur, ἐσκιαγραφῆθη. Expressum uero. εὐαγγελισμὸν μαγνύουρ dicit, & εὐαγγελισμὸν γυνύουρ, εὐαγγελισμὸν δὲ μαγνύουρ. Quod sequitur in comitatu interiore, aulam penitentiorem significat, id est cubilicum regium, & quod uestiarium uocant, quod aulæ est adytū, nisi ijs qui in cohortem amicorum allecti sunt.

Pagina 88. uersu 19.

At huic non tantum id obtigit, sed etiam ut clarissimorū

uirorum sinu exciperetur.] Huic pro illi dixit more Græcorum, qui demonstratio pro relativo utuntur. Cæsar lib. primo de Bello Ciuili: Postquã relictam in littore nauem conspexit, hanc remulco abstraxit. Cice. in Philip. ij. Habebat hoc omnino Cæsar, quem planè perditum ære alieno egentemq̃, si eundem nequam hominẽ audacemq̃ cognouerat, hunc in familiaritatẽ libentissime recipiebat. Celsus: Sed de cibo facilior quidẽ cum agris ratio est, quorum sæpe stomachus hũc respuit. ὦν πρὸς τοῦτο ὁ σὸμαχος πλάκις ἀναίεται, uel ἀπὸ πρὸς. Sinus autem hic pro familiaritate & benignitate accipitur, uel pro tutela. Brutus ad Cice. Bibulum nolĩ dimittere è sinu tuo, tantum iam uirum ex quanto, mihi crede, potest euadere, qui uestris paucorum respondeat laudibus. Pro liberalitate et benignitate. Senec. Nõ recipit sordidum uirtus amatorẽ, soluto ad eam sinu ueniendũ est.

versu 26.

Cauit ne fraudi sibi esset à Põtifice maximo Venetijs restitisse? Id est, ne in dispendiũ incideret animorumq̃ iacturam, infenso ob id Pontifice, quod Romam primo quõque tempore non reuertisset à quo ipse stipendium habebat. Cicero pro Cluen. Mulctam petiuit, qua lege: quod in legem non iurasset, quæ res nemini unquam fraudi fuit. Et de Diuinatione: Est em̃ periculum, ne aut neglectis his rebus diuinis, impia fraude, aut susceptis, ciuili superstitione obligemur. Hoc in loco fraude, pro piaculo ponitur, & quasi pro crimine. Vlpianus de Aedilitio edicto, capitalẽ fraudẽ admittere, est tale aliqd delinquere, ppter quod capite puniendus sit qui deliquit. Veteres em̃ fraudẽ pro pœna posuerũt. Fraus tamen sæpe pro delicto ponitur & piaculo, ut ex superiore exemplo apparet, ut apud Liuium: Qui capitale fraudem ausi: οἱ ἀξιόρτι τῆς ἐχάτης τιμωρίας τετολμηκότες. A Pontifice autem hic dicit, ut Cicero de Oratore: Hæc quũ Crassius dixisset, parumper & ipse conticuit, & à cæteris silentium fuit, id quod quidem ad cæteros pertinebat. Et Terentius.

rentius. Nartat' que ut uirgo integra etiam tum fiet à se, *ἀυτῆς ἕνεκα.*

Etiā hoc pacisci sustinuit.] Sustinere interdum aude-
re & posse significat. Ouid. Nec iam suspendere fletum Su-
stinet. Celsus: Et qui ample ualetudinarios nutriūt. Et quia
singulis summa cura cōsulere non sustinent, ad communia
ista confugiunt. Est eīm sustinuit, id quod uulgo dicunt, cor
& animū ad id inducere tandem potuit, & ei suppeditauiť
animus. Lucanus in sept. Vt Latia post se uiuat pars maxi-
ma turbæ. Sustinuit dignos etiam tum credere uocis Cœli-
colas. Seneca. Non sustineo eam deserere cui dedi uitam.
*οὐκ ἄρ ὑπομείναιμι, Demosthenes, περὶ σεφάνου. τίς γὰρ οὐκ
ἄρ ἀγάσαστο τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῆς ἀρετῆς, οἱ καὶ τὴν χώραν, καὶ
τὴν πόλιν ἐκλιπέειν ὑπέμειναν εἰς τὰς τριήρεις ἐμβάντες ὑπὲρ τῶν
μὴ τὸ κελευόμενον ποιῆσαι. De Atheniēsisibus loquens tempo-
re belli Persici,*

Versu 28.

Obhæsit quasi ad Lothophagos.] Id est, in patriam
reuertí noluit, ut Vlyxis socij gustato loto, ad naues & so-
cios reuertí nolebant. Lotophagorum meminít Homerus
libro ix. Odyss. his uerbis: *ὅθι δ' ὄσις λωτοῖο φάγοι μελιιδέα,
καρπὸν, οὐκ ἔτ' ἀπαγῆλαι πάλιν ἠδ' ελεμ' οὐδ' ἐνεείη.* Quintil.
lib. quinto: Neq; aliter amœnioribus locis desidēt, q̄ ij qui
tradunt à poētis gustu cuiusdā apud Lothophagos gramí-
nis & Sirenū cantu deliníti, uoluptatem saluti prætulísse.

Versu ulto.

Pagina 89. uersu 2.

Scripturum enim ad me pollicitus est.] *γράφειν, uel ἐπι-
σελῆειν ὑπέχετο.* Cicero in Verr. Quæ in iudicio dicturū esse
dicebat *φῆσαι ἔφη.* Et in Acade. sine uerbo substantiuo:
Quid me inquam censes? Qui philosophiam professus sum
populo exhibiturum, Vbi illud me, non cum exhibiturum
iungitur, sed ad uerbum refertur, quod subintelligendū re-
linquitur. Idem: Ea quæ tu pollicitus es dicturum.

Inire rationem me non quire dictitabam.] Non quire, *versu 10.*

pro nequire. Cice. dicere solet, ut de Natura deorum: Deū tamen nihil agentem nō queunt cogitare. Et in Verr. Coniectura assequi non queo. Plau. Si nō quibo impetrare, consciscam latum. Cic. in Finibus & alibi saepe. Et paulopost:

versu 12.

Cōsciscende à patria gentilibusq; absentia.] Cōsciscere est statuere apud se, & decernere, ut sciscere, unde scitū dictum est. Liuius: Quod Senatus Po. Romani Quiritū censuit, consensit, consciuit, ut bellum cum priscis Latinis fieret & reliqua. Alibi: Itaq; consentio consciscoq;. Inde consciscere facinus. Idem: Oppidani cōscientia scelerū facinus in se suosq; foedū ac ferū consciscūt, ἐγνώκασι. Brutus ad Cicerō. Neq; incolumis fui Casare uiuo, nisi postquam illud consciui facinus. εἰ μὴ μετὰ τὸ ἐκείνο διαγνώσαι τὸ ἐγχείρημα: εἰ μὴ ἐπαδὴ ἐκείνο ἐφθλω διεγνώκως τ' ἀνδραγάθημα. Simile est concipere scelus, & concipere cupiditatē Ciceroni in Verrem.

versu 17.

Noxa deniq; ut aiūt, atq; nexu soluto.] Noxa & interdum noxia soluti dicuntur, qui ob noxam prius addicti, qui etiam noxæ dediti dicebantur, postea ea obligatione liberati sunt. Dictum est in gloss. de Contemptu, quid sit noxam admittere, & quid noxæ deditus significet. Olim quū mancipia uendebant, solebant promittere & cauere, & furtis & noxijs esse solutum. Quia noxia caput sequitur, hoc est dominum serui. Quare in emptorem actio transit serui nomine qui furtū uel noxiam admisit. Paulus de Euictio: Quia furtis noxijsq; solutum esse seruū uenditor præstare debet uenditionis tēpore. Pomponius: Si emptor qui stipulatus sit furtis noxijsq; solutū esse, hæres extiterit is, cui seruus furtum fecerit: incipit is ex stipulatu actionem habere. Inde illud Varronis in secundo de re Rust. In horum autē seruorum uenditione solet accedere peculiū, aut si excipietur, stipulatio intercedere sanū eum esse, furtis noxijs solutū. Nexus & nexum quid sit in annotationibus dixit Budæus. Nexu autē solutus est, qui quū addictus esset creditoribus postea are

stea ære alieno dissoluto ipse necti desijt. Budæus autē uolens significare Longoliū omnibus numeris libertatis præditum esse, ut qui nec liberos nec coniugem in patria haberet, nec munere aut magistratu aut alio autoramēto, id est, salario publico obstrictus esset, noxa & nexu solutum esse dicit. οὐδὲ κλοπαῖς ὑποκείμευς, οὐδ' ἐνοχαῖς οὐδ' ὄλωε.

Versu 26.

Quum fonticam causam haberet, tamen uadimonium obiit.] Sonticam causam ut fonticum morbum dixit. Iulianus de re iudicata: Morbus fonticus inuitis litigatoribus ac iudice diem differt. Sonticus autem ita existimandus est, qui cuius rei agenda, impedimento est litiganti. Venuleius de Aedilitio edicto: Quoties morbus fonticus nominat eum significari Cassius ait, qui noceat. Hoc autem uocabulū in uadimonijs præcipue usurpabat, ut patet ex Gellio lib. undeciesimo, ubi fonticū morbū dupliciter interpretatus est.

Versu 31.

Nam etiam uasis non conclamatis?] Id est nunquid ita abiit ut fallere amicos uoluerit, ac se occulte proripere? Cæsar li. iij. de Bello Ciu. Scipio nostrorū studiū alacritatemque pugnandi quū cognouisset, suspicatus fore, ut postero die, aut inuitus dimicare cogeretur, aut magna cum infamia in castris se continere, noctu neque conclamatis quidē uasis flumen transijt. De ijs hoc dicitur, qui hospite, ut aiunt, in salutato abeunt. Exercitu enim castra moturo conclamari solet, ut uasa colligant. Alibi: Uasis militari more cōclamatis, progressus milia &c. hoc Græci ἀναξυγήρ σκμαίνεω dicunt, & τῶν ἀναξυγνώτων ἐπίφδεγμα.

Versu ult.

Licuit manum iniicere præsentī.] Id est, hominem manu præhendere & proficiscenti obstare. De quo uerbo copiose in annotationibus dixit. Verbū est iuris. Igitur licuit manus iniicere: ἤλω πρὸντος ἐπιλαμβάνεω, uel ut Herodotus καθάψαω.

Pagina 90. uersu 4.

Vnde tibi frontem iuris huius usurpandi.] Oratio est de

k

fectiua. Iuuen. Vnde tibi frontem libertatemq̄ parentis,
 Quū facias peiora senex? Martial. Quò tibi decoctæ nobis
 le frigus aquæ? Sic Esaiæ primo: Quò mihi multitudinē ui
 ctimarum uestrarū? Dicit dominus. Plenus sum, id est, quē
 ad usum poscere me putatis. In frōte sedes est pudoris. Hic
 autem Budæus intelligi uoluit, qua ratione, quo pacto fron
 tem eousq̄ perfricabis, ut cum amico summo iure agere su
 stineas? Vsurpare ius, frequens fuit locutio apud antiquos,
 ut alibi dictum est. Liuius lib. vii. Secund. bell. Punici. Præ
 tor nō exoletis uetustate annalium exemplis stare ius, sed
 recentissimæ cuiusq̄ cōsuetudinis usu uolebat, nec patrum
 nec auorum memoria dialem quenquam id ius usurpasse,
 hoc est, eo iure esse usum tanquam suo. οὐδέ πώποτε ἔφθη τοῦ
 τῶ τῶ διακαίῳ χερσάμυλος καὶ ἐξοσίαν.

Versu 6.

Noli de tuo more decedere, ut in alienos mores immi
 gres.] Id est, mores mutare. Cice. in Verr. Nonne hoc ius
 dicant, tantas esse iniurias, ut multò maluerint de suo more
 decedere, quàm de tuis moribus non dicere? Sic decedere
 instituto suo, apud Liuium: id est, aliter agere atq̄ ipse soli
 tus est. τὸ προαιρέματος ἐξίστασθαι, τὸ ὑπὸ τῆς δυνάμεως ἐξίστασθαι τὸ
 ἴδιον. Migrare ex ingenio suo plus est q̄ decedere de more
 suo: quia qui migrat non habet animum reuertendi. Sic
 redire ad ingenium, est reuolui ad mores suos. Terent. in A
 delph. Si sperat fore clam, rursus ad ingenium redit.

Versu 15.

Non minus illum quidem ubiuis gentium in ære tuo fu
 turum.] Cic. libro decimotertio Episto. Et me hercule sic
 in animo semper habui te in meo ære esse, id est, in censu
 meo, hoc est inter amicos meos, ut alibi dictū est. Quidē,
 autem coniunctio hoc loco congruit, ut apud Cic. in Bru.
 Dicebant pro se oratotes, non illi quidē principes, sed ora
 tores tamen. οὐχ οὗτοι γε δὴ πρωτεύοντες.

Versu 20.

Tuumq̄ inusitata tibi frugalitate seruare.] Suum serua
 re est κομίζεσθαι τὸ ἑαυτοῦ δίκαιον, id est, auferre quod suum
 sit.

sit quod nihil deperdere est. Verbum est iuriconsultis usitatum, ut alibi dictum est. Frugi homo est, qui administranda rei Oeconomicae & familiaris peritus est. ὁ ἀκριβῶς διακτώμενος, ἀκριβῆς τὰ πρὶ τῆρ διατα. ὁ εὐσταλὴς καὶ λιτόρ, ὁ φειδόμενος. Varie enim à Græcis appellatur. Dici etiam potest, ὁ τῆρ οἰκονομίας κατορθωτικός.

Quod autem sequitur. Ad idem actionem ut pro socio, sic pro amico intendere.] Nomē est actionis pro socio, qua socius socio bonam fidem agnoscere in commune cogitur.

In bonum utique & æquum honestumque conciperetur.] Papinianus de Sepul. uiolato: Dixi eum recte ea actione experiri quæ in bonum & æquum concepta est, id est, qua actione qui experitur, ita intendere petitionē potest, ut non ultra petat quàm quod præstari & æquū & bonum est. De quo uerbo alibi dictum est. In bonum igitur & honestum conciperetur, id est, ἐπὶ τῷ ἐπιεικῆι καὶ τῷ καλῷ τόδε τό ἔγκλημα, ἃ ἐνεκέκλητο. Iudiciumque nō ultra id haberet, quàm quantum facere amicus posset. Id est, quàm quantum amicus posset efficere commode. Facere enim iudicatum, est quod iudex pronunciauit, soluere; ut alibi dictū est. Hic autem alludit ad ambiguam faciendi significationem. Ulpianus, de Re iudicata: Sunt qui in id quod facere possunt conueniuntur, & quidem sunt ij ferè qui pro socio conueniuntur. Socium autem omnium bonorum accipimus.

Sed si hac aut alia actione non utare, non rei modo ipsa, sed etiam hominis persecutoria, tanquam mancipij tui fuerit.] Persequi est agere & experiri ad ius suum obtinendum. Et persecutio est actio, licet Ulpian, dicat persecutiones esse extraordinarias, ut fidei commissorum, in tractatu de Verborū significatione. Idem em̄ alibi: Hoc uerbū, inquit, debuit, omnem omnino actionem compræhendere intelligitur, siue civilis, siue honoraria, siue fidei commissaria fuit persecutio. Persequi in hoc significato, Græce ἐπε

Versu 23.

Versu 26.

ξίνοι dicitur, ut opinor, apud Oratores. Nam in Pandectarum compendio ἐκδικεῖν appellatur. Actiones autem quaedam rei persecutoriae sunt, & quaedam in personam, & quaedam poenales, ut inquit Iustinianus in titulo de Actionibus. Rei persecutivae causa comparatae sunt actiones, quae in rem appellantur: quibus scilicet rem aliquam ut nostram vindicamus. Hic igitur, si egeris actione pro amico, non tantum ut rem tuam serues, sed etiam ut amicum, uideberis hominem sic vindicare, ut non liberum, tanquam in dominium tuum quodammodo transferit, id est, uidebere herili autoritate & iure cum amico agere. Mancipium hic non κτήμα & ἀνδράποδον, hoc est seruum, sed κτήσιον, id est, dominium iusque possidendi significat, ut ex annotationibus Budaei intelligere quivis potest.

Quod autem post parenthesin subiunxit: Sed si hac aut alia act.] Oratio est mutata, ut fieri saepe solet, post longiusculam parenthesin. Exordium enim est quasi novae sententiae, cuius rei multa sunt apud Ciceronem exempla, ut pro Milo. Utinam dii immortales fecissent (pace tua patria dixerim, metuo enim ne scelerate dicam in te, quod pro Milone dicam pie) Utinam P. Clodius non modo uiueret, sed etiam Praetor, Consul, Dictator esset. & in quarto Tuscul. Quando autem & alijs locis de uirtute diximus, & saepe dicendum erit (pleraque enim quaestiones, quae ad uitam moresque pertinent, a uirtutis fonte ducunt) quando igitur uirtus est affectio constans conueniensque &c.

Versu 31.

Tanquam ex syngrapha cum homine tibi clariss. egisse ad operarum praestacionem.] Translatio est ab operis libertatis impositis in manumissione. Ulpianus de Operis libertorum: Fabriles operae caeteraque quae quasi in pecuniae praestacione consistunt, ad heredem extraneum transeunt: Officiales uero non transeunt. Idem: Libertus qui post indictionem operarum impeditur, quo minus operas praestet, non tenetur.

Proinde

Proinde hic me tibi cōsultum amicitiae ingeram, me eīm *Versu ult.*
 multis in rebus consultorē tibi poscis.] Cōsultus est ἐξηγη-
 τής, id est interpret, & responsitare solitus. Quintilianus in
 septimo. Scripti & uoluntatis frequentissima inter consul-
 tos quaestio est. Consultus igitur amicitiae est prudens iuris
 sodaliti, & ad amicitiam pertinentis. Cicero pro Cecinna:
 De C. Aquilio, qui ita iustus et bonus uir est, ut natura non
 disciplina consultus esse uideatur. Consultum pro prudenti-
 ti & iuris aequitatisq; merito accepit. Sic consultissimum re-
 ctorem Columel, dixit. Consultor est qui consulitur, quasi
 cōsultus. Idem Cicero in secūdo de Natura Deorū: Ipsius
 uero mundi, qui omnia complexu suo cohercet, natura nō
 artificiosa solum, sed planē artifex ab eodem Zenone dici-
 tur, consultrix & prouida utilitatum omnium. Cōsultricem
 quasi consultā dicit & prudentem. Varro de Re Rust. Opi-
 nor, inquam non solum quod dicitur, malum consiliū con-
 sultori esse pessimum, sed etiam bonū consiliū ei qui con-
 sultit, & qui consulitur bonum habendum. Hoc in loco con-
 sultor uter sit qui cōsultit, an qui consulitur, ex Hesiodi lib.
 primo in Ergis intelligendum datur. Vnde illud sumptum
 est prouerbium, ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλευσάνῳ κακίστη. Gellius
 etiam libro quarto huius prouerbij apud Romanos peruul-
 gatirationem atq; exemplum tradidit. Est ergo consultor
 βουλευτικός, ut Cic. cōsultricē naturam dixit, quasi solertem.
 βουλευτικὴ, ἐπινοητικὴ.

Pagina 19. uersu. 3.

Quod sequitur: Litem hanc tu dirimas.] Significat: Li-
 tem hanc dissoluas aut decidas, ut Dirimere societatem Ci-
 cero de Offi. Hi dirimunt humani generis societatem. Diri-
 mere controuersiam Cice. in terc. de Offic. Quo magis re-
 prehendendos Caliphonē & Dinomachum iudico, qui se
 dirempturos controuersia putauerunt, si cum honestate uo-
 luptatē, tanquā cum homine pecudē copulauissent, id est,
 ad concordiam inter se contendentes philosophos adductu

k 3

rum, hoc est, διαλύσφι, διακόφι, δειξέφι τὸν ἀγῶνα ἢ τὴν ἀμειβήτικον ὄντο. Pagina 91. uersu 4.

Tota persequutione cadas.] Sic dicitur, ut Causa cadere, id est in lite in iudicium deducta uinci. Cicero ad Trebatium: quod si scribere oblitus es, minus multi iam te aduocato causa cadēt. De quo uerbo in annotationibus dictū est. Sequitur: sua (ut dixi) huius iudicij formula est & peculiaris] id est, huius actionis pro socio & amico propria est formula, ut paulò superius diximus, hoc est in æquū honestumq; cōcepta. Plinius lib. xxij. Decet & Erythraonas suus nitor absolutaq; nigritia. Cice. de Offi. Quæ contemplantes expendere oportet, quid quisq; habeat sui, eademq; moderari: nec uelle experiri, quàm se aliena deceant. Id enim maxime quæq; decet, quod est suum cuiusq; maxime.

¶ Versu penult.

In ordinemq; cogere translaticæ uitæ, in patria propositæ.] Hoc est, ita cohibere animi fiduciam, effingere sibi fortunam cupientis ut in classe sua acquiesceret, atque ut unus cuius uitam agere apud nos pulchrū sibi esse duceret. Cogere in ordinem est inter plebeios adnumerare, hoc est ἐγκρίναρ τοῖς τυχοῦσι, ἐγκαταλέγειν τοῖς πολλοῖς. Et ἐγκριτοε, in ordinē redactus, hoc est unus è pluribus, εἰς τῶν πολλῶν. Priscianus tamen ἐγκύκλιον περιέειπε à Græcis dici scripsit, id quod Latini in ordinem redigere uocant. Dicuntur & τοῖς τυχοῦσι ἐνπεταγμένοι, in ordinem coacti. Contra πρόκριτοι & ἐκκριτοι eximij.

Pagina 29. uersu 7.

Quasiq; peregrinationē liberam ut postularet.] Sic peregrinationem liberam dixit, ut libera legatio dicitur, quæ priuata rei causa mandatur, ut ipse Budæus in alteris Annotationibus docuit. D. Brutus ad M. Brutum & Cassiū: Placitum est mihi ut postularem liberam legationem mihi reliquisq; nostris, ut aliqua causa proficiscēdi honesta quaereret. Libera legatio est ἀνευδυνος, ἀπερίληπτός τε καὶ ἀπερίστορος.

ῥιόρι 1509

ειόσιος, quasi nullo tempore uel loco circumscrip̄ta, nullis ra-
tionibus reddendis obnoxia.

Versu 18.

Feci etiam de industria ut ostenderem.] Id est consulto
insuper ostendi me haud ægre adduci posse. Qui modus lo-
quendi Ciceroni propè peculiaris est propter frequentem
usum, ut pro Cluen. Hoc loco faciendum mihi iudices est,
ut uobis illa quibus Albius condemnatus est crimna expo-
nam. Idem alibi. Quod gladiatores faciunt, ut honeste de-
cumbant, & nos faciamus. Quintil. in præfatione quarti li-
bri; Nemo miratur poëtas maximos sæpe fecisse, ut initijs
operum suorum Musas inuocarent.

Vt id uelut pignus esse ducerem manentis eum hono-
ris.] Id est signum certum & ueluti fidem datam à prouid-
entia honoratoris cuiusdã fortunæ, qua ille ornandus erat
tandem. ἀσφάλισμα. Curtius lib. viij. Grates ago, habeo &
nō solum eo nomine, quod hodie salutē meam uestræ præ-
ponitis, sed quod à primordijs belli nullum erga me bene-
uolentiæ pignus atq; indicium omisit. Tacitus libro xix.
Sedem Iouis Maximi, auspicato à maioribus pignus impe-
rii conditam, furore principū excindi, hoc est, *πίσιμ τοῦ κρᾶ-
τους δεδομένω.* Sic Cice. in Philip. xij. Festinat animus ut
quamprimum pignus illud libertatis Populi Romani D.
Brutum aspiciere possim. ἐφ' ᾧ ἐκῆνο αὐτίκα δὴ μάλα ἰδεῖν τὸ
τῆς ἐλευθερίας πῖσιμ τὸν ἑρῶτορ. uel ἐπὶ τῷ αὐτίκα ἰδεῖν ἐκῆνο τὸ
τῆς ἐλευθερίας ἐχέγυορ ἀσφάλισμα. At in Philip. xij. Magnis
& multis pignoribus lepidum Resp. obligatum tenet. Pi-
gnora quasi ἐνέχυρα dixit, hoc est, fidei retinacula translati-
one à fœneratoribus ducta. Rursus quū ibidem uitam, bo-
na, fortunas que pignora iniuriæ appellat, significat, *οἶον ἐ-
τὰ ἐγκεχυρασμένα τῆς τύχης καὶ ὑπόχρεω κτήματα.* hoc est tan-
quā pignori oppositas fortunæ, quæ fortuna pignerari sem-
per potest.

Versu 22.

In rerum actu summo.] Summum actum rerū, uocat pri

Versu ult.

mam Reipub, administrationem, summam in aula potentiã atq; autoritatem. Actus est histrionum, actus est institoris in cap. primo de institoria actione in Pãdectis. Actus est dispensatoris. Paulus: Dispensatori qui ab Actu ignorante debitore remotus est, recte soluitur. Actus etiam est procuratoris publici, & actoris appellatur in Tract. Quod cuiuscq; uniuersitatis nomine, in iisdem Pand. Tranq. xxx. amplius dies, qui honorarijs ludis occupabãtur. Actui rerũ accommodauit, & Plin. itidem in Epist.

Versu 29.

Operamq; inuicem condixisse, ad summouendos è comitatu homines.] Id est, ex cõpacto operã dare certatim. Condicere est duorum aut plurium inuicem denunciantiũ aliqd, quod συγκροτῆρ Græce dicit. Vt alio loco diximus. Iustinus: Ptolemæus & Cassander & cæteri factionis eius duces, quũ carpi se singulos ab Antigono uiderent, per epistolas inuicẽ se confirmãtes, locũ temporisq; coeundi condicunt σωτῖθενται. Interdum condicere unius est, ut condicere coenam, de quo alibi diximus. & apud Plinium in præfatione; Quũ hanc operam condicerem, nõ eras in hoc albo. ὅτε ἐπαγγελίᾳ μὴ τῆνδε πλὴν δικανικῆν ἐργασίαν.

Pagina 93. versu 3.

In regiam insinuarant.] Insinuare in aulam, est in sinum atq; in Aulæ penetralia ingredi. Sed interdum cum accus. dicitur, ut apud Cice. in Lælio: Callidus ille & occultus assentator, ne se insinuet studiose cauendum est. μὴ πρῆσχαγάγη. Et in Tuscul. Et si Zeno aduena quidam & ignobilis uerborum opifex, insinuasse se in antiquam philosophiam uideatur. ἐγκολπίσαι, uel ἐγκατοικίσαι ἑαυτὸν ἔοικεν. Aliquando sine accusatiuo, ubi tamẽ subintelligi uideẽ, ut in multis uerbis, ut obire mortem, & obire absolute, defungi uita, & defungi absolute. Idem: His muneribus, tandem insinuauit in familiaritatẽ Prætoris. Et in secund. de Orat. Deinde ut in ijs locis quos proponam peruoluatur animus, ut penitus in
sinuet

sinuet causam, ut sit cura & cogitatione intentus, diligentia est. Id est, ut interiora causæ perspiciat pernoscat^α ^{πρὸς δὲ}.

Qui consilij sui rationem subduxisse in summam consuetudine claritatis nominis præ se ferebat.] Summa est quæ à multis singulis colligitur, κεφάλαιον à Græcis dicitur, ut Iso- crates: κεφάλαιον δὲ τῶν ἐγκυκλίων. Summa autem eorū quæ dicta sunt. Summa etiam est caput cuiusque rei aut incœpti, ut κεφάλαιον τοῦ λόγου caput & cardo, & summa quæstio, & firmamentum. Summa ergo est, τὸ σύμπερον quò singula referuntur. Quintil. libro primo: Maiora tamen aliqua discet puer eo ipso anno quo minora didicisset. Hoc per singulos annos prorogatum in summam proficit, id est, eam dicendi facultatem, quam adolescenti aut iuveni comparare uolumus, & ad eum finem quem animo destinauimus. Sic paulo inferius: An Philippus Macedonum Rex Alexādro filio suo prima literarum elementa tradi ab Aristotele summo eius ætatis Philosopho uoluisset, aut ille suscepisset hoc officium, si non studiorum initia à perfectissimo quòque optime tractari, & pertinere ad summam credidisset? Ad summam doctrinæ & eruditionis intelligo, quam filio destinauerat esse quærendam literarum studio. Singula enim documenta eo referuntur. Budæus autem alludit, & ad summam collectæ rationis, & ad summam instituti & propositi Longoliani, qui consilij sui rationem subduxisse in summam cōsectandæ claritatis nominis præ se ferebat. ὅσ δὲ οὕτω συλλελογίωσεν, ἵνα ἐνεδείκνυτο, ὡς διώξοντε τὸ λαμπρὸν τῆς εὐδοξίας, καὶ τὸ εὐδοκίμου τοῦ ὀνόματος τοῖς εἰσαυθίς πρὸς δόξωμ.

Versu 16.

Interdum palàm laudant more fascinantium.] Id est, ita maleuole atque liuide laudant, ut noceant, non prosint. Plin. lib. vii. In eadem Africa familias quasdam effascinantium Isigonis & Memphodorus tradunt. Quarum laudatione intereant probata, arescant arbores, emoriantur infantes. Fascinare enim est etiam inuidere, atque oculis improbis ini-

Versu 28.

I

quis' que intueri, hoc est βασικίνειν.

Pagina 94. uersu 5.

Contestatione edita.] Contestari est testari, id est testes palam ciere. Cice. in Verrem: Deos hominesq; cōtestatus. Testatum etiam Cicero appellat, quod literis mandatū est: Idem saepenumero consignatū etiam dicit, ut de Diuinatione: Quem enim non moueat clarissimis monumentis testata cōsignataq; autoritas? Quod pro Flacco contestatum dixit. Contestatione edita igitur, id est, libro aliquo edito in quo beneficia amici agniturus est, palamq; testaturus. Informatam autem dicit, formis æneis exaratam.

Versu 11.

Aliumq; calculum parem eiusdemq; candoris.] Calculū pro homine posuit eiusdem probitatis. Calculos enim ducimus in ratione ineunda; & subducimus, quū summam colligimus. Loquitur enim de ratione ad nomina facienda instituta, non ut foeneratores soliti sunt, qui locupletia nomina copiosaq; cōsectantur: sed ut uiri boni & studiosi, qui proba nomina candidaq; exquirūt, quibus emerendis rationes suas intendant, expensaq; ferant, aut accepta referant, prout ius amicitiae poscit, & rerum, temporum, facultatumq; ratio tulit. Qui autem hæc & huiuscemodi alia planè intelligere uelit, meminisse semper oportet, susceptæ in quaq; sententia translationis. Solet enim Budæus semel susceptā eò perferre quò pertinere potest, si sequacem naturam ductilemq; materiam nactus sit. Cuius instituti Cicero Latinis parens fuit. Hic autē Budæus cum Ruzæo iocatur, quasi gaudeat ipse æmulum è medio faecisse.

Versu 22.

Ita quem ante non pœnitebat, quantum istius amicitiae cultu, autoritatē meam auxissem.] Id est, ita fit, ut quū antehac amplum mihi esse ducerem inter amicos tuos censeari, nunc propè pudendā mihi istam sortem esse putem, quū in secundam iam notam amicosū me retuleris. ὡσεὶ μέγα προτοῦ φρονῶν ἐπὶ σοί, ὅρ' ἂν ἐπὶ τῇ θιλίᾳ δεξαπέυωρ διετέλεσα, οὐτ

ὄντω δ' ἡπτοῦ δοκῶν μοι εἰς ἀξίαν ἐπιδιδόναι, νῦν ἀιχνύομαι. &c.
 Cic. de Oratore, de orationibus suis loquens: Quæ qualia-
 cunq; sunt in me (me enim non pœnitet quanta sint) sed ap-
 parent in orationibus de figuris loquēs. Et de Offi. Tandiu
 autem uelle debebis quoad te quantum proficias, non pœ-
 nitebit. Et pro Planco: Vide q̄ me uerbi tui pœnitet, id est,
 q̄ mihi hoc tuum uerbum non satis facit. Ipse ad Atticum li-
 bro vii. utraq; significatione uno loco usus est. Nam & illū
 furoris, hunc nostrum copiarum suppœnitet, de Pompeio
 & Cæsare loquens: Pompeius, inquit, intelligit copias suas
 paulo exiliores esse, quare pacis condiciones nequaquam
 repudiaturus est.

Versu 24.

In secundum classem amicorum ad te esse cōtributum.]
 Id est attributum, ascriptum, Plin. lib. iij. de citeriore Hi-
 spania loquens: Accedunt insulæ, quarum mentione sepo-
 sita præter ciuitates cōtributas alijs, prouincia ipsa. ccxcij.
 continet oppida, id est, προστεταμνάς, προσημμνάς, προσνε-
 νεμμνάς. Dicitur hoc etiam attribuo. Vnde attributa pe-
 cunia. De qua dictione in annotationibus dictum est, ἀπο-
 τεταμνάσματα.

Versu 25.

Me hominem non uidisse, discrucior animi.] Discru-
 tior animi, pro animo dicitur more antiquo. Plau. discrutior
 animi, quia ab domo abeundū est mihi. Idem in Epidico:
 Despiebam mentis quum illas scriptas mittebam tibi. Ci-
 cero in Tuscul. lib. iij. Cui miserix proximus est is, qui ap-
 propinquans aliquod malum metuit, exanimatusq; pendet
 animi. Diomed. Discrutior, inquit, animi, animū et animo,
 ut arrectus sum animum & animi: diues agrorum & agris.
 Liuius de Manlio: Nimiū animi. Idē: Tot populos inter
 spem metumq; suspensos animi habetis. Idem: Multos sibi
 mœstiores & abiectiores animi uisos. μάλλον τὸ φρόνημα
 καταβεβλημύς.

Pagina 95. uersu 4.

Fatebor hanc rem mihi ad incitos rediisse.] Plautus in Pœnulo: Tace modo, profectò ad incitas lenonē rediget, si eas abduxerit: quin potius disperibit faxo, quàm unam calcem ciuerit. Alludere uidet̃ ad calculos ciendos. Et in Trinum. Hem nunc hic cuius est ager, ut ad incitas redactus? Isidorus lib. xviii. Calculi, inquit, partim ordine mouentur, partim uage: qui uero moueri omnino nō possunt, inciti dicuntur, unde et egentes homines inciti uocant̃, quibus spes ultra procedendi non est. Hac de causa dicebat Budæus ad incitos genere masculino dici posse. Nonius tamen ad incitas legit. Fortasse incitæ lineæ dictæ sunt, unde cieri calculi non poterant.

Versu. 12.

Intemperias cieam magistrales.] Id est, Si Theologiæ magistros Louanienses denuo incitauero in eum, quibus uix nunc par esse potest, ipsis inquam eorumq̃ auxilijs: quibus uerbis significantur obtrectatores Erasmi aliarū etiam disciplinarum studiosi. Quos uniuersos, multos esse centuriarum uocabulum significat. Plautus in Aulul. Nescio pol quæ illhunc intemperia tenet: peruigilat noctes totas. Idē: Laruæ hunc atq̃ intemperia, insaniamq̃ agitant senem, hoc est, *μανία σίτηρ δισηλαπείται ὁ κακοδαίμων*. Vulgo dira insania aut dæmonijs stimulis agitari homines iracunde morosos dicunt: antiqui intēperias uocabant, quasi malefica quædam numina. Cato de lustratione agri: Vastitudinem, calamitates, intemperiasq̃ prohibellis, defendas aurum, æsq̃.

Pagina 96. uersu 1.

Nisi ingenium geniumq̃ huiuscemodi circunferret, ueluti diploma quoddam tuti pacatiq̃ commeatus.] Hoc est nisi quocunq̃ se cōtulit, ingenij præstantia & doctrinæ merito gratiã statim iniret, gratiosusq̃ apud exteros esset. quæ commendatio quū ad omnes ualeat, fit ut diplomatis instar sit homini peragratori. Quo diplomate tutus est ubiq̃, quasi

πρός

πρὸς ἄπωτας ἐν πόνδῳ ἔχωρ. & inter socios foederatosq; incedens. Qui huiuscemodi diploma impetrauerant, ab antiquis fide publica uenire dicebantur. Lúius. Amynder fide accepta uenerat in castra Romana. Idem: Quos nominatim Philopœmen depoposcerat, ipsi se ituros, fide accepta à legatis uim abfuturam donec causam dixissent. Salustius: Post ubi fide publica dicere iussus est omnia uti gesta erant aperit. Sic Cic. in Píso. Hospitem tuum fide tua Thesalonicam uenire iussisti, hoc Græci πῖσά διδόναι dicunt, ut Xenophon & πῖσαι διδόναι, ut Isocrates. πῖσά autem ἔχειρ dicunt qui pignus huiuscemodi fidei acceperunt.

Qui hominem te bona ex parte productum.] Id est πρῶτα χθέντα, hoc est in medium adductum, & ex umbratili uita eductū publicèq; ostensum. Plinius libro septimo. Valeria Emboliaria reducta est in scenā ludis pro salute Diui Augusti uotiuís, annum centesimum quartū agens, quæ producta fuerat tyrocínio à Marco Pōpeio Aedili Plebis. Inde producere reos Quintilianus libro sexto. Non solū autem dicēdo, sed etiam faciendo quædam lachrymas mouemus. Vnde & producere ipsos qui periclitentur squalidos atq; deformes, & liberos eorū ac parentes institutum. ὁδὲρ καὶ τοὺς κινδυνεύοντας πρῶτα χθέντας ἀνυχμῶντας ἐπιτετήδευται, αὐτούς τε καὶ τοὺς γονεῖς αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα. Qui autem sine deductore innotescunt, & ipsi se producunt, proferre se dicuntur. Plinius Iunior: Proferunt se ingenia, & ostentant. Quintilianus libro duodecimo, de Tyrocínij tempore loquens: Modus mihi uidetur quidē tenendus, ut neq; præpropere distringatur immatura frons, & quicquid est illud, adhuc acerbum proferatur πρῶτα χθέν. Est etiam producere quod Græci προαγωγέειν dicunt, hoc est prostituere. Vnde perductores, licet perductores apud Asconiū etiam dicantur, nisi exempla sint mendosa.

Versu 6.

In medio spatio insistere causa tua postules.] Translatio Versu 7.

1 3

est à cursoribus, aut curuli certamiē equos agitantibus, qui medio spatio cursum coeptum abrumpunt, spemq; spectantium frustrant, qui sponsiones faciunt, aut qui studiosi sunt eorum victoriae. Insistere autem est ἐπίστανσις, hoc est resistere ut Terentius loqui solet. Cicero in Orat. Sæpe accidit ut aut citius insistendum sit, aut longius procedendum. Idem: Insistit autem ambitus modis pluribus, id est desinit & clauditur. Et in Finibus: Quæ quū dixisset paululumq; institisset, quid est, inquit.

Quod sequitur. Primitias honoris in manu tua ponet:] Significat, quum primum honorem adeptus fuerit sua industria, tibi acceptum honorem referet.

Versu 169

Si cætera non facile superiorem.] Id est, ut ingenio meliorem, sic diligentia & studio vix superiorem futurum. Cicero in primo de Natura Deorū, de Simonide loquēs: Nō solum enim poëta suavis, verum etiam cætera doctus sapiensq; traditur. Martialis: Visceribus bonus est, cætera uile sapit. Figura est Græca.

Pagina 97. versu 1.

Quum ante ipse ab illis translaticias esse duxissem.] Olim inquit, existimabā, eos qui breuitatem in epistolis de coram & accomodatam esse censent (atq; ideo tanquam legem de compendio epistolarum tulerunt statuētes eos, qui epistolas scribunt, breuitate uti debere) hoc antiquorum auctoritate fretos dicere, eamq; legem ex antiquorū præceptis accepisse. Nunc autem aliter opinor, atq; ideo illam legē abrogandam esse censeo. Sacrosanctæ leges cur dicant in annotationibus ab ipso explanatum est. Translaticia autem leges dicunt, quæ aliunde translatae sunt. Cicero ad Atticum lib. iij. Alterum caput est translaticium de impunitate. Si quid contra alias leges eius legis ergo erogatum sit. In Præt. aut Vrba. translaticium eductū dixit. Hoc autem Budaus dicere videtur propter epistolas Ciceronis ad Q. fratrem & ad Atticum

cum

cum & quasdam Platonis, quæ longe absunt à breuitate.

Iusti loco exiliij esset.] Id est perinde haberetur, ac si ex- Versu 17.
 ulare iussus essem ab eo loco, in quo sollicitudines mœro-
 res, angoresq; contrahuntur. Alludit autem ad uerba prisca:
 Liuius: libro sexto Secun. belli Puni. Priusquam dies comi-
 tiorum aderat, Caius Fuluius exulatum Tarquinius abiit:
 id ei iustum exilium esse sciuit plebs, id est, Plebiscito cōsti-
 tutū est, ut quod sponte Tarquinius cōcesserat, animo uer-
 tendi solum, id ei plenum esset exilium.

Quibus tanquam depositarijs curarū uti possē.] De- Versu 22.
 positarius est custos depositi, uel susceptor depositarum re-
 rum. Depositarios igitur curarum appellat amicos fideles,
 quibus curæ concreduntur, ut partem earum ferant & ami-
 cum subleuent.

Nam ægritudinum, inquit nollem.] Alludit ad deponen-
 di significationem ancipitem: Nollem, inquit, penes uos
 ut curas, sic etiā ægritudines animi & mœstitiā deponere,
 ita ut me ægritudinibus liberando, ijs ego uos implicarem.

Quas in hunc annum concepi.] Concipiuntur feriae, Versu 25.
 hoc est, suscipiuntur, ut concipitur facinus. Conceptiua fe- De ferijs conceptiuis lege var
no. 1078. 2. It' dicitur concipitur
& dicitur concipiuntur 1077-58.
& fist. pop. 1143-51. & Syph
m' p'asul.
 riæ sunt, inquit Macrobius, quæ quotānis à magistratibus
 uel sacerdotibus suscipiuntur in dies uel certos, uel etiā in-
 certos, differt à statiuis & imperatiuis. Offerre autem se de-
 posito dicitur, qui ultro deponi apud se poscit. Vlpian. Sæ-
 pe euenit ut res depositæ uel nūmi periculo sint eius, apud
 quem deponuntur, ut puta, si hoc nominatim conuenisset,
 sed & si quis deposito se obtulit. Idem Iulianus scribit peri-
 culo se depositi illigasse. Offerre se deposito sic dicitur, ut
 offerre se liti.

Necq; eñ ludicra aut triobolaris sponsio.] Sponsio hic Versu 29.
 non est nomen actionis, sed pactum significat, quo promit-
 tens se obstringit. Verba enim stipulationū sunt spondeo:
 spondeo, ut uerbi gratia; Si in urbem ego rediero, illucq;

domicilium retulero, spōdes te curarum bonam partem ac cepturum, quæ me inuasuræ sunt simul ac rediero, si apud te deponere paratus sim: Tuo em̄ periculo res agetur. Hæc sunt uerba stipulantis, id est, percunctantis: Quibus si ille respondeat, spondeo: contracta est obligatio. Sed hæc spon- sio, inquit, repromissorem idoneum & locupletem poscit, à quo stipulator ego idoneè mihi caueam: res est enim non trioboli, sed in ea rationum mearū summa agitur. Vulgus dicere solet, quæstionem non esse trium obolorum, quū se- riam rem & animaduertendam agi significare uolunt. Vo- lo igitur mihi sponderi tantam mihi esse in urbe uacuitatem curarum, quanta est in Marliano.

Pagina 98. uersu 1.

Atqui dedisset mihi Deus capitis firmitatē, quando A- sclepiadæ nequeunt, haud erat quod angerer.] Asclepiadæ dicti sunt ab Aesculapio genus ducentes, id est, τῶ ἀσκλη- πιῶ ἀπόγονοι, ut autor est Eusebius in tertio de Præparat. E- uange. Et Asclepiades medicus fuit clarissimus, cuius me- minit Plinius libro septimo & lib. xxv. & alibi. Vnde ἀσκλη- πιῶδῶν ᾠδοί, à Græcis dicuntur medici. Gal. meminit in primo Therapeutices.

Haud erat.] Id est, causa non erat cur angerer. Cicero in Tert. Tusculā. q. Quod si nos tales natura genuisset, ut eam ipsam perspicere, eadēq; optima duce cursum uitæ cōfice- re possemus, haud erat sanè quod quisquam rationē ac do- ctrinam requireret.

Atqui dedisset mihi Deus.] Id est, profectò si mihi dedis- set. Plinius in Epistolis: Dedisses huic par animo corpus, fe- cisset quod optabat.

Quoniã uero quæ nobis desunt, plæruncq; desideramus: ideo desiderari dicuntur quæcunq; nobis desunt, etiam si nō requirant. Cicero in Catone maiore: Nec curia uires meas desiderat, non rostra, non amici, nō clientes, id est, οὐκ ὡπεί-
ἐπιλαίῃ

ἄπειπ' ἄρα ποδῆ πλὴν ἐμὴν ἰχθῶν ἢ βουλήν.

Aut in Palatinum ergastulum ascribi præclarum.] In Palatinum ergastulū ascribi uocat, inter eos adoptari, quibus muneris obeūdi, aut officij, aut functionis cuiusuis necessitas in foro Palatino incumbit. Qui quasi uincti ut ergastularij patrimonium faciunt.

Versu 5.

Quantum uectigal lucratiui temporis atq; æquanimitatis, hac ex officina ocij percipiam.] Vectigal interdū pro reddito, id est προσόδιον ponitur, ut quodam in loco Cicero: Nescis quantum sit uectigal parsimonia. ὅσοις περισμὸς ἢ φεδῶ. Idem in ult. Parad. Non esse cupidum, pecunia est; nō esse emacē, uectigal est. In hac igitur officina ocij literarij atq; securæ mentis magnum prouētum redditumq; habeo. In lucro enim pono temporis parsimoniam, & ægritudinū uacuitatem, id est, æquanimitatem. Animus enim æquus, est εὐγνωμοσύνη, ægro animo oppositus est.

Versu 7.

Adde quod capitalem hanc noxam ab eaq; enatam ægritudinem, ipsa mihi Philologia carminibus excantat ad id ac cōmodatis.] His uerbis significat capitis grauedinē, quæ interdum quū est uehementior, mœstitiā parit, leniri recitatione carminum. Capitalis noxa est crimen capitale. Hic capitalem dolorem dicit, significare uolēs morbum improbum & enecantem, ut Cicero capitalem hominem uocat supplicio capitis dignum. Noxam concipere, & noxā contrahere, & noxam capere autores dicunt, morbū significantes. Excantare autem est carmine obligatum alio carmine liberare & soluere, uel ægrum carmine sanare. Sic apud Plinium libro decimo octauo, Fruges excantare, & malū carmen incantare legitur. Cato: Luxum, si quod est ut excantes, hac ratione sanum fiet, id est, si membrum luxatū. Hoc etiam Græci ἐξάσαι dicunt, quod est ἐναντίω τῷ ἐπάσαι.

Versu 12.

Fugitiuum animum reprehendere, aut curiose emanstantem.] Emanstare est militū, qui ob id emansores dicuntur.

Versu 22.

tur, ut alibi dictum est. Emanatio minus est delictum desertione. Sicut fugitivi deteriores sunt erronibus. Fugitivi uero reprehendi dicuntur: & qui id profitebantur ut artificium, fugitiuarij dicebantur, ut Budæus in annotationibus docuit. Curtius libro quarto: Reprehēsosq; ex fuga Persas pugnatos, quia fugere non possent, Tranq. Obsides quosdam clam præmissos deserto repente conuiuio insequutus cum equitatu ueluti profugos & reprehensos in catenis reduxit. ἀνελακμυλίους. Cicero in Verr. retractos uocat. ut Salustius: Ceparius (namq; is pauloante ex fuga retractus erat) Terentio traditur.

versu 23.

Quid homine te futurum est, studiorum alumno affinitum philosophiæ.] Cice. in Verr. Quid te futurum est? quo confugies? Plaut. Responde, tuo quid factum est pallio? Sed de hoc copiose alibi dictum. Studia affinia philosophiæ sunt bonæ literæ quarum finis ad quæstum non pertinet, & quæ uiam ad philosophiam muniunt. Affinis est propinquus & uicinus, ut apud Ciceronem pro Planc. Affines huius suspitionis fuisse dicuntur. Et alibi: Affinis sceleri, id est conscientia alligatus.

versu 30.

Quod uelut Epodion intercalare omnibus rhythmis succinere solitus sum.] Intercalares uersus, inquit Seruius, uocantur, qui frequenter in poemate interponuntur, ut apud Vergilium: Ducite ab urbe domum mea carmina ducite Daphnim. In rhythmicis autem lusiunculis quas Balladas nostri uocant, sunt huiusmodi clausulæ sæpius repetitæ, quos uelut refractus lingua uernacula uocant. Quare quum significare uolunt quempiam ad mentionem alicuius rei identidem reuolui, aiunt: hic est balladæ tuæ refractus, hoc est tu tertio aut quarto quoque uerbo huius rei meminisse soles. Epodion autem est quod odæ accinitur: quemadmodum Ephymnion est quod hymno succinitur: uulgo Versiculum uocant, τὸ ὕμνων ἐπαδόμλον, eo modo quo Epimythion dicitur, quod

quod fabulae adnectitur quasi appendix.

Pagina 99. uersu 17.

Quæ studia decoquere creditoribus solēt.] Id est spem destituere eorum qui in ipsis rationum suarū summam collocant, credentes uitæ sibi subsidia inde suppeditatura: de quo uerbo in secundis annotationis disseruit Budæus.

Quod autem sequitur. Quanquam nihil tam semper ijs credidi, quàm nihil deperire ijs, qui in dies in horasq; copiosiores fiant, hunc habet sensum: Quanquam mihi hæc studia decoquere ut creditori nequeunt; quū enim & impendia multa in ijs fecerim, & ætatem florentem contriuerim, non tamen unquam futurū arbitratus sum, ut fœnerato rediret, quod meis facultatibus decedebat tanto tēpore. Quare nihil his studijs usq; adeò credidi, quàm nihil mihi ijsq; deperire, aut operæ impēsæ, aut pecuniæ, qui quotidie doctiores ad uitamq; liberaliter agendam instructiores fiunt. Credere est mutuo dare: & credere est persuaderi. Vtroque autem modo credere hic accipitur. Credidit igitur studio literarum iacturam nullam eos facere qui doctrinam quotidie sibi quærunt. Hoc enim hominum sapientium monumenta testantur, & literæ ipsæ promittunt.

Initiationis arbiter.] Arbitros initiationis appellat quos compatres uulgo uocant. Lustricus dies olim appellabatur autore Macrobio libro primo Saturnaliorum, quo pueri lustrabantur & nomen accipiebant. Tranquil. in Claudio: Eiusdē futuræ infelicitatis signū euidēs die lustrico extitit.

Versu 18.

Pagina 100. uersu 8.

Tractatuicq; cessura.] Id est, quorū difficultas tractatu uinci posse uidebat. Trāslatio est à rebus durioribus, quæ con tractatu molliunt, & subigunt. Sic morbus cedit remedijs apud Celsum quādo uincitur & percurat. Cice. ad Mariū: Pudori tamen malui famæq; cedere, q̄ salutis meæ rationē ducere, id est obsistere nolui; passus sum me uinci.

m 2

Pagina 101. uersu 2.

Ecce autem tu nunc à me contendis.] Hæc particula, autem, indignabundo & stomachanti ob rem nec opina- tam accommodari solet. Terentius in Eunucho: Ego non tangam meam? Chr. tuam autē furcifer? & in Adelp. Egó ne autē debacchatus sum in te? Alibi in eadem: Id'ne estis autores mihi? Esch. Fac:promisi ego illis. Mi. Promisisti au- tem? De te largitor puer. Plaut. Sum'ne autē nihili, qui ne- queo animo moderari meo?

Versu 9.

Ex commētarijs meis circumscripsi.] Circumscribere in- terdum tollere est & expungere. Cícero in Verr. Itaq; uno genere, opinor, circumscribere habens in animo genus hoc aratorū, id est, tollere et reijcere eos testes ut uobis iniquos. Et in Finib. Circumscriptis igitur ijs sententijs quas posui, relinquitur &c. hoc etiam circunduco dicitur.

Pagina 102. uersu 6.

Causa; ista cecideris, utpote qui non re tantū, sed etiam tempore plus te petere nō animaduertisti.] Iustinianus in quarto Instit. iuris: Si quis agens, inquit, in intentione sua plus complexus fuerat quàm ad eum pertinebat, causa cade- bat: plus autem, inquit, quatuor modis petitur, re, tempore, loco, & causa.

Pagina 103. uersu 22.

Diligo iam Badium de typis Græcis ab eo è Germania cu- ratis.] Curare typos è Germania, est afferendos curare. Ci- cero ad Atticum; L. Cintio, HS. D C. constitui me curatur- rum Idibus Februarij. Alibi; Cinti; HS. C C C C. pro signis Megaricis, ut scripseras curauī, ἐπορισάμην.

Versu 19.

Tametsi eos poenituisse oportet.] Verba sunt conijcien- tis. Plaut. Filiam me hanc esse oportet Grippe. Gr. Sit per me quidem. Sic in hoc loco; Tametsi poenituisse eos existi- mo, uel nimirum eos poenituit, hoc est parum eis constat ra- tio laboris. καὶ τοὶ αὐτοὶ γε μέλλουσιν οὐκ ἄγαρ ἑαυτοῖς σωήδεις ὡς τῆς ὀδοποιΐας ταύτης.

Pagina

Pagina 104. uersu 6.

Atq; etiam ore me et digitis magnifice inferre, ac proferre in publicum.] Id est, & prædicare me nobilem, & in digitis insigne nobilitatis gestare. Annuli em̄ olim (ut inquit Plinius) alterū ordinem à plebe distinxere; Sicut tunica ab annulis senatum. Cice. pro Cecin. Versabatur quotidie in his rationibus auctioris & partitionis, atq; etiam se ipse inferebat & intrò dabat.

Pagina 105. uersu 1.

Munere hoc ueluti commonefactorio, torpentis iam & inertis admonuisti amicitia.] Commonefactorium sic dicitur ut olfactorium, secluforium, repositorium, & similia, quæ interdum diminutiue formantur, quia sunt substantiua, non adiectiua; ut olfactoriolum.

Literariam facientium in disciplinisq; negociantiū cum secessu.] Literariam facere, pro literarum studium colere & profiteri dixit, eo modo quo argentariam facere, & nauiculariam facere Cicero in Verr. scripsit, & ad Leptā scribit; Erat, inquit, in lege, eos qui facerent præconium uentari esse decuriones. Ibidem aruspiciam facere dixit, ut Græci ἐργάζομαι χρυσοχοϊκήν, dicunt.

Versu 17.

Pagina 106. uersu 24.

Vt adiurares me per eam necessitudinē.] Adiurare hic est obtestari quasi per numen aliquod necessitudinis. Adiurare etiā est iureiurādo obstringere, hoc est, ἐξορκῶσαι, quod & ἐξορκίζαν dicitur, Quale est illud apud Cice. pro Cluen. Interea per deos immortales à legibus non recedamus. Et pro Mure. Nolite per deos immortales. Græci enim ὄρκον, id est, iusiurandū huiusmodi obtestationem appellant. Unde adiurari demones dicuntur. Lactan. libro quarto; Illi em̄ spiritus nequissimi ubi adiurantur, ibi se demonas confitentur. Idem; Celeriter excedet de suo uate Apollo, & adiurato fugatoq; deo suo uates in perpetuum conticescet. Ante

eum etiam Cyprianus usus erat ad Demetrianum scribens, Cicero adiurare, pro iurare & deierare dixit ad Petum scribens. ut Tranquil. Adiuravit si cuiusquam neptum suarum competeret ætas, oblaturum se fuisse eam. Iustinus: Ptolemæus inauditis ultimisq; execrationibus adiurat se sincere sororis matrimonium petere. Adiurare etiã dici proprie potest ἐπομόσασι. Id est dictum aut testimoniũ iurerando affirmare. Obtestari uero ferè ab antiquis pro eo dicitur, quod adiurare Budæus dixit. Liuius: Po. Romanus ad preces, & obtestationem uersus est, ut sibi pœnam magistri equitum Dictator remitteret. Sic Terentius in Andr. Quod ego te per hanc dextram oro & ingenium tuum per tuam fidem, perq; eius solitudinem te obtestor, Quo in loco Donatus: Obtestatio, inquit, dicitur quum eum adiuramus quem rogamus, Adiurare uerbo usus ut hic Budæus. Sic apud Vergiliũ est obtestatio in quarto: Me ne fugis? Per ego has lacrymas dextramq; tuam te Per connubia nostra &c. Demosth. καὶ ἀφ' ὀβου. ἰκετεύω, ἀνὲσολῶ πρὸς θεῶν, πρὸς γυναικῶν πρὸς τῶν ὄντων ἀγαθῶν ὑμῖν. Adigere etiam est ἔξορκῶσαι. ut Liuius lib. septimo: Dictator quũ tumultus Gallici causa iustitium edixisset, omnes iuniores sacramento adigit. Et adigere in uerba apud Pliniũ in Paneg. Tacitus in xvij. Imminere Narbonensi prouinciæ in uerba Vitellij adacta.

Pagina 107. uersu 7.

Iis qui in cōscientiam assumpti sunt earum rerum, quas ille mihi saepe perficere adnixus est.] Id est, quos participes esse uolui consiliorum & conscios. Tacitus lib. xij. Assumptis in conscientiam Othone & Claudio Senecione, adolescentulis decoris. Cicero in Finib. Ut hominum conscientia remota, nihil tam turpe sit, quod non uoluptatis causa uideatur esse factururus. id est, si existimaret rem ab hominibus sciri non posse.

Ex

Ex Attiliano uestro scripsit primum literas semilatinas, *versu 22.*
 deinde mira quadam uoluptate legendis scriptis meis affectum se fuisse.] Attilianum præditum est in Attilio uico. Quod autem primum Budæus, & deinde, nec tertium membrum addidit: uideretur uiciosum, nisi autoritate defenderetur Ciceronis, in oratione pro Sylla his uerbis: In quo primum illud erat absurdum, quod cum mea & reliqua. Et paulo post. Deinde alterum iam oratoris uitium, non uidere quid quæque causa postulet. nec tertium addidit. Et pro Cluen. Primum ut id iniquissimum esse confitear, huiusmodi est, ut commutatis eis opus sit legibus, non ut ijs quæ sunt non pareamus. Deinde quis unquam Senator hoc accusauit? Quibus in locis, primum pro ἀυτίκα δὴ ponitur, ἀυτίκα γέ τοι, id est principio uel iam primum. Sicut apud Demosthenem in nobili illa oratione pro Ctesiphonte in proœmio. πρῶτον μὲν ὡς ἄνδρες ἀδελφοί. Cui subiicit ἑπὶ ταῦτα, id est deinde & nihil præterea.

Pagina 108. uersu 26.

Quam ipse præcipiti iam adolescentia nondum ingressus eram.] Ineuntem ætatem appellat adolescentiæ principium. Præcipitem autem adolescentiam annum secundum & uicesimum fortasse, aut maiorem ætatē. Vnaquæque enim ætas tria habet momenta, principium quasi florem: medium, id est, uigorem: & præcipitiū, id est, desinentiam. Prima pars uiridis, id est, immatura: secunda adulta: tertia præceps. Meminit Seruius in lib. quintum Aeneidos, enarrans illum uersum: Euryalus forma insigni, uiridisque iuuenta. Simile est de Charone in sexto. Sed cruda deo uiridisque senectus. A Græcis tractum, qui ὠμογέροντας uocant in prima iam senectute existentes, hoc est, ἄνδρες ἡδὲ προγενηκότας τῆς ἡλικίας. Præceps uero senectus dicitur ætas iam decrepita. Curtius libro quinto: Ego cæteris lætus, hoc uno torqueor, quod præcipiti senectute diu frui tua bonitate non possum. Nonagesimum & quintum annum agebat, Cæs. lib. tertio de bello ciuili. Multi iam menses

transierant, & hyems iam præcipitauerat, neq; Brundisio
 naues legionesc; ad Cæsarem ueniebant, id est uer iam ap-
 petebat. Tacitus libro undecimo: At Messalina nunquã so-
 lutior luxu, adulto autumnno simulacrum uindemiæ per do-
 mum celebrat. ἀκμάζοντος φθινοπώρου. Præcipiti uero di-
 citur πρὸ κκμακότου.

Quod autem sequitur. Libentius nihil faciam, quàm uos in
 hoc cursu studiij adhortabor.] Simile est illi Cice. loco pro
 Cluen. Quod si fieri posse existimasset, nihil fecisset liben-
 tius, q̄ omnem illam acerbicatem proscriptionis suæ quæ-
 stus in ueteres iudices, in hanc unam quæstionē obtulisset.

Pagina 110. uersu 20.

Ausim enim me dicere ad extrema usq; exempla urgen-
 tis sese contentionis processisse] Id est, maxima contenti-
 one, sibiq; maxime instanti literis studuisse. Exemplum est
 quod aliquãdo fuit. Tacitus: Omnia quæ nũc uetustissima
 creduntur, noua fuere: inuerascet hoc quoq; & quod ho-
 die exemplis tuemur, inter exempla erit. Plinius lib. xxviij.
 Sunt inter exempla qui asininũ lac bibendo liberati sunt po-
 dagra chiragraue, id est, sunt qui aliquãdo liberati sunt. In-
 de illud Cice. de Senect. Exemplo nullo aliquid facere, id
 est, aliquid nouum facere & inauditum.

Pagina 111. uersu 25.

Officij identidem appellari, apparitore etiam patre tuo.]
 Apparitores sunt ministri, qui ad omnes nutus præsto sunt
 regibus. Apparitores etiam magistratuũ sunt uiatores, qui
 homines in ius uocant. Græci κλητῆρας uocant. Hi etiã quo-
 niam homines in iudicio sistunt, statores dicti sunt. Cicero
 ad Caninium: Literas à te stator mihi tuus reddidit Tarsi.
 Idem alibi: Existimaui tamẽ esse faciendum, ut ad re stato-
 res meos & lictores cum literis mitterẽ. Apparitore igitur
 patre tuo, id est, me quasi in ius uocante. Appellamus enim
 nomia, id est, debitores per apparitores, qui in ius ire iubẽt.

Pagina

Pagina 112. uersu ultimo.

Anticipatione quadam sensus communis.] Id est, sensu ante annos iustos ueniente. Est autem anticipatio, quam Græci πρόληψις, quasi præsumptionem uocant, hoc est diei anteuertentem actionem aut functionem. Inde anticipationes dictæ à Cicerone in pri. de Natu. deorum. Informationes quædam rerum in animis hominum enatæ sine doctrina: Quæ est enim gens, inquit, aut quod genus hominum, quod nõ habeat anticipationem quandam Deorum, quam appellat Epicurus prolepsim, id est, anteceptam animo rei quandam informationem. Idem: Quod ita sit anticipatum mentibus nostris, ut homini quõ Deum cogitet, forma occurrat humana.

Pagina 113. uersu 22.

Quasi quidam buccarum folles.] Alludit ad illud Satyrici: Tunc immensa caui spirant mendacia folles. Buccis enim sic animam ducimus distendendo & cõtrahendo, ut aër admittitur follibus, & emittitur.

Pagina 114. uersu 15.

Deinde etiam ob id offensionem denunciãtem.] Id est, se offensum iri à me, iureq; paterni imperij usurum in me. Cæsar: Quõ neq; pollicitationibus, neq; denunciatione periculi permouere posset, oppugnare institit. Est enim denunciare minari. Plinius ad Priscum: Quanquam quid denunciationibus & quasi minis ago.

Pagina 115. uersu 7.

Non in Asse hæreditatis meæ, qui ex uncia paterna enatus est.] Significat se cum duodecimo cohærede patris hæredem fuisse.

Lucina huius partus non Iouis coniuge, sed filia.] Significat se non diuitiarũ potentiaq; cupiditate adductum, id opus de Asse commentatum esse & emisisse, sed literarũ amore, illustrandæq; ea parte linguæ Latinæ studio elaboraf

se. In eius operis compositione, inquit, non Iunonis numine, sed Palladis afflatus eram, et instinctus. Lucina Iuno est quæ parturientibus adest, quæ eadem est Luna, autore Macrobio libro ultimo Satur. Lucina, inquit, à parturientibus ideo inuocatur, quia proprium eius munus est distendere rimas corporis & meatibus uiam dare, quod in partu accelerando salutare est. id quod Plato in Theæteto tradidit; ἄρτεμις δὲ ἄλοχος οὕτως τὴν λοχείαν εἰλήχε. Diana, inquit, quæ puerpera non fuerit, puerperiorum numen sortita est. Quo in dialogo, Plato multus est in hac pariēdi significatione, translationeque ducta à partu foeminino ad partus uiriles, à partioneque corporea ad partionem mentis. Iuno autem ἡ πάσης ἀρχὴ καὶ δυναστεία προσατῆ, ut inquit Lucia. Meminit Ouidius in sexto Fastorum.

Versu 17.

Non illo quidē fori negociantiumque præside, sed strenue in schola ociantium.] Mercurius apud Græcos multa habet cognomina: inter alia est ἐμπολαῖος ἕρμης καὶ ἀγοραῖος, quasi negociator & circumforaneus, qui & κερδῶος dicitur, quasi lucrorum conciliator & compendarius, quaestoriusque & quaestuarius. Plaut. in Pœnu. Ecquid amare uideor? Mil. Damnum quod Mercurius minime amat. Verba sunt serui ad adolescētem amatorem. Apud eundem mercatores Mercurio gratias agunt quum bene rem gesserunt. Lucianus in Timone ὦ ζεῦ τεράσιε, καὶ ἕρμῃ κερδῶε, πόθεν χρυσίον ποσοῦτορ. Etiam Mercurius λόγιος studiorum & eloquentiæ præses, qui à uiris studiosis colebat. Idem in Pseudolo. κακὸν κακῶς σε ὁ λόγιος ἕρμης ἐπιτρέψειν ἀντις λόγοις. Hic filius est Maïæ, id est mentis & prudentiæ, ex qua sermonis elegantia oritur. Mæa autem est obstetrix Græce ab inquisitione & indagatōne dicta. Quod eò pertinet, quod supra de partu dictum est, & ex Platonis dialogo supradicto melius intelligitur, Apud Philostratū libro quinto, Mercurius scientiam, quam ipse σοφίαν uocat, sui cultoribus distribuit.

Strenue

Strenue autem & actuose ociari, est acri studio commentari; hoc est *δραστικῶς τε καὶ νεανικῶς χολάζειν*. Is igitur Mercurius amplificator est nominis & insignium animi, id est, ingenij & doctrinæ, quibus homines insignire solent gentem suam & familiam. Alludit enim ad insignia gentilitia.

Pagina 117. uersu 10.

Omnia penè reliqua quæ hoc nomine traxi, dissoluisssem planè & expunxissem.] Reliqua sunt quæ ex ratione redita restant; uel ex annua præstatione aut menstrua fœneratitia, aut alia. Cicerò ad Atti. Maxime autem me angit ratio reliquorū meorum. Ulpianus de Administ. Tutorum. Lucius Titius curator Caij Seij tempore curæ fundū Cornelianum locauit Sempronio, qui Sempronius reliqua traxit. Reliqua trahere pro reliquari dixit; ut paulo inferius Paulus respondit, non ex eo quod adultus eum qui prædia eius coluit, procuratorem habere uoluit, debitum quod ex conductione reliquatus est agnouisse eum uideri. De hoc uerbo Budæus in annotationibus scripsit. Quod uero sequitur; Paria cum rationibus tuis faciam, est in secundis annotationibus.

Is cum singulari ing.] Nec hoc loco Budæus, nec alibi Laurentio Vallensi assensus est, de particulis his, cum & tum; quas Laurentius lib. ij. sub diuersis modis iungi posse negauit, duob; Ciceronis loca contra fidem exemplarium emendanda cōfirmauit. Id; Budæus de hoc interrogatus aiebat, ideo se facere, primū quod in exordio orationis pro Deiotaro sensum longe aptiorem & elegantiorem esse existimabat, si (tum multa me perturbāt) legeretur, quàm si, tamen. Deinde alijs id autoritatibus plane confirmari nō dubitabat, qualis est illa ex oratione eiusdem Cice. pro domo sua ad Pontifi. Sed quū me uobis purgatum esse cuperem; tum etiam uestra in me attente audiendo benignitas prouexit orationem meam, & de Arusp. reponis; Sic em, inquit,

Versu 27.

sentio: ius legatorum cum hominum praesidio munitum sit: tum etiam diuino iure esse uallatum. Sunt etiam quaedam alia loca in eiusdem Budæi epistolis, ex quibus à Laurentio dissensisse in paucis intelligitur: cum aliàs hominis iudicium, diligentiam admirari solitus sit, ut quidem fuit eius seculum: nunc enim omnia penè omnibus nota paulo studio sioribus. Laurent. scripsit illam locutionem, Soluēdo sum, non posse ita efferri ut ei substantiuū addatur: quare adhuc ambigi datiuus sit an ablatiuus, quū Liui. scribat: Si Resp. soluendo æri alieno esset, & quæ restinguendo igni forent: & alij autores itidem usi sint, ut alibi adnotauimus: Quorum autoritatem Budæus sequutus simili locutione uti nō dubitauit. Laurentius enim, ut dicebat Budæus, religione nimia stylum eloquentiæ alligauit, ut libro tertio: Credo, inquit, fuisse tibi fidelis proprie dicitur, per accusatiuum uero non nisi alterum accusatiuum addas: ut spero me tibi esse bonum amicum, hæc Lauren. capite. xxij. Cicero tamen aliter pro Quintio: Ne ut par quidem sit postulat, inferiorem esse patitur, Cæsar: Tenuem sectamini prædam quibus licet esse fortunatissimos. Curtius: Ad nostra arma, ad uestras manus confugio: inuitis uobis saluum esse nolo. Ibidē Lauren. aut cap. proximo: Illud, inquit, Plinianum lib. septimo, non mihi placet: Salue primus omnium parens patriæ appellate. Id Budæus contendebat sic recte legi, more em̄ Græcorum enunciatum esse dicebat, ut apud Synesium ὁ μεγαλοπρεπέστατε μόνος, ἢ μετ' ὀλίγων σὺ μόνος δικαίως καλούμενε, ὁ magnificentissime solus, aut cum paucis solus ipse merito appellate. Xenophon: ἴδι μὲν ὄντων σὺ δὲ πρῶτος.

Versu 28.

Tum est etiam in illa acrimoniæ officina ita politus.]
 Acrimoniæ officinam Budæus dicebat uocare se aulicā disciplinam. Homines em̄ ibi educati, si ingenio præditi sint, acutiore in dies fiunt, ut qui per omnes numeros simulationis, dissimulationis, solertiæ & uigilantiæ instituuntur. Cicero pro

ro pro

ro pro Roscio Amer. Si domus hæc habenda est potius quæ officina nequitiae, & diuersorium flagitiorum omnium.

Omnes ut flexus & prehensiunculas hominum, supplan- Versu 29.
tandiq; artificia nouerit,] Numeros omnis eluctando-
rum nexuum. Translatio est à luctatoribus. Quum enim au-
la sit diuersorium impostorum, inuicemq; hominum insidi-
antium, utpote quum unius euersio, sit alterius uotum, alter al-
terum loco & gradu dimoueri atq; etiã deturbari semper ex-
optat: id quod fieri sine multiplici artificio nequit, & prout
alter alteri ansam sui deiciendi sternendiq; incautius præ-
buerit. Prehensiones sunt in lucta quas Græci λαβὰς uocant
& ἀνὸ λαβὰς. Flexus sunt quos Græci λυγισμούς uocant, hoc
est, καμπὰς, elusiones luctæ quæ flexu corporis fiunt quas
si eluctationes. Nexus sunt prehensiones ualidiores. Quin-
tilianus libro secundo: Sicut ille exercendi corpora peris-
tus, non si docendum Pancratiasten susceperit, pugno fe-
rire uel calce tantum, aut nexus modo atq; in his certos ali-
quos docebit, sed omnia quæ sunt eius certaminis.

Pagina 119. uersu 15.

Certum est mihi pignus quoddam tibi dare haud impar
ipsi fidei.] Id est documentum & argumentum idoneum,
quo tu credas, alijq; adduci ad credendum debeant. id est,
ἀξιόπιστον ἀσφάλισμα. Curtius: Nullum erga me beneuo-
lentiae pignus atq; indicium omisistis.

Pagina 125. uersu 18.

Nisi quum lautioribus mensis (quod non libens facio) nu-
merum parasitorum augeo.] Id est, quum ad opipara con-
uiuia principum hominum & primorum inuitus trahor, aut
non admodum libens. Parasitos hic ioculariter dixit, quan-
quam hoc uerbum apud uetustissimos honestum fuit. Pa- Parasiti
rasitiq; uocabantur comites, sodalesq; pontificum & magistra-
tum, ut docet Athenæus lib. sexto, Solon sic eos appellauit,
qui in Prytaneo publico uictu epulabantur, auctore Plutarcho.

Pagina 126. uersu 5.

Alternare

Non uices conuiuasq; alternes ciuili frugalitate.] Id est, non alternis conuiuieris, & domi solus prandeas: & uicifim amicos uoces, nō multos simul adhibeas. ὄγε μὴ ἐξαλλάττερ τὸν ἐσιωμλῶσε εἰωθασ, μὴτ' ἐναλλάξ ἐσιᾶν καὶ μὴ. Vel sic. ὁ μὴ δὲ δὲ ἀμοιβῆς τοὺς φίλους μὴ ἢ παρ' ἡμέρας ἐσιῶν. Plinius libro septimo: *Alī alīaq; foeminas tantum generant, aut mares plæruncq; alternant.* ἀμείβασιν, ἐναλλάττει.

Sodalitia Versu 7.

Quasi legibus sumptuarijs sodalitiarumq; solutus.] Sodalitia olim uetita fuerunt lege Licinia, ut Budæus dixit in alteris annotationibus.

Versu 8.

Sic sum.

Sic uero sum omnino.] Id est, hoc sum ingenio, his moribus sum præditus. Terent. in Andria: Sic Crito est hic. Et in Phor. Sic sum, si placet utere. Et Cicero de. Orat. usus est pro οὕτω πέφυκα, οὕτως ἔχω dicitur, & ita sum. Plaut. Ita ingenium meum est, inimicos osa sum semper. Terentius. in Adelphis: Ita uita est hominū quasi quum ludas tesseris, id est talis est.

Versu 9.

Cœna dubia

At tu conuiuia exerces iam dubia.] Dubiæ cœnæ dicuntur opiparæ. Hor. Vides ut pallidus annis Cœna defurgat dubia. Dubia autem dicebatur cœna, ut Plautus quodā loco, in qua tu dubites, quid potissimū sumas. Huiuscemodi fuerūt Adijciales & Saliaræ cœnæ dictæ, quæ & Pontificales dictæ sunt Macrobio teste. Iocat autem Budæus in ambigua significatione dubiæ cœnæ, atq; adijcialis. Corollarium est enim additamentū quod iuste mercedi pactæq; adijcitur. Et adijcialis cœna in qua multa extra ordinem ultraq; iusta fercula adijciuntur.

*Corollarium
Adijcialis*

Versu 22.

Quum interim ego fame abuti in bubula, ueruecina, uisulinaq; gaudeam.] Abuti fame pro consumere famem dixit, significans non suū sed aliorum sensum atq; opinionē. Qui em̄ delicatis cibis assueuerunt, rusticos esse epulatores existimant atque imperitos, qui se uulgaribus cibis satient, quū

Abuti

quum lautiorum copiam habere possint, idcirco eorum sensu aestimatum. Abuti cibi appetentia, est appetitum in cibis plebeis aut sordidis consumere, & ut Græci dicunt ἀμπροσκόλαος ἄβυτος. Abuti etiam pro consumere dici potest, ut Græci κατὰ ἄβυτον dicunt. Ponit & pro uti aliter quàm natura comparatum est, etiam si citra indecorum & culpam. Cicero de Nat. Deorum: Nos elephantorum acutissimis sensibus, nos canum sagacitate ad utilitatem nostram abutimur. Vitulina autem & ueruecina pro carne uituli & ueruecis ponuntur. Plaut. Venit ad Macellum, rogito pisces, indicant caros, agninam caram, caram bubulam, cetum, porcina, cara omnia.

Opsodædalorumque opificijs.] Quemadmodum lo-
godædali dicti sunt, qui sermonis concinnitate uermiculata utuntur, sic opsodædali appellati sunt, ferculorum distinctores, esculentorum descriptione ac uarietate comminiscenda nobiles: qualis fuit Apitius ille opsologus. id est, artis culinariae popinariae scriptor.

*Versu 30.
Opsodædali*

Pagina 127. uersu 1.

Religionis me implere uoluisti.] Religionis implere, est uel diuini numinis offensi metu, uel pietatis affectu perfundere. Liuius lib. v. ab Vrbe condita: Ipse legatorum nomen donumque, & deum cui mitteretur, donique causam uertus, multitudinem quoque quæ semper ferme regenti est similis, religionis iustæ impleuit, adductosque in publicum hospitium legatos Delphos profecutus est. Aliquando religionis implere idem est quod obstringere religione. Hoc est agentem uetare atque interpellare scrupulo iniecto metuque uiolatae pietatis: ut Cicero in secunda Philip. de obnunciatione loquens. Religionis implere est διασιδαιμονίας ἀνάπλεω ποιοῦν. Hic autem est pietatis affectu perimbueret τῆς εὐσεβείας πρόπλεω ἀπὸ γάτατος.

Religionis implere.

Vel obstupuit, occaluit ad istas uestras lautitias mensæ.] Id est, ἀναμαθῆτως ἔχει. Stupere dicuntur & torpere quæ sen-

Versu 13.

Stupidus
Occalescere.

lus expertia sunt. Quod ad mentem transfertur interdū. Unde stupidi dicuntur, qui intellectus hebetis sunt. Occalescere dicuntur partes, quæ obdurescunt, hoc est τὰ τετυλωμένα τε καὶ ἀπεσκιρωμένα, ut callosa genua, & pedū uestigia, quæ sensum ægre percipiunt.

Verſu 17
Catechumeni

Hic annuam catechesim tanquam in uestibulo philosophiæ facio.] Catechumeni dicuntur nondum initiati, sed qui adhuc imbuuntur elementis religionis, nondum ad sacra spectanda introducti, idcirco κατήχησης appellatur. Gregorius, ἕως ἑκἀτηχούμνων, ἐν προδρομοῖς ἑὶ τῆς εὐσεβείας ἔισω γενέσθαι σὲ δ'εἶ, πλὴν ἀυλῆν διαβλῶσαι, τὰ ἅγια καὶ ὁπῆένουσαι. Sic Catechumeni ante baptismum dicuntur. Quare catechesis dici debet, quod annū probationis uocāt, de deuotis loquentes. Sunt enim adhuc tanquam in uestibulo, nondū ad adytū admissi, quo profanis aditus non est.

Catechesis

Soluendo esse.

Et paulo post. Ut experiar & probem, ecquid tolerandæ esse possit abstinentiæ animus.] Huiusmodi sermo usitatus est apud priscos. Liuius: Satis fretus tolerando certamini legatum esse. Cice. In coniectura igitur quum est inficiando reus, accusatori hæc duo prima sunt. Liuius rursus: Talia orantes æqua orare, secirco relatueros ad Scipionem Tribuni responderunt, & P. Scipionem Proconsulem Deum benignitate & Remp. esse gratiæ referendæ. Celsus: Aliud est emplastrū eodem nomine, quod puri quoque mouendo est. Ex quibus exemplis apparet Laurentium libro primo non recte dixisse, quū soluendo non est dicimus; dubiū esse ablatius an datius casus sit, soluendo.

Valla carpi

Pagina 128. uersu 11.

Lances

Huc adde maiorum lancium accessiones.] Lances sunt uasa mensaria grandiora. Plinius libro. xxxiij. Lances è centenis libris argenti tunc super quingentas numero Romæ fuisse constat. Iuuenalis Sat. quinta: Aspice quàm longo distendat pectore lancem, Quæ fertur domio squilla, & quibus undique

bus undiꝑ septa Asparagis. Accessiones igitur sunt, uel appendices maiorum ferculorum. Catini interiecti quos uulgo intermissus uocāt. Lactes sunt quas lactētiās lingua uerba uocat, Alica saccharata est, quam frumentaceam dicimus. Intrita apud Celsum ijs datur, qui panem nō esitant: Cibus est tritus in mortario, fit ex amygdalis & ptisanæ cremore. Pulticulæ etiam & pulres, interdum liquidæ, interdum crassæ fiunt ex oryza & auena pulta, deliciae e nuce pinea.

*Accessiones**Intrita**pulres*

Argumentaꝑ omnia splendidiorum regiarumꝑ mensarum, longo ordine extructa. Id est materiam descriptionemꝑ, hoc est digestionem ferculorum & seriem. Quintilianus in quinto: Quo apparet omnem ad scribendum materiam destinatam argumentum appellari: nec mirum, quō inter artifices quoꝑ uulgatum sit. Vnde Vergil. Argumentum ingens, uulgoꝑ numerosius opus dicitur argumentosum. Cicero in Verrem: Ex ebore diligentissime perfecta argumenta in ualuis erant. Ea detrahenda curauit omnia.

*Versu 16.**Argumenta*

Argumenta pro descriptis rerum simulachris personisꝑ & sculpturæ serie posuit. Tranquillus: Inter Pyrricharū argumenta, taurus Pasypaēn in ligneo iuuenæ simulachro abditam inijt.

Opsodædalorum mancipes artem præcipue nunc uendunt. Id est, primarij popinatores opificij culinarij specimina ostentant.

*Versu 19.**Opsodædali*

Igne eodem aquaꝑ eadem uterer cum amoribus. Id est, quō contubernio uterer hominis qui summe diligebatur, ab dispensatorum prætorij decurione, qui tunc primas obtinebat in actu summo rerum.

Versu 21.

Accensus interioris aulæ, sanctiorisꝑ cubiculi arcanorū arbiter. Accensi ministri erant magistratuū. Liui. de Decemuiris: Decimo die ius singuli reddebant: eo die collegis nouem singuli accensi apparebant, penes præfectum iuris

Versu 23.

fasces. xij. erant. Cicero libro primo ad Quint. Fratrem: Accensus sit eo etiã numero, quo eum maiores nostri esse uoluerunt, qui hoc non in beneficij loco, sed in laboris ac muneris non temere nisi libertis suis deferebant. Hic quoniam plurimũ poterat in arcanis Cõsulis aut Proconsulis in prouincia efferendis, atq; in imperijs obeundis acerbè aut temperate: ideo hic à Budæo dicitur accensus interioris aulæ. Sanctius autem cubiculũ uocat ad quod paucis adire licet. Sunt enim duo uel cubacula uel conclauia in prætorio Principi destinata, cretaq; designata. Est cubiculum salutatorium, in quo Rex noctu cubitat, ad quod per multis est aditus, præsertim matutino. Est alterum penetralius quod uestuario attributum est, eaq; appellatione censetur: idq; ijs horis quũ princeps aut curando corpori secedit, aut secretũ sibi alias ob causas captat, ijs tantũ patet queis ad sacra operantanea, ut ita dicam, spectanda initiari maiore fato contingit: cæteris est adyti loco, quod adiri sine piaculo uix possit. Inde oracula petuntur, summa cum expectatione atq; religione, efferunturq; interdum flexiloqua, ut illa quondam Delphica. Quorum unus aut alter ad summum antistes esse solet: & si pluresculi sunt, subantistites, improbe sæpe & uaniloquenter cupiditati atq; ambitui eorum imponentes, qui fortunam sibi fingere in ea ambitionis officina constituerunt. Is autem quem Budæus significat Arcturus fuit ab Ambasiã Prætorij præfectus, ac summus dispensator Regiæ: Francisco Regi dilectissimus, cuius placita ferè pro potestate arbitratus est, ita ut in Aula mire popularis esset propter morum probitatem.

Versu 29.

Eo ipsum esse loco numeroq; apud principem, uel numeris potius omnibus ita exemptum.] Alludit ad significationem huius dictionis numerus: Cicero in Verr. Exponam quid hominis sit, ut istius nequitiam, qui eum secũ habuit, eo præsertim numero & loco, cognoscatis. Et in loco supradicto.

supradicto. Accessus sit eo etiam numero quo maiores esse uoluerunt, id est, ea existimatione & eo honore uel gradu potētiae. Inde loco nullo numerare. Idem in Finibus: Idē Socratē, qui uoluptatē nullo loco numerat, audio dicentē: ἐν μηδενὶ ὑπολόγω τίθειαι. ἐν οὐδενὶ λόγῳ τίθειαι. Exemptus uero numero est eximius egregiusq; ἐξάριστος, ἐπίλεκτος.

Pagina 129. uersu 4.

Nullum non genus scitamenti culinarij.] Scitamentum est quod Græci κόμψευμα καὶ δαίδαλμα uocant, uelut ad uerbum respondeat, σοφισμα. Id est, scitum & artificiosum commentum. Gelli. lib. xviij. ὁμοιοτέλευτα καὶ πάριστα καὶ ὁμοιοπῆματα, cæteraq; huiusmodi scitamenta. Pro hoc Lucianus κομψεύματα dixit. Macrobius libro. viij. Satur. Quod genus apud popinatores plarāq; scitamentorum cernimus proposita, ampliora specie quàm corpore. Analogiā habere potest ab æramento & ferramento & similibus.

Pagina 130. uersu 3.

Quod cibus ipsum parabilibus melius quàm structoris egentibus peragitur.] Parabile est quod Græci πόριμον & ἐνπόριμον dicunt, id est, obuium & facile comparabile. Cicero in Finibus: At sapientiā locupletat ipsa natura, cuius diuitias parabiles Epicurus esse docuit. Curt. in quinto: Tenaces quippe disciplinæ tuæ, solitosq; parco ac parabili uictu ad implenda naturæ desideria defungi, in peregrina & euictarum gentium mala impulerat. Seneca: Placet cibus parabilis facilisq;, non ante multos paratus dies.

Prætextum helluationis arripiamus.] Helluatio est uoracitas. Cicero pro domo sua: Sin est tum aliquid actum, cur ille gurges helluatus tecum simul sanguinem Reip. ad cœlum tum extruxit uillam in Tusculano, uisceribus ærarij? Et pro P. Sextio: Quid tu meo periculo gurges ac uorago patrimoniij helluabare? Est enim helluari per luxum consumere apud Ciceronem, hoc est, λαφύσσειν, καταπινεῖν.

Versu 5.

Liguriæ uero est λιχνεύειν, λιχμαῶν.

Versu 9. Cum crustulis tenellis & saccharatis aromatizæ innatantibus.] Aromatites est uinū cinnamomo & saccharo conditum. Crustula autem appellat laminas & inuolucra operis dulciarij & saccharati, omnēq; genus panificij delicatioris, uarie cōformati, quod uino saccharato intingitur: quod genus in epulis opiparis, cœnis que adijcialibus in ultimis mensis apponitur. In prandijs autem lautioribus albo aromatite utuntur, crustulisq; crassiusculi opificij, & si non minus delicatis.

Versu 10. Quarum deliciarum exemplum hic esse nullum hoc tempore fateor.] Id est, quas delicias hic hodie esse inauditas fateor, Iuena. Hi nulla exempla beati Pauperis esse putāt. Id est, nullum esse beatum, qui non idem diues sit.

Versu 13. Sanctificum illud crustulum artocreasq; uiuificum.] Crustulum appellat orbiculum panificij tenuioris, quo sacrificium sacrosanctū peragitur, quo sacro celebrando epulones nos seruatori fieri, charisteriaq; salutis anniuersaria epulari, id est, Soteria instaurare quotannis ritus est Christiani. Artocreas autem cibus est pane & carne constans.

Pagina 131, uersu 15.

E loco superiore de rebus diuinis declamitantis.] Id est, pro concione & è pulpito. Cicero de Oratore libro tertio: Nā siue de cœli natura loquit, siue de terræ, siue de diuina ui, siue de humana, siue ex inferiori loco, siue ex æquo, siue ex superiore. De inferiori loco est ad ludices, de superiore pro rostris, ex æquo est in senatu; sed de hoc alibi dictū est.

Versu 19. Veluti contrectationem quandam iucundissimam pignoris & syngraphæ.] Cōtrectare est inter manus aliquid habere & uersare. Pignus est, ut supradictum est, fiducia & confirmatio fidei datæ. Syngrapha est cautionis & satisfactionis memoria consignata. Significat Budæus lectionis sacre commentationem, certissimam fidem facere immortalitatis

litatis

litatis animi & beatitudinis æternæ.

Pagina 132. uersu 17.

Quod duo prima legis Euāgelicæ capita.] significat iustum amorē & dei & alterius nobis religione cōiuncti atq; necessarij. Legis unius capita multa sunt. Cicero ad Atticū libro tertio: Nam ea ueterem Trib. Plebis rogatio tria capita habuit, & deinde exequitur.

Qui cohortem Christi efficit.] Transletio est à cohorte prætoría: qui erat comitatus Imperatoris in prouincia. Ut docuit Budæus in primis annotationibus. Versu 27.

Bona nomenclaturæ Euāgelicæ.] Sunt ea quæ enumerantur Matth. cap. v. Versu 29.

Pag. 133. uer. 3.

Vetustatq; abstinentiæ exempla male ætatem ferunt.] Id est hætenus incorrupta manere non potuerunt, iam exoleuerunt & obsoleta sunt. Aetatem enim ferre dicuntur uina quæ inueterata non fugiunt. Inde iocus ille Ciceronis à Macrobio his uerbis relatus: M. Cicero quum apud Damasippum cœnaret, & ille mediocri uino posito diceret: Bibite falernum hoc, annorum quadraginta est: Bene, inquit, ætatem fert. Ex quibus Macrobij uerbis intelligimus ætatem bene ferre esse, non exolescere uerustate: Cicero uero ambiguitate uerbi elusit conuiuatorem: Bene, inquit, fert ætatē, id est, non uidetur esse uetus, quia mediocris erat bonitatis. Præstantia enim erat in uetustate falerni, et similium primæ autoritatis uinorum.

Parentesq; liberis ac nepotibus poculum erroris hallucinationis propinant.] Hæc uerba ducta sunt ab allegoria Esaiæ uatis cap. v. Consurge Hierusalem quæ bibisti de manu domini calicem iræ eius, usq; ad fundum calicem soporis bibisti, & paulo post: Ecce tuli de manu tua calicem soporis, fundum calicis indignationis meæ, & ponam eum in manu eorum qui te humiliauerunt. Versu 7.

Vt ea retinacula certæ & exploratæ fidei arripiamus.] Versu 13.

His uerbis lectionem Euangelicā significat, epistolū ap-
 apostolicarū quæ uelut corollaria sunt Euangelij. Hæc autē
 quum pie & religiose euoluunt, & mente attentissima uer-
 santur procul ambitione, rerumq; seculariū cupiditate im-
 modica, retinacula sunt fidei, subsidiaq; certissima aduersus
 animi perturbationes, erroneſq; affectus, longe lateq; per
 omnes numeros hallucinationis expatiantes, per omnes æ-
 stus curarum, cupiditatum, anxietatum mentem à contem-
 platione ueritatis summiq; boni abripiētes: quæ quū ipsa
 omni ope rationis destitutā se sentit, eam demum unam sa-
 cramq; ut dicitur, habet anchoram, studium scilicet litera-
 rum sacrarum, rerumq; diuinarum commētationem. Hoc
 enim animi partes uimq; rationis in domicilium suum reuo-
 cat, & apud se hominem esse cogit, siquidē recta, iusta, assi-
 duaq; intentione ipsa colatur atq; exerceatur.

Pagina 134. uersu 6.

Quem tamen ita demum iudicabo aculeum in auribus fa-
 uumq; ut ita dixerim, Suadæ illius flexanimæ relinquere in
 præcordijs.] Hæc uerba ad illud dictum Eupolidis de Pe-
 ricle alludunt: cuius meminī Plinius ad Tacitum scribens:
 Pericles Olympius fulgurabat, tonabat, Græciam denique
 perturbabat, Pitho quædam in labijs eius sedebat, usq; adeo
 dicendo permulcebat animos, solusq; oratorum aculeū re-
 linquebat in auribus audientium. *ωφδω̄ υε̄ εκ̄ᾱδιζερ̄ επῑ χεῑ
 λεισῑραν̄τοῡ μονος̄ τε̄ τ̄ω̄ ρ̄κτο̄ζωρ̄ το̄ κεν̄τσορ̄ ε̄γκᾱτε̄λεῑπε̄ το̄ις̄ ακρο̄
 ω̄μ̄λῑοις̄.* Budæus autē eo amplius fauum Suadæ dixit, pro-
 pter dulcedinem rerum diuinarum intelligentiæ, quæ men-
 tes hominum momēto temporis quasi ab seculo abstractas,
 quodā melle meditationis perfundit, ita ut lachrymas præ-
 uoluptate pia exprimat. Sic enim multis accidit post sacra
 huiuscemodi acroamata. Inde illud Prouerbiorū decimo-
 sexto: Fauus mellis cōposita uerba, *κκ̄ρίᾱ μέλῑτος̄ λόγοῑ καλοί̄.*

Versu. 12.

Ne tum quidem emarcuerint, quū folles reflaccuerūt.]

Marcesce

Marcescere, id est μαραινέει ignis dicitur, quum ueluti languens extinguitur. Aristotel. ὅτι τὸ πῦρ εἴμ μὴ ἔσ κινῆ, μαραινέει. Quia ignis per se marcescit, nisi quis eum moueat. Sic apud Homerum: καὶ φλόξ ἐμαραινέει. Id est, flamma confidit & uanescit. prima tantum manente, hoc est marcescit. Folles autem flaccescunt χαλῶνται quū distendi desierunt.

A capite periculum propulses.] A capite periculū propulsare est in discrimen capitis uenire interdum, interdum & proprie caput tueri ab iniuria. & quoniam caput cuiuscūq; rei est, id quod præcipue est animaduertendum & tuendum: ideo à capite periculū propulsare est ab anima noxā auertere. Cicero ad Atticum: Et hercule sunt res difficiles ad explicandum, & quod caput est, mihi quæuis satis causa cessandi. Id est, & quod maxime ad rem facit, quod præcipuum est. Idem de Diuinatione, de capite ac fortunis per timescere dixit, pro extremum periculum propulsare, in discrimen uitæ uel existimationis potius & bonorum uenire. ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἀπώσαται τὸν κίνδυνον, πρὶ κεφαλῆς ἀμάνειται. Græci dicunt.

Pagina 135. uersu 14.

Alteris natalibus orti.] Alteros natales appellat παλιγγενεσία, id est, secundum ortum, qui fit in sacrosancto lauacro, ubi natalibus (ut ipse paulopost dixit) mortales restituntur, hoc est, ingenuitati.

Iustisq; diuini cultus implere.] Id est, τὰ νομιζόμενα ἀπὸ πλεῖστον. Cicero quodā loco: Iustis etiam, inquit, exequiarum caruerūt. Liuius: Iustisq; funebria placandosq; manes, ut idem edoceret. Idem: Venientibus obuiam cunctus senatus egressus: iustis omnibus hospitalibus, publicisq; & priuatis fungit officijs. Iusta hospitalia dixit ζένια ἐνδεχόμενα, uel γιγνόμενα.

Nos uero plæruncq;.] Vero interdum fatentis est atque assentientis. Terent. Heu laudas, qui heros fallunt: Mi. in

loco ego uero. ἐστ' ὅπ' ἄλλοι ἔγωγε. Cicero in Finibus: Vtrum igitur percurri omnem disciplinam placet? Tu uero id arbitrato.

Versu 15. Nisi quippiam, quod proritet religionem.] Id est, quod extimulet & acuat. Plinius li. xxvi. Anagallis cærulea procidētia sedis retroagit, è diuerso rubeus proritat. Seneca de trāquillitate uita: Proritat illos alicuius rei species, cuius uanitate mens capta nō coarguit. Vtitur & Columella.

Versu 22. Per summa phellis lusitantibus.] Phellos est suber. Hic phellos appellat suberinas quadras in peridromis uerriculis traiectas: hoc est in funibus sagenas ambientibus. Suberina em̄ leuitate fit, ut summa uerriculi pars innatet. Vitru. lib. ix. In eo axi ænea catena est inuoluta, ex qua pendet ex una parte phellos siue tympanū quod ab aqua subleuatur, ex altera parte æquo pōdere phelli sacoma saburræ.

Pagina 137. uersu 3.

Libertati litare nunquam contingit.] Id est, qui libertatis numine propitio nunquam usi sunt, qui perpetuam seruitutem seruiūt. οἱ οὐδέ ποτε καλλιεῖσαντες τῷ τῆς ἐλευθερίας ἐφόρῳ θεῷ. οἱ μὴ φθάναντες τῷ δὴ καλλιεῖσαι τῷ ἐλευθερίῳ.

Ibidem Tanquam mei furtum fecerim.] Verbum est iuriconsultorum, Africanus: Ancilla fugitiua, quemadmodum sui furtū facere intelligit, ita partum contrectando furtū facit.

Versu 7. Optime de se mereri.] Vulgo dicunt de auaris & tenacibus. Hic nunquam secū benigne & liberaliter egit. οὗτος οὐδέ ποτε ἐν πόνθῳ ἔφ' αὐτοῦ.

Versu 10. Nec oculis nec auribus sorbere cogor tot indignitates.] Sorbere sic dicitur, ut haurire & deuorare, de quibus alibi dictum est. Cicero pro Murena: Multorum stultitiam perpeffus est, arrogātiā pertulit, difficultates exorbuit. Idem ad Quint. Fratrem lib. tertio: Sed me ab eo ita obseruari scio, ut ista odia non sorbeam solum, sed etiam concoquam.

Versu 16. In illo diuersorio inertis ocij.] Sic appellat Basilicā Palatinam

latinam, & inferius: In turba prodeambulantium, nec uania loquentiæ famigeratorum ausculto. Sumptum uerbum ex Terent. in Adelph. Sed postquam intus sum omnium rerū satior, prodeambulare hic libitū est. Sic dicitur, ut profubigo Virgil. et adobruo Columell. Repromitto Cice. & alia similia. In quibus mirum uideri potest adalligo quod apud Pliniū legitur. Famigeratores autem sunt, qui nouorum rumorum aucupatores, affingere auditis semper aliquid soliti sunt. Plautus in Trinū. Ego de uerbis eorū famigeratorū inscius profilui amicum castigatum innoxium. Quod si exquiratur, usq; ab stirpe autoritas: unde quicquid auditum dicant, nisi id appareat, famigerator næ sit cū damno & malo.

Pagina 138. uersu 3.

Virum in aula gratiam secundariam (nam primum tueri autoritatis locum nequirem.) Virum, inquit, optare me posse censes secundariam autoritatē in aula, ea lege ut hanc uitam in aulicam uitam mutarem? Secundariam autem dico: Nam primum locum aulicæ potentia & gratia apud Regem, si mihi ultro deferretur, tamen tueri non possem: quia poscit uirum solertem & potentia opibusq; subnixum.

Cuius quū pars sit hic secessus.] Pars pro auspiciatu & initio ponitur. Vergilius: Pars mihi pacis erit dextram tetigisse Tyranni. Celsus: Pars que sanitatis est uomitum esse suppressum.

Versu 11.

Pagina 139. uersu 15.

Molestiam & iactationem ab illa infirmitate oculari.] Id est post infirmitatem corporis quæ ab oculorum grauedine acciderat. Iactatio autem est uexatio. Liuius lib. primo de Bell. Puni. Nec uexationem uulneris in uia iactatis ultra patiens. Alibi: Ad reficiendum ex maritima iactatione militem. Sic iactari febrī Cice. pro uexari dixit. Græci κοπῆ dicunt.

Vobis curialibus.] Id est, consiliarijs in curiam summā

Versu 20.

P

ascriptis. Curiales sic dicuntur ut populares, ut tribules, ut municipes. Significat enim hæc dictio eiusdem curiæ homines, hoc est necessitudinem & consortium. Et præter hoc significat homines in curiam adoptatos. Festus: Curiales, inquit, dicuntur eiusdem curiæ, ut tribules, ut municipes. Cicero de Offi. Theophrastus scribit Cimonē Athenis etiam in suos curiales Latiadas hospitem fuisse. Curiales in codice Iustiniani ijdem sunt, qui Decuriones, & quicumque in curiam aliquam obnoxie astricti sunt & obstricti.

Versu 28.

Quæ spes si me non frustra habitura est.] Frustra habere est frustrari, ut frustra esse eum dicimus, quem expectatio fefellit. Salust. Quo mihi magis adnitendum est, uti neque vos decipiāmini, & illi frustra sint, ubi qui cōmentarios scripsit, male frustrati sint legit. Plau. in Pœnulo: Nunquā Hercule prius hic edes ne frustra sis, id est, ne falsus sis, sperando te apud nos cœnaturum.

Pagina 140. versu 3.

Spero etiam Philologiam meā eodem animo ad aliquid commigraturam spacij.] Id est, studia mea huc me importatura. Philologia est studium literarum, uel amor studij literarij. λόγοι enim Græce disciplinæ appellantur, hoc est, *μαθήματα* & λόγοι ἐλευθέριοι liberales artes dicuntur, & οἱ περὶ λόγους literarū studiosi. Budæus Philologiam suam quasi amicam uxorisque pellicem uocare solet, quæ ei ut uxor foecunda est. Sic Cicero ad Atticum: Verum ut scribis, nō defleamus, ne & opera & oleū philologiæ nostræ perierit: sed conferamus tranquillo animo, id est, ne si animo concidere nos sinamus, frustra uideamur literis operam dedisse, nec inde fortitudinem animi comparasse.

Versu 5.

Et cum mundo suo nō muliebri.] Mundus muliebris dicitur ornatus mulierum. Liuius libro iij. de bello Maced. Munditiæ ornatus & cultus, hæc foeminarū insignia sunt, his gaudent & gloriantur: hunc mundū muliebrem appellauerunt

lauerūt maiores nostri. Sic Græci κόσμος γωναικῆος dicūt,
 Pagina 141. uersu 27.

Deniq; operā à me condictam in alia re, non nescius es,]
 Condicere est denunciare, ut alibi dictum est, & constituere.
 Quare hoc loco significat, quū aliquid scribendum suscep-
 ssem, in eoq; nauaturū me operā prædixissem. Inde illud
 Plinij in præfatione: Quū hanc operam condicerem, non
 eras in hoc albo. id est, quum hanc causam agendam rece-
 pi, quum hoc opus suscepi, non prouidebam te futurū eius
 iudicem. Non enim erat in albo nomen tuum cum aliorum
 qui sortitione exierunt ex Decurijs.

Pagina 142. uersu 20.

Dabo me tibi certe in eam disciplinam.] Dare sese ali-
 cui est ἐαυτὸν ἐνδιδόναι καὶ ἐπιτρέπειν. ut Terentius in Eunu.
 Mihi sese dare, sermonem quærere, hoc est operam dabit
 Mihi, arbitrato meo. Cicero de Ora. aliter dixisse uidetur li-
 bro secūdo: Id quoq; toto capite annuit, ut se Crasso daret.
 id est gratificari homini cupiens: χαρίζεσθαι βελλόμενος. Simi-
 le illud Terent, in Adelph. Da te hodie mihi, exporge fron-
 tem. id est, hoc causa mea facias. Sic in hoc loco Budæus:
 Dabo me tibi, inquit, id est, deinceps in autoritate tua ero.
 Tu, inquit, mire iam aulicas salutationes factitare didicisti:
 quod ut facerem, hæcenus non potui adduci, nec unquam
 credidi te tam perite facere ac scite posse. Dabo igitur me ti-
 bi in eam disciplinam, id est, quod ad eam disciplinam perti-
 net. Dare se in fugam, Cicero in Verr. pro aufugere dixit.

Enimuero gratulor tibi recentem uillæ amplæ accessio- uersu 26.
 nem.] Dicebat Budæus aulicum quendam secundariæ au-
 toritatis qui cognomentum à uilla habebat, argumentū de-
 disse huic ioco epistolari. Quum eīm in urbem ille aulicus
 uenisset, is amicus Budæi, qui quū in hac epistola iocatur,
 ad eum salutandum nō semel ierat, adeò iam ut satis famili-
 aris illi factus esset, quod quū literis eius rescisset Budæus,

qui illi pridem aulico notus, & in comitatu legationis usu et conuictu familiari coniunctus fuerat, ad eum hanc epistolam scripsit, quasi anxio animo esse ob id ipse coepisset, quod totam illam uillam amicus iam possideret, ut suam in qua Budæus partem nonnullam habere se confideret. Hoc est, quasi totum iam illum aulicum ita suum fecisset salutando et uisendo, ut Budæum iam ille fastidio habiturus esset. Alludens scilicet ad illud Iuuen. Saty. iij. Qui gentis uitio nunquam partitur amicum, Solus habet.

Versu 27.

Cuius nomine atq; omine festiuo.] Hoc dicit propterea quod à nilla regia appellationem sibi adoptauerat.

Pagina 143. uersu 6.

Quam causam quã ad te detulerim ut consultum.] Client ad patronum causam deferre dicitur, quum eum consulit, & ei controuersiaẽ ordinem argumentumq; exponit. Cicero in Verrem: Itaq; ad me præter cæteros hanc querimoniam Sicilia detulit lachrymis. Idem: Reliqua est causa Iudices, nõ iam recepta, sed innata: non delata ad me, sed in animo sensuq; meo affixa atq; insita.

Versu 9.

Cui hoc anno incubere nec corpore nec animo potui.] Hoc dicit, quia possessio non tantum corpore sed animo etiam retinetur. Quod corpore & animo possessioni incumbere iurisperiti dicunt, & hoc uerbo Diocletia. Cæsar usus est in Lege, consentaneum, sub titulo, quo modo & quando iudex sententiam proferre debet. Significat autem Budæus se in animum inducere non potuisse, ut uillam illam possideret, id est amicitiam eius cultu atq; obseruantia retineret. Dicit autem hoc anno. Quia possessio anni spatio amittitur ab eo qui possidere animo saltem desijt: si quidem alius possessionem occupauerit, ita ut post annum agere deiectus interdicto retinendæ possessionis non possit.

Versu ult.

Probitatem tuam amicitiam q; adhibeas altrinsecus affesuras cupiditati.] Id est, ἀδελφῶν γενεσολῶας; Causa, inquit, est

est huiusmodi, ut efferi foras non debeat. Quare tecum ita experiri institui, ut te tibi iudicem laturus sim. Hoc tantum bona tua uenia postulauerim, ut si cupiditatis iudicium in hac causa secuturus disceptatrice inque eam facturus sis huius meae querimoniae, ut quemadmodum Iudices singuli pro tribunali sedentes, assessores sibi sumere solent; ita tu altrinsecus sedere iubeas aequitatem tuam & nostram amicitiam, quarum de sententia cupiditas controuersiam finiat & iudicet. Est autem altrinsecus assessores adhibere, *παρ' ἐκάτερον καθ' ἕνα ἀντισημαμένως*. Plautus: Assiste altrinsecus atque onera maledictis. Idem in Mil. Quid malum adstas? quin detines altrinsecus? id est, quum ego hinc detineam, cur non ipse è regione etiam detines?

Pagina 144. uersu 2.

Zygotatica fide.] Zygotatica fides est plena & examinata aequitas. Zygotatica enim libra est publice temperata & constituta, quod uerbum Budæus in annotationibus interpretatus est.

In hac enim demum causa statuetur utrum.] Statuere est iudicare. Cicero: Statui nostrae consuetudinis esse, meaque in te beneuolentiae, non facere tanto in mœrore tuo tandiu, *ἐγὼ καὶ*. Idem in Verrem: In hoc homine statuet, possit ne senatoribus iudicantibus, homo nocentissimus pecuniosissimusque damnari, id est, hoc iudicium, quod de Verre feret, decretorium erit eius rei, & post hoc iudicium omnibus innotescet, utrum reus pecuniosus legibus subijci possit, & animaduersiones legum pati. Statuet ergo, id est, ab omnibus fiet iudicium, & prodetur exemplum in posterum hoc facto & iudicio quasi rei decretorio.

Versu 19.

Negociorum meorum gestorem.] Negociorum gestor similis est procuratori, nisi quod mandatam a domino procuracionem non habet, sed amicitia fretus absentis rem administrat, bonamque fidem agnoscere debet. Vlpia. de Neg.

Versu 22.

gestis, Ait Prætor, si quis absentis negocia gesserit, iudiciū eo nomine dabo. Res autem gerere aliud est quàm negocia gerere. Plinius libro secundo: In Arabico sinu res gerente Cæsare Augusti filio, signa nauium ex Hispaniēsis naufragiis feruntur agnita, hoc est belligerante.

Versu 23.

Sed iam plus aquæ fluxisse mihi sentio.] Translatio est à clepsydris forensibus. Ad aquæ enim modum oratores dicebant, ut in Annotatiōibus docuit Budæus, de clepsydris loquens. Aquam alicui fundere, est locum dare dicendi, & causam suam agendi. Aesch. ἐγχεῖται ὕδωρ τῷ κατηγορῶ. Id est, aqua infunditur accusatori. Vnde aquā perdere Quintilianus libro undecimo. Huic contrarium est uitiū nimiae tarditatis, nam & difficultatem inueniendi fatetur, & segnitia soluit animos, & temporibus præfinitis aquā perdit. Id est, tempus datum frustra conterit, quū ad clepsydram dicitur. Sensus est igitur, Verum sentio minorem esse causam, quàm ut tam longa egeat oratione.

Versu 28.

In rebus lætis obnunciatores.] Obnunciare est re aliqua infausta & tristi nūciata id quod agitur obturbare, et interpellare. Obnūciareq; proprie dicebātur Augures, quando se mali aliquid ominis tristisq; augurij collegisse renunciabāt. Et sicut erat ius interdiciendi Tribunis quo minus quippiam fieret atq; sciscerēt à populo: Sic Auguribus obnunciandi. Quod etiā nunciare dicebāt. Cice. de Reditu suo: Legem, inquit, tulit, ne auspicijs obtemperare, ne obnunciare cōcilio aut comitijs, ne intercedere legi liceret. Idem in Philip. secund. Nos enim nunciationem solū habemus: Consules & reliqui magistratus etiam inspectionem. Idem ibidē: Obstrinxisti Po. Romanū religionem: Augur Auguri, Consul Cōsuli nunciauisti, id est, obnunciauisti comitia habenti. Quum autem obnunciabant, uitiū obuenisse dicebant, ut apud eundem: Ecce Dolobellæ comitiorū dies, sortitio prærogatiuæ, quiescit, renuncia, tacet, id est, post renuncia

renunciationē prærogatiuæ centuriæ, cui sortito obtigerat, ut prima iret in suffragia, Antonius Augur tacuit. Et paulo post: Cōfecto negotio bonus Augur (Lælium dices) alio die inquit: O impudentiam singularem, quid uideras? quid senseras? quid audiueras? neq; enim te de cœlo seruare dixisti. Id igitur obuenit uitium, quod tu Cal. Ianu. futurū esse præuideras? Inde diras obnunciare. Idem libro primo de Diuinatione: M. Crasso quid acciderit, uidemus dirarū obnunciatione neglecta. Idem: Veram enim fuisse obnunciationem exitus approbauit. Inde factum ut Terentius in Adelphis dixerit: Primus rescisco omnia: primus porrò obunncio. Sicq; nunc accipitur à Budæo. Vulgo enim dicunt obnunciatores esse, qui tristia noua nunciare solitus est.

[Nec ratum auspiciū omīne incommodo dirimas.]
Ab eadem translatione manat cum præcedenti uerbo. Dirimere enim est. *διείργειν, διαλύειν, καὶ διακόπτειν.* Hoc est interpellare. *διεργυκειν, διίστασθαι.* id quod fit, & uetare ne fiat, & in aliud tempus reijcere. Interdum est dissoluere, ut dirimere societatem. Cice. de Offic. Hi dirimunt humani generis societatem, hoc est dissoluunt, dissociant. Dirimere controversiam est diiudicare. Ouid: Res est arbitrio non dirimenda meo. Auspicia dirimi dicebant, quā irrita fiebant, hoc est, dissolui, discuti, disturbari. Plinius lib. viij. Nam soricū occētū dirimi auspiciā, annales refertos habemus. Plinius Junior: Actionē meam ut prælia solet, nox diremit. id est, interrupit, & in alium diem reiecit eius exitum. Cicero de Diuinatione: Quid em̄ habet Aruspex, cur pulmo incisus etiā in bonis extis dirimat tempus & proferat diem? Id est, in aliū diem, id quod agēdum instabat, reijciat. Hoc uerbū non multum differt ab eo uerbo forensi, quod diem diffundere, & ut aliqui uolunt, diffindere dicebant. De quo in annotationibus Budæi. Hæc & huiuscemodi multa ab antiquitate repetita, in usum huius tēporis relata, atq; interpolata.

Versu 29.

linguam Latinam tum locupletiorē, tum lautiorern facient: si post hac scribētes eò incumbere institerint. Ciceronis exemplo Plinijq; Iunioris. Cuiusmodi Mangoniū nouis rebus uetera nomina pro nouitijs dabit, ita ut cum Ciceronis æqualibus aut discipulis interim loqui nostri seculi homines posteriq; uideant, si quidem id summa animaduersione iudicioq; exacto fiat.

Pagina 145. uersu 23.

Grauateq; apud te eam ob rem constituente.] Constituere est promittere & diem præfinire: unde cōstitutum & constituta pecunia, ut alibi dictum est. Salustius: Deinde compositis inter se rebus in diem tertium constituunt. Iuuenalis in sexta Satyr. Nam si constituit solitoq; decentius optat Ornari & properat, iamq; expectatur in hortis. Inde illud Ciceronis ad Marium: Quare si quod constitutum cum podagra habes, fac in aliā diem differas. id est, si is dies est, quasi status, quo podagra uexare te solita est, fac ut in alium diē podagræ impetus reieciat. Constituere est τάξασθαι τῶν ἡμερῶν, & constitutum est σύνδημα, συγκρότημα, ἐπάγγελμα. Dies status & dies cōstitutus est σωτηριαὶ ἡμέρῃ uel ἀποτεταγμένη ἡμέρῃ & ἡ σωδοξασα, non idem tamen significatū est, sed omnia id uocabulum complectitur.

Versu 24.

A ciuilibus, ut ita dicam, epulis, ad ferinam & cupedias me traduceres.] Ciuiles epulas dixit, non luxuriosas, non lautiores maioresq; ciuili fastigio. Sic Iuuenalis. Satyr. quinta: Poscimus ut cœnes ciuiliter. id est, ut tibi sit panis idem qui alijs conuiuis, iisdemq; ferculis utaris, non ut tyrannico more, aut regio cœnes.

Pagina 146. uersu 10.

Ne solœcismum in extruptione luxuq; admitteremus.] Ne perperā & inscite ex eo pisce fercula extrueremus. Extruuntur fercula, construitur oratio. Solœcismus est uitiosa orationis partium constructio. Sic uitiosa extruptione mens facta est

sa est solœcismus. Cicero in Caro. At Cares epulis extructis mensis & frequentibus poculis. Et in Tuscul. Mensa epulis cōquisitissimis extructa. Et alioquin quicquid fit perperam, nec recte & ordine peragitur, solœcismus etiam dicitur. Lucianus, πολλοὶ ἔτι τῶν ὀρχηστῶν καὶ σολοικίας δὲ καὶ ἐν τῇ ὀρχήσει ὑπ' ἀμαθίας, ἐπιδείκνυται. Multa enim saltatores præ imperitiâ solœcismos luculentos inter saltandū præferunt, quum scilicet aut inconcinne & extra numeros rhythmos que mouentur, aut serius tardius ue mouentur: & alibi itidem.

Quod utinam mihi potius epistolam unam scripsisses.] *Versu penult.*
 Id est, utinam uero uel utinam igitur. Sic Cicero libro tertio de Finibus: Quod quū accidisset, ut alter alterū nec inopinatò uideremus, surrexit statim, deinde prima illa quæ in congressu solemus, quid tu inquit &c. id est, quum uero accidisset. Et de Oratore, lib. ij. Quid ubi sensi me in possessione iudicij ac defensionis meæ constitisse, tunc admiscere generi huic orationis uehementi atq; atroci, genus illud alterum lenitatis & māsuetudinis cœpi. hoc est, uerum ubi sensi, καὶ μὲρ δὴ. Et libro quarto de Finibus: Quod etsi ingenijs magnis præditi quidam dicendi copiam sine ratione consequunt, ars tamen dux est certior quàm natura. pro, nam etsi, uerum etsi.

Pagina 147. uersu 12.

Doctorum hominū iu urbe nostra ueluti Xenagogo.] Xenagogi sunt, qui peregrinos circuducunt ad loca urbium uisenda, quales sunt Venetijs. Cicero in Verr. actio. quinta: itaq; Iudices ij qui hospites ad ea quæ uisenda sunt ducere solent, & unumquicq; ostendere, quos illi Xenagogos uocant, cōuersam iam habent demonstrationē suam.

Alteras domi meæ urbanæ reditū meum manenteis uel aduentum potius.] *Versu 15.*
 Aduentū dicit, quia non in urbem redire statuerat, sed ad aliquot dies se cōferre, ut inde in Maro

lianum rediret. Domi autem meæ urbanæ dixit, quia domi meæ recte & usitate dicitur, & addidit urbanæ, ne de domo Marliana loqui existimaretur. Laurentius in eiusmodi loquendi præscriptionibus multum seuerus fuit, ipsocq; Cicerone seuerior, qui ad Marcel. scribēs ita inquit: Nonne maioris sine periculo domi esse tuæ, quam cum periculo alienæ? Et in Verrē: Multi domi Gnei Calidij cum imperio & potestate fuerunt. Et rursus: Aderat Dexio hospes tuus cuius tu domi fueras, quem hospitem appellaueras.

Pagina 148. uersu 20.

Memnisse iubeo alienum te factum communi periculo promississe.] Qui alienum factum promittit, non obligatur, nisi curaturū se promiserit, ut ab alio id fiat. Hic autem significat Budæus non suo magis periculo id à Viue, de se industriaq; sua promissum, quam Viuis ipsius periculo, q; scilicet, ob id male audiet quod temere promisit antequam rem compertam haberet & exploratam, fidemq; à Budæo accepisset.

Versu 19.

Vnde tibi mecum actionem æquus mihi iudex dare posset.] Aequum sibi iudicem appellat, quem uulgus non suspectum uocat, ut est in annotationibus. Dare autē actionem dicitur iudex, quum agentem non summouet. Verbum notius quàm ut exempla afferre sit necesse. Dicitur & dare iudicium. Vlpianus: Prætor ait, qui deiecerint uel effuderint in eum locum quo uulgo iter fieret, quantum ex ea re damnum datum erit, in eum qui habitauerit, in duplum iudicium dabo.

Pagina 149. uersu 10.

Sestertium pondo minarum & talentorum summis.] Alludit ad innumeras penè summas pondo, minarum & talentū, quæ in libris de Asse leguntur. Quo nomine libros de Asse, quasi prædes locupletes ipse uocat.

Versu 14.

Illā fortasse regesta & uelut in numerato erāt penes me.]
Regesta

Regesta sunt ἀποσεσημωμένα, in cōmentarios iam relata. In numerato esse dicuntur, quæ quàm primum promi possunt, ut pecunia numerata & reposita. Vnde ingeniū in numerato habere metaphorice dictum est. Quintilianus lib. sexto: De actore, inquit, facile dicente ex tempore dictum est, ingenium eum in numerato habere. Sensus est: si tunc illisq; libris scribendis copiosus uisus sum, non perinde suspeditabunt copix iam exhaustæ, si aliud scribere adoriar. Nouerat Budæus quosdã de se huiuscemodi iactatos esse sermones, quasi multis annis collecta, in commētariosq; relata, una cōpositione edidisset, ueluti aquas ex compluio collectas in piscinam repente effudisset, sicq; arida domi omnia remansissent, lacuna rerum memorabilium commētarioq; dignarum, iterū diuturna & multa lectiōne replenda esset: ut ijs solet accidere, qui nec ingenio nec doctrina ita fecunda præditi sunt, ut parere alia atq; alia possint indices raroq; effœtas ingenij uires sentire. Hanc autem translationem longius profecutus est in sequentibus.

Inulsis ad uulgus & frigētibus, neq; gustu lectorē quem libet inuitantibus,] Ad uulgus, ἐς τὸν δῆμον. Liui. lib. pri. Ne ipse tam tristis ingratiq; ad uulgus iudicij, aut secūdum iudiciū supplicij autor esset. Sic Cicero de Antigenidæ discipulo frigenti ad populum dixit: & ad recuperatores, ut alibi dictum est. Quemlibet autem lectorem, intelligit uulgarem & triuialis doctrinæ τὸν ἐμάου, τὸν τυχόντα. Hoc autem dicit propter digressiones Assis, quæ à paucis planè intelliguntur.

Quasi in condicō conuiuio semesa obsonia reponeret, sæpiusq; repetita,] Cōdicere est conuiuaturī, ut alibi dictū est. Reponere est iterū apponere, ut: Scriptor honoratum si forte reponis Ach Illem. Inde cibi repositi, Quintilianus libro ij. Necessè est ijs quū eadem pluribus iudicijs dicunt, fastidium ut moueant, ut repositi & frigidi cibi. Cice. aliter

ad Lentulum scribens: Cur autem Vatinius laudari, peto ad te ut id à me neue in hoc reo, neue in alijs quæras, ne tibi ego idem reponam quum ueneris: tametsi possim uel absenti. id est, ne te uicissim rogem, ne tibi idem obijciam. Repetita autem obsonia sæpius in mēsam relata sic dixit, ut repetitus reus dicitur, qui sæpius eodem crimine delatus est, quod si libelli scriptionem legitime ordinati non fuerint, rei crimē aboletur, & ex integro repetendi reum potestas fiet. Quintilianus in septimo: Incesti damnata præcipitata de saxo, uixit, repetitur. Vnde repetentes morbi Celsus post curam renouati: ut febris desinens & repetens. Sic Plinius libro. xxxiij. Quicquid nō transineat, repetitur in pila: id est, iterum tunditur.

Pagina 150. uersu 10.

Per speciē spicilegij manipulos subducere.] Id est, prætextu pusillæ interpretatiōis ab eo prætermittæ, qui primus commentarios scripsit, integrum locum uel inuentum memorabile compilare uel suppilare. Subducere em̄ est clam auferre. Spicilegium ad uerbum est σαχυολογία, & σαχυολογία spicilegium facere. id quod facere pauperibus in aliena segete licet, post manipulos colligatos, & in decadas compositos. Dicitur etiā φαλαμῶν. Ex quo dictum Antigoni emanauit, ἀλέξανδρος μὲν ἐδέριζε πλὴν ἀσίαν ἐγὼ δὲ καλαμῶμαι. Alexander in Asia messem faciebat, in qua ego spicilegiū,

Versu 13.

Periclitari ingenium uelim & industriam.] Periclitari ingenium est experiri & probare. Cæs. Cur denique fortunā periclitarerur? Idem: Ut quicquid in quo esset animi periclitaretur. Cicero de Diuinatione: In periclitandis experientis discipulis pueris qui ubique orti essent.

Versu 14.

Ego qui ex conditis & repositis edere liberaliter & copiose iustitui.] Reposita dicuntur interdum ἀρπεγεμνία, τετραμεινυμνία, condita scilicet in longum usum. Celsus lib. sexto: Hæc contrita passo excipiuntur, donec mellis crassitudinem

tudinem habeant, atq; ita reponuntur. Sensus est: haecenus ut dixi, ea scribere institui, quæ ex antiquis autoribus collegeram & mihi reposueram. Amplum enim id mihi esse ducebam, si ex eis commentarios quoquo modo conscribere possem, nō prorsus infeliciter: id quod in annotationibus, & in libris quinque de Alse feci: nisi quod digressiones compositione mea constant. Nunc si ueluti ingenio alio natus, id genus scriptionis iam fastidire cœperim quasi argumentum ieiunum ad gloriam ingenij aut doctrinæ comparandam, de meo hauriendū erit, id est, aliquid scribendū, quod ipse peperisse uidear, quodq; à me ortū uideatur: cuius mea sit inuentio meumq; argumentum. Budæus autem obsoletum argumētum appellat annotationes, hoc est, quod fordere uidetur ut triuiale, & à quolibet tractatum. De quo uocabulo satis in comment. de Contempt, dictum est.

Aquas pluias & collectitias iam fastidire cœpero.]

Versu 18.

Hoc est, dicta antiquorum, & autoritates in commentarios regestas edere, iam flocci facere cœpero. Alludit ad illud Quintiliani lib. x. Nec uero quod in quoq; Oratore optimum fuit, studio consecutus est tantū, sed uel pluias ac potius omnes ex sese ipso uirtutes extulit immortalis ingenij beatissima ubertas. Non em̄ pluias, ut ait Pindarus, aquas colligit, sed uiuo gurgite exundat. Huiuscemodi autē locutio interrogantis seipsum, & cōcepta per subiunctiuum, honesta est, & Ciceroniana: Et uim habet nō mediocrem, ut in Philip. In quo maximum nobis onus imposuit, assensero? ambitionem induxero in curiam? hoc est, assentire ne debeo? At si id fecero, ambitionem in curiam induxero. & paulo post negaui? Suffragio meo tanquam comitijs homini honorē amicissimo negaui. Idem in Verr. Iam orbem terrarū qui nostris hominibus semper patuit, ciuibus Ro. ista defensione præcluseris.

Excudere ima & adniti institero.] Hoc est, ita ne me

Versu 20.

cōparare debeo, si sponte naturæ & ingenij stylus nō fluat copia rerum uber, ut ingenti scribendi contentione excutiā ima præcordiorum. Alludit enim ad illud: Nec pluteum cædit, nec demorsos sapit ungues. Est autem metaphora à uase uini non pleno, quū enim nō sponte fluit per epistomiū, solent qui hauriunt genu pulsare uel cōmouere; ex quo fit interdum, ut fœculentum exeat.

versu 22. Conturbauero fortasse cōceptabula rerū, & de fece haufero.] Significat, si supra uires ingenij commentari cœperit, uerendum esse ne inde eliceat, quod in uitium uertatur à lectoribus. Neq; em̄ inquit, in solitudine Aristarchos habebō, quorum iudicium exquiram.

versu 30. Quod nisi appetentis iam senectutis sensus ad parsimoniam me uergere compulerit. Hoc dicit alludēs ad uitium senectutis quæ auaritiam intendit. Appetere autem est, aduentare, instare. Liuius: Iam nox appetebat, cum prælio excedunt Thraces.

Pagina 151. uersu 7.

In hoc genere tantū quanta est tractabilitas sensuum.] Id est, in hac uitæ parte quæ scribendo consumitur, tantum modum adhibeo naturæ obsequendo, quanta est copia sensuum: id est, conceptum animi (quæ sensa etiam dicuntur) qui sensus sese proferūt, hoc est, ex mente & intellectu enascuntur. Sed quidam adeò intractabiles concipiuntur, eos ut stylo prosequi nequeamus. Neq; enim exterior sermo effingere semper interiorē potest, nisi in homine eloquentia magnopere prædito.

versu 8. Qui mihi inusitata specie sæpenumero quū se sistant, aliunde hausto apparatu &c.] Significat nouas sæpe sibi animi conceptiones obijci: ex quo fit, ut sententijs uti cogatur à communi more scribentium diuersis. Intellectus enim humanus non fit sine simulacris ac uisis animo obuersantibus, quæ unicuiq; alia atq; alia obuersantur. Ad ea autē, inquit,
sensa

senſa Latine exprimēda, aut quoquomodo indicanda, hoc eſt enuncianda proloquendāque, non facile interdum uerba inuenio, ita fit ut ſæpe commentationes abrumpaniam inchoatas.

Contrahat mox ſinum.] Translatio eſt ab homine liberali, qui munificētiam ſuam quā primū uult excipi promptitudine accipientis. Liuius: Tum ſinu ex toga factō, hic, inquit, bellum uobis et pacem portamus. Et paulo poſt: Cū ſinu, inquit, effuſo bellū ſe dare dixiſſet, hoc eſt, excuſſa toga, quam in ſinum collegerat. Sinus autem pro copia ponitur, quomodo id accipitur Senecæ: Non recipit fordidum uirtus amatorem, ſoluto ad eam ſinu ueniendum eſt, id eſt, plena liberalitate & copia effuſa. Senſus eſt igitur: Quū ſenſus intractabilioreſ aut numeroſioreſ ſubeunt animum, q̄ ut ſtatim aſſequi ſtylo poſſimus, flacceſcit animi contentio, & impetus commentationis, quaſi uentus ingenij uela inuentionisq; cōtrahit, noſq; in medio curſu aut inchoato tantum deſerit. Id uitiū Budæus excuſat, ut indulgētius cum eo agat amicus, quaſi exactor operum & functionum.

Verſu 13.

Aqua enim identidem hæret, ut dicitur.] Translatio eſt ab aqua riuali, quæ interdum non fluit, ob aliquem obicem qui in emiſſariū incurrit. Cicero ad Q. fratrem: Quod de agro Campano quod fuerat dictum, actū iri, non eſt actū. In hac cauſa mihi aqua hæret, id eſt, id negociū, et ea cauſa male mihi procedit. Sic hæreſ res dicitur, quæ impedita eſt. Plautus: Perij nunc, homo in medio luto eſt, hæret hæc res, noſmen nescit. Budæus aiebat ſe hanc epiſtolā ſcripiſſe ſub id tempus quum librum de Contemptu rerum fortuitarū ſcribere adorſus eſt.

Verſu 17.

Ne Philologiam tuam funeſtarim indiſto nuper funere.] Funeſtare eſt indiſto funere familiam funeſtam redere. Qui autem funeſtā familiam habebāt, ſacris & ijs quæ erga deos agebantur, abſtinere moris erat & inſtituti. Lis

Verſu 26.

uius libro secundo: Id omnibus modis impedire conati, posteaquam alia frustra tentata erant, postem iam tenenti Consuli foedum inter precationem deum nuncium incutiunt, mortuum filium eius esse, funestaque familia templum dedicare non posse. Historia etiam refertur à Valerio libro quinto. Indicere autem funus dicebant pro denunciare. ἐπαγγέλλειν καὶ πρὸς ἀγγέλλειν. Inde illud dictum Ciceronis in oratione pro Domo sua: Video enim quosdam clarissimos viros principes ciuitatis, aliquot locis iudicasse, te cum plebe iure agere potuisse: qui etiam de me ipso cum tua rogatione funere elatam Reipubli. esse dicerem: tamen id funus etsi miserum atque acerbum fuisset, iure indictum esse dicebant, quod de me ciue tulisses, funeste funus te indixisse Reipubli. Quod saluis auspicijs tulisses, iure egisse dicebant. Quibus uerbis figurate significatur, exilium Ciceronis funestum & exitiale fuisse Reipublicae: iure tamen irrogatum, quia saluis auspicijs omnia facta fuerant, hoc est, ut uulgo loquuntur iuris periti: & si improba erat materia, probam tamen formam fuisse. Fuerat enim illa lex à Tribuno lata Clodio, qui licet genere Patritius, adoptione tamen ad plebem transierat ut Tribunus plebis esset, id quod Augurum decreto comprobatum esse dicebatur. Quod tamen Cicero per totam orationem improbare conatur. Idem de prouincijs Cons. Itaque uir summa eloquentia dixit grauius casum illum meum funus esse Reipub. sed funus iustum & indictum.

Verfu 27.

[De oscine quae obstrepere uisa est liquido auspicio.] Liquidum auspiciu dicebatur latum & proculdubio secundum. Plautus in Persa: Vide ut ingrediare auspicio. Terentius: Liquidum est auspiciu, tace, concede sis, iam ego illam adducam. Idem alibi: Auspicio liquido, aui sinistra atque ex sententia. εὐόρνευες ἀναγορεύσθαι dicuntur à Graecis huiuscemodi auspicia. Oscines autem aues dicebantur, quae ore & cantu auspiciu faciebant. Cicero ad Cecinnam

Non

Non igitur ex alitis uolatu, nec ex cantu sinistro oscinis, ut in nostra disciplina est, nec ex tripudijs solistimis aut somnijs tibi auguror. Oscinum aliquæ à dextra parte, aliquæ à sinistra auspiciam faciebant, ut idem autor est in libro de Diuinatione. Oscines distinguuntur ab alitibus & præpetibus. Meminit Plinius libro decimo. Obstreperere est obturbare, ἀντεπικχῆρ, παρρηνοχλῆρ. Cicero pro Marcello: Sed tamen eiusmodi res nescio quo modo quum leguntur, obstrepi clamore militum uidentur & tubarum sono, passiuè dixit more Græco παρρηνοχλῆρ. Sensus uero hic pro affectu animi & sententia accipitur, ut sæpe solet à Cicerone, quam γνώμῃ Græci dicunt & δίανοιαν. Fortasse hic Budæus per Oscinem oblocutorem quendam intelligit, qui incommodus esse & obturbator conatus est alicuius incepti, quod recte cessurum claris indicijs sperabatur.

• Pagina 152. uersu 21.

Nihil quicquam literarum tuleris.] Id est, pro ijs retuleris, & à me acceperis uel abstuleris. Ut omne tulit punctum apud Horatium, & ferre plures tribus Ciceroni. Sic Græci φέρειν μισθόν mercedem ferre, & referre præmium, & φέρειν δαδόνεον.

Pagina 153. uersu 19.

Nunc in flexu aut ætatis aut contentionis.] Translatio est à curriculo & stadio. Flexus ætatis est quum ætas uergere incipit & inclinari. Flexus curriculi est meta. Ibi em̄ cursores flectunt cursum ut ad carceres contendant, unde sunt progressi. Cicero in proœmio de Oratore: Si infinitus forensium rerum labor & ambitionis occupatio decursu annorum & ætatis flexu constitisset. Et pro Cælio: In hoc flexu quasi ætatis (nihil em̄ occultabo fretus humanitate ac sapientia uestra) fama adolescentis paulum hæsit ad metas, notitia noua mulieris & infelici uicinitate & inscientia uoluptatum. In flexu, inquit, ætatis hæsit ad metas. Id est, quum

iam curriculum iuuenilium studiorum permensus esset, ibi in uoluptatis licentiam delapsus est: aliquantisperque immoratus est, ut illi qui in meta insistent non flectentes cursum, nec finem praemiumque assequuntur laboris.

Pagina 154. uersu 3.

Dares nomen primum.] Dare nomen est à delectu militum translatum. Cicero in Philip. Re & ueritate nobis milites sine ulla recusatione, summo etiam cum studio nomina dant. De quo uerbo ipse in annotationibus disseruit. Dare nomen sodalitati, est quum primum adoptantur in sodalitate, ut sint catechumeni antequam se deuoueant & semel profiteantur.

Versu 5. Mœrentis' que philosophiæ censetur gestaminibus.] Mœrentem philosophiam appellat, quam poenitentium uitam uulgo dicunt, cuius gestamina sunt tunica uillosa, calcei ueteramentarii, cinctus ergastularius, uestis pulla habitusque & facies sordidorum.

Versu 6. Ordinis nuncupatione hominum sese demittentium, in ordinemque cogentium humilitatis & egestatis.] Periphrasis eorum qui medicantes uocantur, qui pietatis instinctu studium omnino contrarium ciuilibus studiis colere & amplecti dicuntur. Quorum finis honorum bonorumue uel utrorumque est adeptio atque aceruus.

Versu 26. Vestrae professionis scitis astrictæ.] Scita sodalitatis appellat quæ uulgo regula dicitur.

Versu 28. Bonis imaginarijs fortunisque cedentium.] Bona fortunæ imaginem bonitatis habent, quæ reuera non bona sint.

Pagina 155. uersu 2.

In salebra sæpe resistere contingit.] Resistere est quod Cicero insistere uocat, id est ἐπιστάδαι, hoc est, pedem in uestigio sistere, gressumque cohercere. A quo fit frequentatiuum restito. Livijs libro decimo. Resistentes Consules in conationibus

ciones pertraxerunt. Plinius de leone: contemptim restitansq; cedit in campis, & dum spectatur. Consectari autem philosophiam est *διώκεν*, hoc est uelle assequi. Hærere autem in salebra, est translatum à uenatoribus: qui quũ in loca confragosa inciderunt, insistere coguntur. Cicero in Finibus: Procliuius currit oratio, uenit ad extremũ, hæret in salebra. Sic etiã in luto hærere. Inde illud Plautinum: Nũc homo in medio luto est, hæret hæc res, nomen nescit, id est, explicare se non potest.

Institor Stygius uenditator illecebrarum in officina ditis patris fabrefactarum.] Institor est negociator & uenditator. Quintilianus: Quare quicquid erit sententijs populari, uerbis nitidum, translationibus magnificum, compositione elaboratum, uelut institor quidam eloquentiæ intusendum & pertractandum dabit. Diabolus igitur uelut institor & ostentator est opulentiæ & diuitiarum, quæ à Plutone Græce, et dicitur Latine nomen habent ominosum quasi infernæ, non cœlestes. Ex uisceribus enim terræ quasi ex inferis eruuntur illa quæ hominum opinione magnopere exquirẽda sunt, ob id omni ope ab hominibus comparantur, ijsq; dæmones ut illicitis utuntur ad inescandos homines & capiendos.

Versu 226

Pagina 156. uersu 2.

Iustos ut dies nullos.] Iusti dies autore Macrobio dicebantur continui, xxx. dies quibus exercitu imperato uexillum ruffi coloris in arce positum erat. Præliares autem omnes quibus fas erat res repetere, & hostẽ lacessere. Erant & iusti dies, xxx. dies, qui concessi æris & debiti damnatis cõquirẽdæ pecuniæ causa dabantur. Lege, xij tab. autore Gellio libro undeuicesimo. Sensus est igitur, humana conditione omnes dies esse præliares, quia nullus dies immunitatẽ habet, & uacationem ab hostili impetu: Nulliq; iusti dies

dantur, aut ad prælium meditandum, aut ad mortem pro-
uidendum. Omnis enim dies atque omnis hora tendit &
ad pugnam & ad fatum extremum. Quare semper para-
tos & expeditos & tanquam in procinctu confirmatos es-
se oportet.

Versu 9.

Extra uallum secessus theoretici.] Theoretici sunt spe-
culationi & contemplationi addicti, sed proprie tamē theo-
ria est rerum diuinarum inspectio & spectaculum. Quare
secessum Theoriæ uocat monasterium deuotorum.

Versu 13.

Limis intueri interdum munera sodalitia obeundo.]

Hoc dicit propterea, quod concionatores esse solent, & lo-
ca multa peragrarè, & domos priuatas adire eos necesse
est propter uictus quotidiani necessitatem. Limis autem
intueri ex affectu eorum dicit, qui inuiti faciunt, ut è peristy-
lijs suis exeant, & in publicum prodeant, quibus religio-
sum uidetur & piaculare oculos curiose circumferre quàm in
publico uersantur.

Versu 17.

Aeternæ lucis cupiditate capite se quàm maxime immi-
nuere.] Tres sunt capitis imminutiones, maxima, media
& minima. Tria enim in uita ciuili habemus, libertatem, ci-
uitatem, cognationē. ἐλευθερίαν, πολιτείαν, συγγένειαν, διὸ τρεῖς
εἰσὶ κατὰσάσσεως ἐναλλαγὰι, quare tres sunt status mutationes.
Maximam autem capitis imminutionem patiuntur, qui ci-
uitatem simul & libertatem amittunt, quod supra Budæus
significauit quàm inquit: Tribus rebus animum abdicantiū
quæ maxime cuiusq; propriæ sunt.

Versu 26.

Eamq; informationē sacrosancti & anagogici Philoso-
phi deliniasse & suscepisse.] Anagogica philosophia est
quæ hominem mortalem in cœlū sublimia meditando sub-
uehit; anagogice ea pars interpretationis appellatur, quæ
sensus remotissimos atq; abstractissimos exquirat. Informa-
tio est ὑποτύπωσις, Cicero de Natura Deorum; Habebam
anim

animo insitam informationē quandam dei, & barbati quidam Iouis, galeatæ Mineruæ. Et uerbū informare est φανταξεναι ὑποτύπωσιν. Idem: Magnam turbam congregat ignotorum deorum, atq; ita ignotorū, ut ne cogitando quidem informare possimus, quum mens nostra quiduis uideatur posse cogitatione depingere. Et in Oratore: Ac primo informandus est ille nobis quem solum quidem uocant Atticum, id est, eius forma effingenda est. Deliniare etiā ὑποτυπῶσαι dicitur, hoc est lineamenta formæ eius ducere.

Pagina 218. uersu 23.

Alia ratione.] Scilicet quàm finem rescribendi faciendo.

F I N I S.

r 3

orationum quæ sparsim Latinis Budæi epistolis prioribus adscriptæ sunt, familiaris traductio.

Charta. 7. τῆς εἰρήνης οὐῶν &c.

PAcis itaque speciem quidem placidam ac festiuam: nomen autem plausibile & suaue esse nemo ierit inficias, duntaxat prudentum. Atqui amice, fœdera loco nō dimoueri amborum admodum regnorū interesse inquis: ob idq; pacem diligis & amplecteris, tanquam literarum bonarum atque disciplinarum parentem & alumnam. Contra uero, bellum detestaris & auersaris, ut planè exitiosum philosophiæq; incunabulis & nutrimentis inauspicatum ac prorsus inimicū, quodq; nostras utriusq; regni copias uehementer acciderit. Hic autem nōnulli ex eorum numero qui ampliori apud Francos solertia pollent idonei quidem ipsi fortasse ad belli fœderumq; rationes coniecturis colligendas, non pari certe nobiscum studio quietis affecti Britannos distitant præsentibus quidem pactis libentes ac quieturos tantum diu ac mansuros, quoad Tornacum certius cōstituerint. Eo namq; recte pleneq; demum communito non iam uos constanter cōventionibus staturos, occasione uel qualibet confestim abrepta. Atq; hi quidem hoc modo, cuiusmodi pleraque abiectis statim fœderibus iactari solent. Cæterum ipse tecū exoptarim quæ bene atq; ordine collocata sunt stabili ut sede maneant si tempore nō diuturniori, at nobis certe uiuentibus: quo impune scilicet & secure nobis post hac epistolam uicissim missitare liceat: si tibi modo tuisq; istic amicis cordi sit nostram apud huiusce tempestatis uiros eruditos, necnon & posteros amicitia reddere famigeratā; quem admodum maiores nostri literarum præconio insignes mutuis literis consignatam suæ amicitia memoriam nobis reliquerunt

querunt. At uero princeps noster quatenus possum conijcere, animum præ se ferre uidetur in percussis uobiscum foederibus alijs que cum nationibus permanendi: nec quicquam certe prius designandi quæ de se suisque, aut uos, aut aliorum aliquos uiolata pace consilium capere secus intellexerit.

Pagina 12.

τοσδτω δὴ ἀπασόπερον &c.) Tanto quidem gratiorem quanto te lubentius ipse & generosius in amicitiam intulisti. Proinde quum externos amicos recenseo, qui in primariorum album referaris iure optimo dignus es. Quin mihi uideris non tuum modo nomen ultro sensim ac clanculum perscripsisse, sed iusta quoque tum manu tum animo facere & præstare.

Pagina 21. μάλλον δὲ &c.) Vale mi Oxymore: imò uero Morosophe, & fortunatus esse perge.

Pagina 24

ὁ νεανίσκος ὁ σοφός &c.) Reddidit mihi annulos iuuenis, tuus ceu famulus ceu discipulus, aut certe utrunque, argenteos quidem duodeuiginti, cæterum cum his aureum unicum. Quorum bonam iam partem tum amicorum, tum consanguineorum uxoribus magnifice dilargitus sum, uim etiam deierando malis atque adeo sycophantæ morsibus amolendis eos obtinere efficacem. His igitur acceptis commendabam tuam industriam, qui simul tuæ mihi des beneuolentiæ fidem, simul meæ uicissim accipias tanquam tibi desponsæ uelut quodam ad firmandam fidem pignora convenientissimo. Equidẽ lubens istas, si tibi gratæ sunt, pactioes tecum hac lege contraxerim inter nos, ut in posterum amemus. Quid ni enim ego? qui huius notæ amicitias iam diu ambiebam. Vide tamẽ ut haud dubie ac bona fide hoc pactum ineas. Nam tuam ego epistolam pro instrumento rei fidem ipsius facturo sum adseruaturus. Quod si te amis

citiae parteis officiose comiterque exercere piguerit, scito quidem te Budaeum expostulatorem amicum & contentiosum habiturum, etiam si in causis controuersijsque minus uersatum nec dicendi admodum facultate praeditum. Vide igitur inquam officium colas amice ac decenter. Neque enim satis esse arbitror huiuscemodi amicis, reciproca inter se beneuolentia affici, nisi iusta etiam amicitiae mutuo reddant literarum ultrocitraque mittendarum uicissitudine. Sed o meam simplicitatem. Non enim haec scribo, & non equitem (ut in prouerbio est) in campum prouoco: nempe qui Linacrum uarijs disciplinis summaque utriusque linguae doctrina praeditum in hoc certamen accendam, de me semidocto, imo uero perperam docto quamprimum uictoriam reportaturum. Sed quid facerem? In sapientum enim uirorum epistolis perlubens acquiesco: hilari etiam animo ad eos subinde respondens, quanquam esse me haud paulo ipsis inferiorem agnoscam. Vale uir eloquentissime, & perge opera longe pulcherrima, studioque plurimo digna conscribere, & nostrae memento amicitiae. Sic fructum percipere tibi contingat, & elaboratorum prius operum & posthac edendorum.

Pagina 26. ὁμηρικὴ λητώ &c.) Homeric Latona.

Et capite & fronte haec alias supereminet omneis.

Ibidem, ἡδυσον ἔσ &c.) Suauissimum enim nostin: quod quis cupit assequi.

Ibidem. πάντα λίθον &c. Omnem mouens lapidem: denique nihil non factus.

Ibidem. ἐπεμψαδῆσοι &c.) Ad te autem misi annulos aliquot, quos iam tibi redditos opinor: minutum plane munus, si ad eius precium respicis; Sin autem ad uires, non inconueniens fortasse nostrae amicitiae pignus. Quando annulus & conubia contrahentiū, et praceptorum & conuiuia celebratorum fidem sancit roboratque. Hi autem a Rege nostro consecrati

secrati cuiusuis esse generis conuulforum amuletum existi-
mantur. Proinde sancti quum sint ipsi quidem, amicitiae rei
sanctae non dissentaneum sunt, uel retinaculum, uel monu-
mentum. Eos itaque qualescunque cum beneuolentia missos,
beneuole ut accipias facies. Vale Celtarum literatissime.

Pagina 27.

οὐδεμ ἄρ &c.) Nihil enim absentes amicos longeque dis-
tantes aequè post repraesentare, ac missarum ab amicis epis-
tolarum monumentum. Praestita siquidem ab amicis mu-
nera, sunt ipsa quidem cum grata, tum eius etiam qui misera-
rit, nos admonent, quandiu saltem extant usu non interciden-
tia: amicos attamen in aliena regione procul à nobis distitos
nec repraesentant, nec amice coram & comiter colloquen-
do uicem nobis suppeditant.

εἶναι ἐπιστολικόν. id est, missitandis epistolis animo intendere.

Ibidem ἀφ' ἑσῆς χεῖρ &c.) Affatim utere amico tuorum scri-
ptorum qualicumque recognitore.

Pagina 31. τῶν γὰρ &c.) Eum enim plurimi facio ami-
cum, cuius equidem periculum prius feci commemoratu
dignissimum, atque adeo nostras amborum epistolas & iam
emissas & posthac exituras lecturis perquam illustre futurum.

Pagina 34. οὐδὲ οὕτω &c.) Neque sic male. Prouerbum
supra explicatum.

Ibidem. τοὺς ἀπειροπαίσις &c.) Aueruncanos deos, hoc
est mala arcetes.

Pagina 37. οὕτως γοῶ τὰ ναυτία &c.) Ita certe in diuer-
sum sentio quam uulgius uulgique praesides, isti ut quae pluri-
mi faciant, ea fortiter ego magnificeque contemnam: huiusdem
contra pro nihilo ducentibus quae nos admiramur.

Ibidem in fine epistolae ἐφ' ᾧ μὴ &c.) Hac lege ne quae à
nobis inuicem scripta sunt, eorum memoriam refricemus:
quanquam feram equidem moleste quod fidem ipse mihi

non habeat uel iurato, non iniqui me aut mali ab eo scripta consuluisse.

Pagina 44. ὑπὸ δὴ μέγας &c.) Debitis persolvendis conditiam prætergressus.

Pagina 60. ἐξ ἔωσο ἄνευ &c.) Vale uir candidissime, ac me isti animo Phœbi numine afflato redde cōciliatum. Nihil enim pluris aestimarim ipse, quàm à tali animo redamari qui singulari tum morū benignitate, tum dicendi lepore sit eximius. Neq; hunc profecto amorem cum Pluto charissimo pusione continuo permutarim siquando ipsum fuero consequutus.

Pagina 69. ἀμοιβῆ ζυγί &c.) Pensatione quadam amica, quanquam ultra diem legitimum dilata.

Pagina 73.

μακαρίζωσε &c.) Velut beatum te admiror studiosorū mihi charissime. Primū quidem piæ religionis nomine quam professus es, cuiq; iugiter hæres tenacissime. Deinde etiam causa istius cōcinnæ philosophiæ uenustisq; tum Latinorū, tum Græcorum dicendi copijs instructæ & confertæ. Quā tu quidem solus, ut mea est opinio, in isto sodalitiō retines ac deoscularis. Hæc enim politiorum & bonarum literarū doctrina, quæ maiestatem quidem rectæ philosophiæ excolit, præterquam quod illustrem inter multos & egregium factura est si tibi modo curæ sint ipsæ, te etiam quū ab alijs plerisq; molestijs prorsum recreabit, tum ab ijs uero quæ in isto uiuendi instituto solent accidere.

Ibidem. ἐμέ τε καὶ &c.) Me liberosq; meos.

Ibidem ἐπὶ τοῖς ἀμιωτάτοις &c.) Interea quæ mihi & filijs preciosa sunt collocaui.

Pagina 87. καὶ ὄναμο &c.) Vale & feliciter fructu amicitijsistis amore dignissimis. (Pag. 103.

τῶν τυχόντων etc.) Sed cuilibet seu plebeio aut triuiali.

pagina

Pagina 105. ἐπιθιός &c.) Ad Iouis amicitiae praesidis tribunal, uel etiam cuiusuis hominum qui utriusque nostrum sunt amici.

Ibidem θαυματουργία,) Miraculorum efficacia.

Pagina 109. καὶ διατέλει &c.) Vale & perge Graecanicarum literarum studijs uacare cum fratre tuo mihi dilecto.

Pagina 111. εἰ μὲρ ὄω. Si igitur o Christophore cum fratre tuo Francisco mihi ac propriae liberi aequae dilectae parem eandemque super liberalibus disciplinis sententiam persistas facto exprimere, uirosque literarum splendore insignis comiter colore in honoreque habere, scias & ipse hac facultate illustrium, dicendi que acrimonia & eloquentia famigeratorum unum te tandem extitutum, quo utique nomine & parentes & consanguineos gaudio non mediocri affecturus es. Quod si maiore te exhortatione indigere mihi persuasum esset, uerbis ad hoc te studium exacuturis haudquaquam pepercissem. Nunc autem abunde haec tibi esse ducens nempe adolescenti studioso, & ad optimas disciplinas uehementer affecto, clausulam hic faciam epistolae.

Pagina 120. & 123.

ἢ τὸ ἀπόρημα &c.) Tua erat quaestio de hypothesis quam & argumento minime triviale capessendo ad iudicium specimenque ingenij optimis ac liberalibus exculti literis exhibendum. Haesitabas enim quodnam potissimum tibi eam in rem doctrinae genus accommodatum esset. Si quod nancque uulgarium ac minorum operum attigisses, haud magno quidem negotio uidebaris illud pertractaturus; caeterum laudem plausumque meritum negabas. Sin eorum quae operae sunt precium adlatura quidpiam suscepisses, id praeterquam quod multa tibi negotia faceretur, ne sic quidem ad propositam tibi gloriam euasurum, propter multorum recte ordinemque locandorum difficultatem. Adeo enim esse deprauata

& philosophorum & theologorum scripta, ea ut ab initio in totum innouare minoris sit negocij quam scitis uerbis & excultis sarcire & instaurare. Sūt hęc ferè opinor quæ ancipiti animo te & consilio esse cogebant: de quibus sententiã ut proferam meam necesse mihi arbitror, te quidem id postulante. Porrò tecum propemodum similiter uniuersa de re sentio. Nam perperam sita, uel prorsus recōcinnanda sunt, uel ne mouenda quidem. Sic ubi nanq̃ iunctura uenusta re polieris, alibi autem non attigeris, causam haud dices quin inuenti commendatione frauderis. Quandoquidē adorsus mox quispiam quæ ipse transmiseris, & tibi instauratorum memoriam obscurabit & gloriam denique omnem operis egregie feliciterq̃ profligati reportabit. Id quod mihi iam in non paucis usu uenisse persentisco ab ijs qui post me locos Pandectarum multis intellectu difficiles adnotarunt. Proinde me si consulentem audis, satius tibi duxeris, ne inchoanda quidem esse quæ nō tuæ prorsus industriae sint obsecundatura, quàm inchoata relinquere uelut aditū uiamq̃ aucupandæ gloriæ opus ipsum excepturis munientia: quæ admodum nobis contigit. Itaque alia potius censeo tibi instituenda quorum explicationem fore tractabilem speraris: quanquam nihil propemodum sit in ijs quæ de rebus & diuinis & naturalibus differuntur quod acri, quod exquisito studio dicendiq̃ uenusta dignitate assequi non possis. Quod inuidiam si reformidas, si rei ipsius tædiū grauaris ob istos contentiosos rabulas elegantioribus hominibus infestos, quibus moris est cōfertim & ferociter in noui quidpiã molientes insurgere, quonam pacto forti esse animo præditus uideare, tuoq̃ cōstanter Erasmo patrocinari? qui & primus & solus inuidiam in se suscipere atq̃ sustinere ueritus non est: quod iugiter prosequitur, id q̃ strenue ac fortiter. Qua quidē alacritate & generositate mansuetiores iam qui

ex

ex eis ferinos induerūt mores & animos effecit. Sectare igitur uirum, uicissimq̄ bonarum ipse literarum studiosis ingenij istius specimen adorna.

Ibidem pagina 124.

ἐν τῷ πρῶτῳ &c.) Apud oratorē in oratione de pace largiri.

Ibidem pagina eadem.

καὶ τὰ προσεκημένα &c.) Profusa erunt meliora. Lysias, quod nobis nihil largiuntur de rebus suis.

Ibidem. ἐν τῷ &c.) Apud Aristotelem in libro de Enunciatione.

Ibidem λόγος δ' ὅστις &c.) Vt enim nomē est uox significatiua iuxta iuncturam sine tempore.

Ibidem εὐλωνός ὅστις &c.) Enunciatum Philonis est.

Ibidem καὶ τὸ &c.) Iuxta eadem. Iuxta eundem modū

Pagina 138. καὶ τὰ τῆς δ' &c.) Vale & dicta huius epistolæ quæ iocosa uidentur, habe pro iocis. Quæ autē secus, hæc pro modo cōsentaneo dicta serio tibi persuade, ut quæ ad numen ipsū priamq̄ religionem pertinent. Hæc enim ex illorum sunt numero quæ à iocis abhorrentia risum non admittunt.

Pagina 149. ἐπικοῖται etc.) Vir stultus sibi ipse applaudit & gaudet ut pro suo amico spondens.

Pagina 151. ἀφ' φίλων etc. Bona amicorum communia.

Pagina 152. ἐνία πρῶτα κινδυνεύεις etc.) Tametsi mihi postea æstimanti nonnulla sententijs ex periculo petitis uisa sunt attentata, ubi uobis intellexi, quæ ipse scripsissem, displicere.

Ibidem. ἐν πᾶσι etc.) Nectamen de omnibus similis tecum mihi sententia.

Ibidem πρὸ σωρῶν etc.) Placet enim quod de farragine triualium esse censes, ubi τῶν τυχόντων subaudi γραμμάτων & τυχουσῶν supple ἐπισολῶν.

Pagina 156. ταύτω μὲν δὲ &c.) Istud porrò institutum comprobo, mathematica cum diuinis literis consociando, modo celebribus illis ut inquis theologis præceptoribus utare. Quam studiorum rationem lubens equidem capesse rem, si tecum mihi parætas & otium nunc suppeterent.

F I N I S.

ERRATA QVAE EXEMPLARIS VITIO
in Budæi epistolis prioribus impressis ob-
reperunt, ita castigato.

- Pag. 30. uer. 2. tetrarchiæ, lege, trierarchiæ.
43. uer. ultimo, extulerunt, lege, extuderunt.
47. uer. 7, reddidisti, lege, credidisti.
78. uer. 19. tua, lege, tuæ.
Eadem, uersu 25. quod, lege, quum.
80. uer. 19. hominibus tibi amic. lege, hominum tibi amicis-
cissimorum.
82. uer. 16. habitis, lege, habendis.
91. uer. 32. in orbem, lege, in ordinem.
132. uer. 13. Num penè, lege, nunc enim penè.
154. uer. 6. in ordinemq̃.
157. uer. 6. Quibus in ipsis, lege, ad ea enim ipse.
Eadem uer. 13. in ijs libris, lege, ad eos libros.
222. uer. 5. acurare, lege, accurare.

ERRATVLA IN ANNOTATIS
COMMISSA.

Pangina prima, uersu 10. legito salui, pa. 3. uer. 12. προσα
γωγη. pa. 4. uer. 5. dicebatur, pag. 12. uer. 1. affectione, pag.
14. uer. 3. coniuratione, uer. 11. ἀνθρώπου, pa. 20. uer. 30. le
none, pag. 22. uer. 18. Hæc quæ, pa. 25. uer. 4. harmonias,
uer. penul. sensum, pa. 26. uer. 1. charius, pa. 29. uer. 28. ety
mologi, pa. 35. uer. 16. ἡθῶν, pa. 36. uer. 8. congeffi, pa. 40.
uer. 28. precijs ueneunt, pa. 49. uer. 7. maiores, pa. 53. uer.
51. polion, pa. 63. uer. 2. ἐνεκα, pa. 111. uer. 12. obnuncio, pa.
83. uer. 6. annotationib, pa. 101. uer. 6. ueterum.

BASILEAE APVD ANDR. CRATAN
DRVM MENSE AVGVSTO.
AN. M. D. XXVIII.

ERRATA

IN

THE

OF

THE

OF

OF

